

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	23
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	43
5. Samorzady gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	55
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	71
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	79
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	93
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	105

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków z dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”.

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięły w nim udział osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły prawie wszystkie gminy w Polsce. Uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwa punkty widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian w obecnym prawodawstwie. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa dolnośląskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach.

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki (Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo (Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 r.”

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

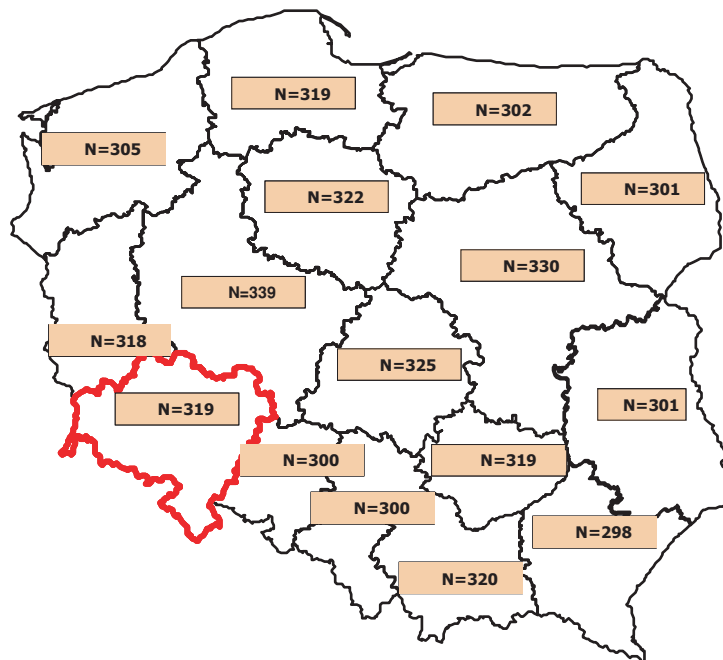
Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

W województwie dolnośląskim zrealizowano 319 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa dolnośląskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		DOLNOŚLĄSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	82	26%
Miejsko-wiejska	1383	28%	80	25%
Wiejska	2776	55%	157	49%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	73	23%
umiarkowany	1817	36%	112	35%
lekki	2318	46%	134	42%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	108	34%
umysłowe	917	18%	61	19%
narządu wzroku	904	18%	63	20%
narządu słuchu	812	16%	51	16%
psychiczne	488	10%	34	11%
epilepsja	101	2%	2	1%
inne	64	1%	0	0%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	142	45%
mężczyzna	2694	54%	177	55%
WIEK				
18-29	1475	29%	103	32%
30-49	1862	37%	103	32%
50+	1681	33%	113	35%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	54	17%
Bezrobotny	328	7%	22	7%
Bierny zawodowo	3606	72%	242	76%
Nieokreślony	38	2%	1	0%

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

*Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi
ze względu na województwo (dane nieważone)*

Sposób prezentacji wyników

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znacznym	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważne przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważne przez województwa, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważne przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważne przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważne przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważne przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i wiek

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięli w nim udział przedstawiciele 2117 gmin, którzy zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. Najczęściej byli to wójtowie/burmistrzowie, sekretarze gmin oraz zastępcy wójta/burmistrza. **W województwie dolnośląskim zrealizowano wywiady w 142 gminach, na 169 wszystkich gmin w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówił także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Obecnie praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

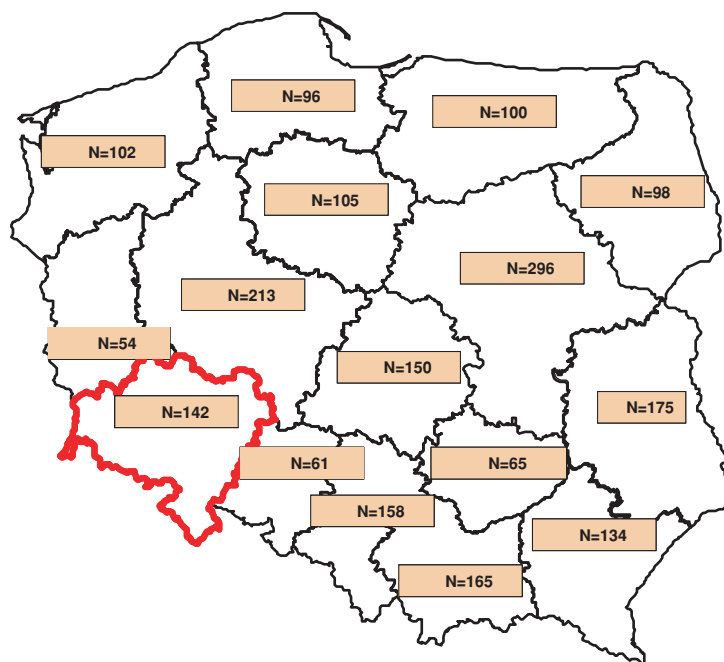
W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa dolnośląskiego.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GMIN				
	OGÓLEM		DOLNOŚLĄSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	414	20%	48	34%
Miejsko-wiejska	465	22%	40	28%
Wiejska	1238	58%	54	38%
SYTUACJA FINANSOWA GMINY				
dobra	1234	58%	79	56%
ani dobra, ani zła	710	34%	43	30%
zła	158	7%	20	14%

Liczba zrealizowanych wywiadów z przedstawicielami jednostek samorządów gminnych ze względu na województwo

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd w sytuację niepełnosprawnych oraz w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkości prób umożliwiają analizę danych zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że województwo dolnośląskie należy do regionów kraju, w których sytuacja osób niepełnosprawnych przedstawia się nieznacznie lepiej, niż w skali całego kraju. Niepełnosprawni z tego regionu mają większy dostęp do różnych instytucji wsparcia oraz nieco lepiej, niż mieszkańcy innych województw oceniają stwarzane im możliwości pomocy. Same samorzady gminne wykazują zaś dość dużą (w skali całego kraju) świadomość problemów osób niepełnosprawnych, a także pewien realizm w ocenie swojej działalności na rzecz tej grupy.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa dolnośląskiego zastosowanie ma większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. W województwie dolnośląskim jedynie **2% urzędów gminnych prowadzi szczegółowo badania w tym zakresie, 9% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 3% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ **Samorzady gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, nie zawsze zdają sobie z tego sprawę i często mają niepełne wyobrażenie o tym, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych.** Wydaje się, że przede wszystkim marginalizują one znaczenie problemów natury zdrowotnej i psychologicznej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami na rynku pracy. **I tak, w województwie dolnośląskim w chwili badania 75% niepełnosprawnych w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, tymczasem samorzady gminne szacowały skalę tego problemu jedynie na 33%.** Nieco lepiej, choć wciąż nie do końca dobrze, dolnośląskie gminy orientują się w skali problemów finansowych i mieszkaniowych osób niepełnosprawnych.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania jednoznacznie pokazują, iż główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Choć w województwie dolnośląskim sytuacja przedstawia się bez wątpienia lepiej pod tym względem, to również i w tym regionie większość samorządów czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione.
- ❑ Niepełnosprawni mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. **W konsekwencji, niepełnosprawni swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej,** dokąd najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie dolnośląskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 62% niepełnosprawnych.
- ❑ **Instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Co prawda, PCPR-y na Dolnym Śląsku oceniane są lepiej, niż w skali całego kraju, jednak nadal pozostają daleko w tyle za Ośrodkami Pomocy Społecznej. W ciągu ostatnich trzech lat jedynie 14% niepełnosprawnych korzystało z pomocy tej instytucji. Dla porównania zaznaczyć należy, iż taki sam odsetek badanych szukał pomocy w ZUS lub organizacjach pozarządowych.
- ❑ **Bardzo ważną wydaje się również rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** W województwie dolnośląskim znaczenie tych podmiotów jest nawet nieco większe, niż w skali całego kraju. Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne.
- ❑ **Samorządy gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych.** Wydaje się jednak, że w ocenie własnej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych przeliczają swój wkład. W województwie dolnośląskim nie jest to aż tak wyraziste, jak w innych regionach. Jednak przedstawiciele samorządów gminnych dwukrotnie częściej pozytywnie oceniają swoje działania na rzecz osób niepełnosprawnych (70%), niż czynią to sami niepełnosprawni (34%).

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność dolnośląskich samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych nie do końca jest współmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną. Należy jednak podkreślić, iż w obu tych obszarach województwo dolnośląskie wypada dość dobrze na tle innych regionów kraju.
- ❑ **Pod względem aktywności na polu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych województwo dolnośląskie nie odbiega znacząco od średniej krajowej. Dolnośląskie samorządy gminne nie posiadają programów walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych i stosunkowo rzadko podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.** Dla przykładu warto zaznaczyć, iż 20% samorządów z tego regionu podejmuje działania w zakresie edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, a tylko 4% angażuje się w działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. Dolnośląskie gminy wykazują nieco większą, niż w skali kraju aktywność w zakresie pośrednictwa i doradztwa zawodowego (8% gmin). Co ciekawe również, niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska, dużo rzadziej (choć wciąż bardzo często), niż w skali całego kraju, skarżą się na brak zaangażowania gmin w ich osobistą sytuację na rynku pracy. Co czwarty badany (w skali kraju jedynie 8%), przyznaje, iż pracownicy gminy zwracali się do niego z własnej inicjatywy oferując pomoc przy znalezieniu pracy, czy też różnego rodzaju szkolenia.
- ❑ **W województwie dolnośląskim, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej, niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.**
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Najbardziej powszechna pomoc finansowa, materialna, czy bytowa, pod względem obsługi petenta i źródła finansowania powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). W konsekwencji, gminy obejmują swoją opieką i pomocą jedynie niewielki odsetek osób niepełnosprawnych – te osoby, które i tak **kwalifikują się do pomocy społecznej lub socjalnej**. Rzadko podejmują natomiast, wymagające większych nakładów i zaplecza, działania nakierunkowane jedynie na pomoc niepełnosprawnym.

Podsumowanie

- ❑ **Ocena działań dolnośląskich samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest bardzo niejednoznaczna.** Z jednej strony gminy z tego województwa relatywnie rzadko, na tle innych regionów, angażują się w działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Z drugiej natomiast, jeżeli już to czynią, to spektrum podejmowanych przez nie działań jest dość zróżnicowane (średnio podejmują 5,1 działań). Na tle całego kraju, dolnośląskie gminy bardzo dobrze wypadają również pod względem inicjatywy w kontaktach i zainteresowania sytuacją niepełnosprawnych.
- ❑ Dodatkowo, osoby niepełnosprawne z województwa dolnośląskiego dużo bardziej pozytywnie, niż same samorzady gminne, oceniają aktywność gmin w zakresie rehabilitacji społecznej.
- ❑ **Podsumowując i biorąc wszystko pod uwagę, przyznać należy, iż globalna ocena tego regionu w zakresie aktywności w zakresie rehabilitacji społecznej jest dość pozytywna na tle całego kraju.**
- ❑ **Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem i przygotowaniem do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych. W województwie dolnośląskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie.**
- ❑ W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorzady gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.

Podsumowanie

- ❑ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.
- ❑ Wyniki badania pokazują **znaczne dysproporcje w działalności gmin ze względu na ich typ. Relatywnie najlepiej, w ocenie przedstawicieli obydwu badanych grup, radzą sobie z realizacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych gminy miejskie.** Sytuacja w tych gminach jest praktycznie we wszystkich badanych aspektach bez porównania lepsza. Wydaje się jednak, że aktywniejszą działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym wymusza na gminach miejskich przede wszystkim duża liczba niepełnosprawnych mieszkańców.
- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorządy gminne są i będą instytucją bez wątpienia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grup społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w województwie dolnośląskim 51%) przekonani są o tym, iż samorządy gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej, chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie. 59% badanych w województwie dolnośląskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy.** Niestety, przeważająca większość gmin (województwo dolnośląskie – 78%) nie chce przyjęcia na siebie tego obowiązku.

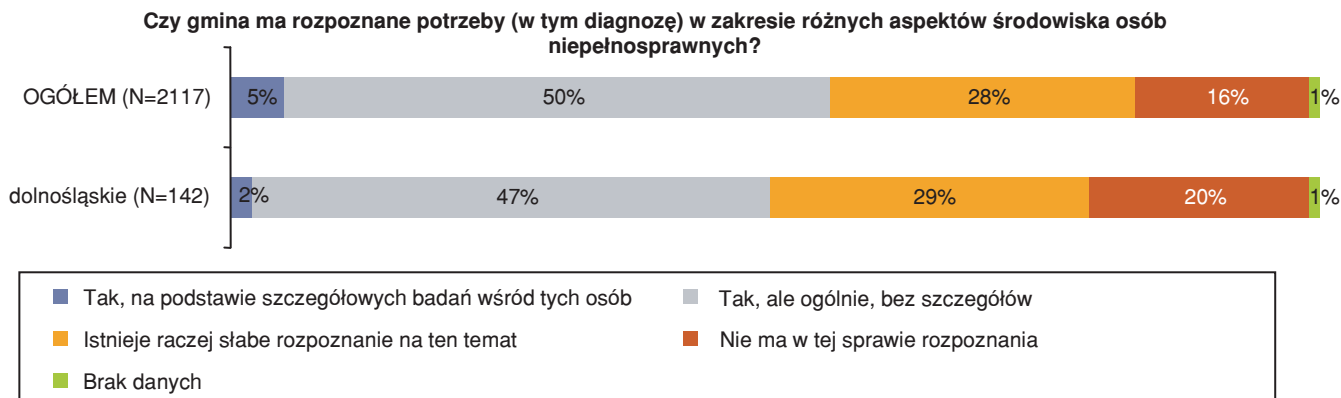
3. Problemy osób niepełnosprawnych

Problemy osób niepełnosprawnych

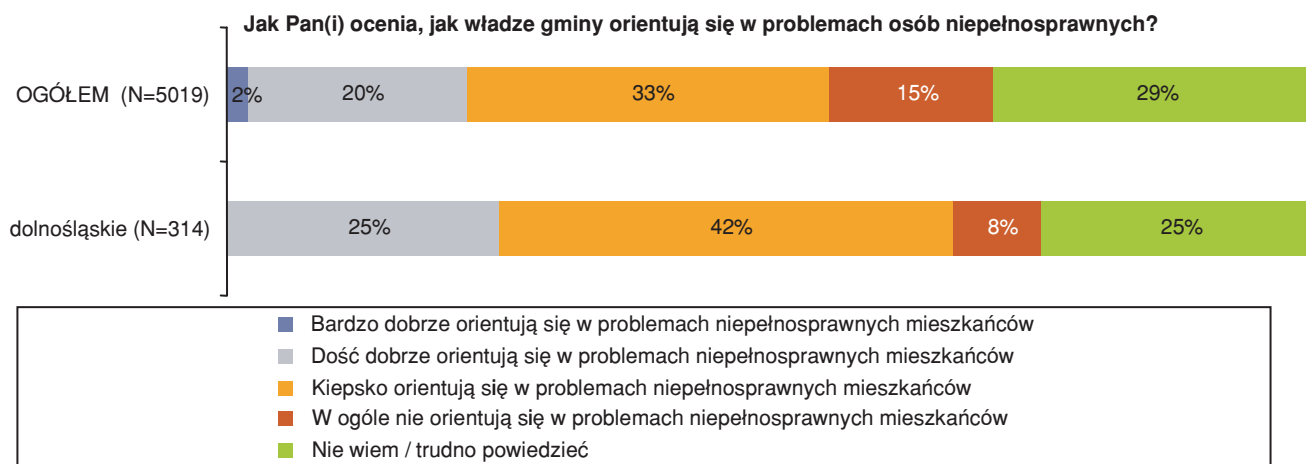
Osoby niepełnosprawne, mieszkańcy województwa dolnośląskiego, podobnie jak ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne.

Rozpoznanie potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych deklarowane przez gminy z Dolnego Śląska nieco odbiega od zarejestrowanego na poziomie kraju. Gminy z tego województwa częściej deklarują, że posiadają słabe rozpoznanie lub nie mają go w ogóle – prawie co druga z dolnośląskich gmin. Jedynie 2% przedstawicieli samorządów gminnych wskazuje, że dokładnie orientuje się w potrzebach tej grupy mieszkańców na podstawie szczegółowych badań.

Pod względem opinii osób niepełnosprawnych sytuacja w województwie dolnośląskim również nieznacznie odbiega od ogółu. Niepełnosprawni z tego regionu zdecydowanie częściej, niż przeciętnie, twierdzą, że gminy kiepsko orientują się w ich problemach. Z drugiej strony jednak, jedynie 8% badanych (w porównaniu do 15% w skali kraju) deklaruje, że gminy w ogóle nie są zorientowane w tej kwestii.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Przechodząc na poziom bardziej szczegółowych informacji na temat niepełnosprawnych mieszkańców gminy widzimy, że sytuacja w województwie dolnośląskim nie odbiega od sytuacji w całym kraju. Podobnie jak w całej Polsce, jedynie co dziesiąta gmina z województwa dolnośląskiego dysponuje dokładną wiedzą na temat liczby jej niepełnosprawnych mieszkańców, a 38% samorządów (37% ogółem) nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy w większości nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, **zdecydowana większość samorządów nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych**. Gminy niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

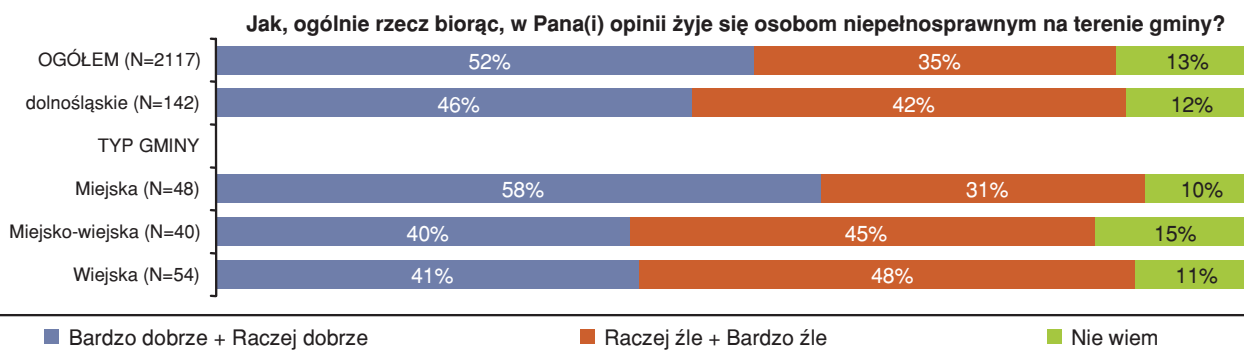
Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓŁEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	9%	53%	38%
wg wieku			
Pełnoletnich	8%	42%	49%
Dzieci i młodzieży	12%	42%	46%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	7%	33%	60%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	6%	33%	61%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	4%	31%	65%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	4%	23%	73%
Z niepełnosprawnością wzrokową	4%	20%	76%
Z niepełnosprawnością słuchową	4%	19%	77%
Z niepełnosprawnością umysłową	4%	23%	74%
Z niepełnosprawnością psychiczną	3%	20%	77%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	4%	20%	77%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	8%	24%	68%
Mieszkających na wsi	5%	35%	60%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	3%	14%	83%
Stopa całkowitego bezrobocia	0%	8%	92%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	1%	49%	50%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	1%	51%	48%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	0%	48%	52%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	1%	44%	56%

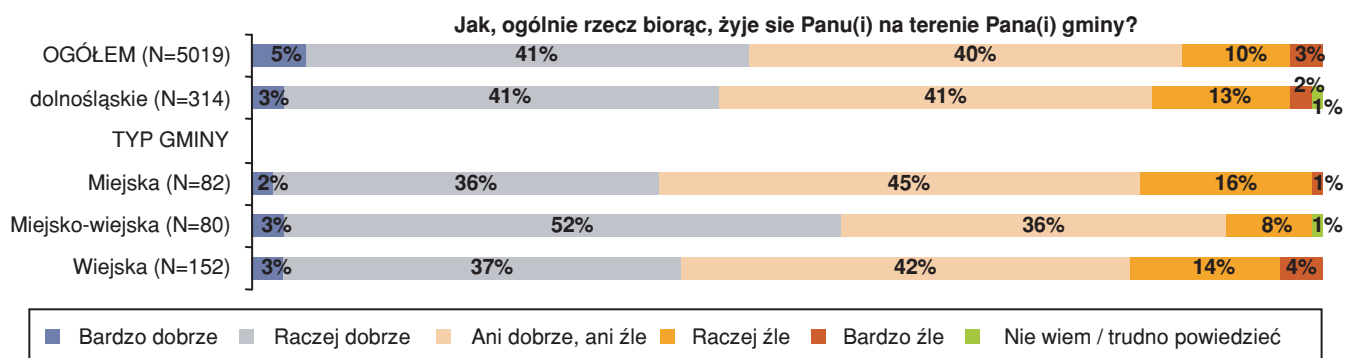
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Problemy osób niepełnosprawnych

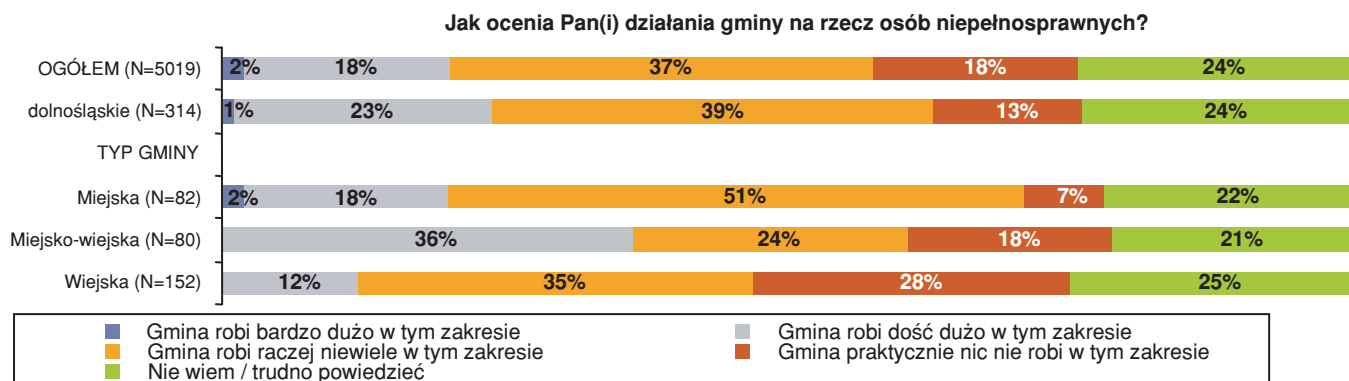
Pomimo ograniczonej i fragmentarycznej wiedzy, przedstawiciele samorządów gminnych województwa dolnośląskiego, nieco mniej optymistycznie, niż samorzady z innych regionów kraju, oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy. W swoich opiniach są nawet bardziej krytyczni, niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku osób niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą, zarówno wśród mieszkańców województwa dolnośląskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych są niższe, niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych. **Jednocześnie w województwie dolnośląskim wyższy, niż w całym kraju, jest odsetek gmin, które oceniają, że niepełnosprawnym żyje się źle lub bardzo źle. Również niepełnosprawni mieszkańcy województwa dolnośląskiego, w stosunku do ogółu niepełnosprawnych, oceniają swą sytuację nieco mniej optymistycznie. Z najgorszą sytuacją pod tym względem mamy do czynienia w gminach wiejskich.**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa dolnośląskiego nie odbiegają tutaj znacząco od ocen ogółu badanych.

Dodatkowo, samorządy gminne niedysponujące żadnymi twardymi danymi, nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych w województwie dolnośląskim problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, problemów z zatrudnieniem, problemów bytowych oraz rehabilitacyjnych, a także barier transportowych. Wyraźnie niedoszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia oraz problemów psychologicznych. **Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem. Skutkuje to znacznym zawężeniem perspektywy.**

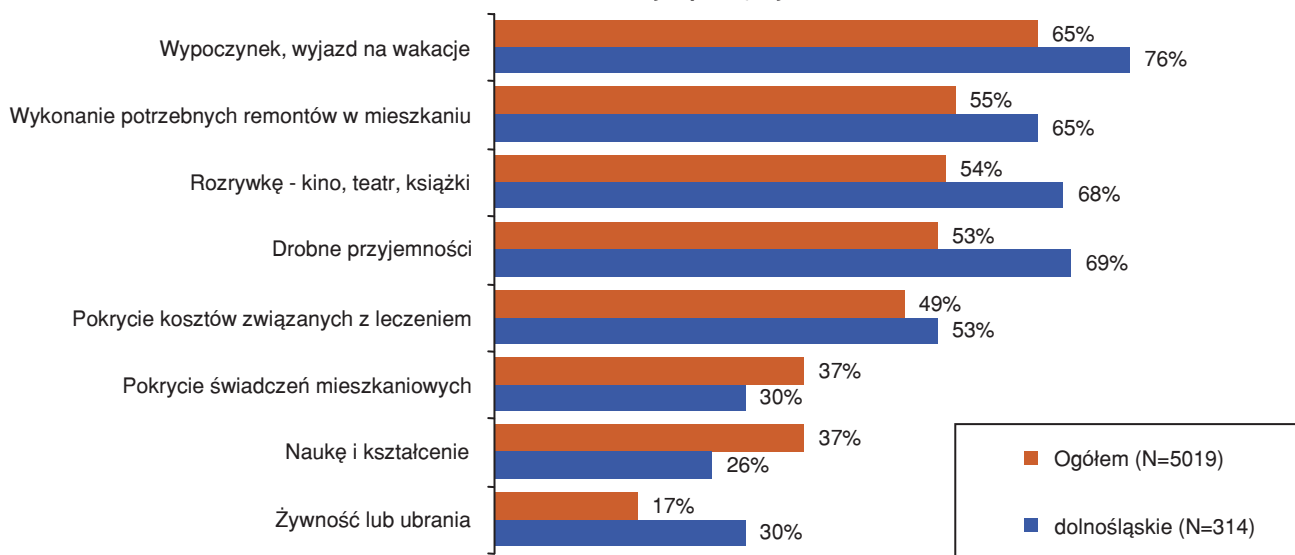
Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie dolnośląskim są **problemy finansowe** – wskazywane znacznie częściej, niż przeciętnie. Dodatkowo respondenci z Dolnego Śląska częściej, niż ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na problemy związane z zatrudnieniem.

Problemy związane z niedostatkim pieniędzy mają większe, niż w skali całego kraju, znaczenie dla niepełnosprawnych z tego regionu. Ponad połowa z nich przyznaje, że w ciągu ostatniego roku miała problemy z pokryciem kosztów leczenia, a zdecydowanej większości brakowało pieniędzy na wypoczynek, rozrywkę i drobne przyjemności, a także na remont mieszkania. Jedynie pod względem pokrycia świadczeń mieszkaniowych oraz kosztów nauki i kształcenia, województwo to wypada lepiej, niż reszta kraju.

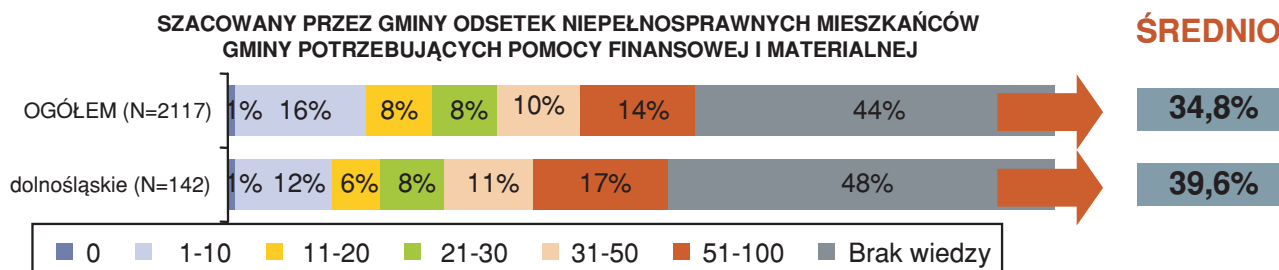
Wydaje się, że samorzady gminne nie doceniają w pełni wagi problemu finansowego wśród osób niepełnosprawnych. W województwie dolnośląskim odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej szacowany jest na 40%. Co prawda, jest to wynik lepszy, niż w skali kraju, ale nadal nie odzwierciedla rzeczywistej wagi tego problemu.

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY POTRZEBUJĄCYCH POMOCY FINANSOWEJ I MATERIALNEJ

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

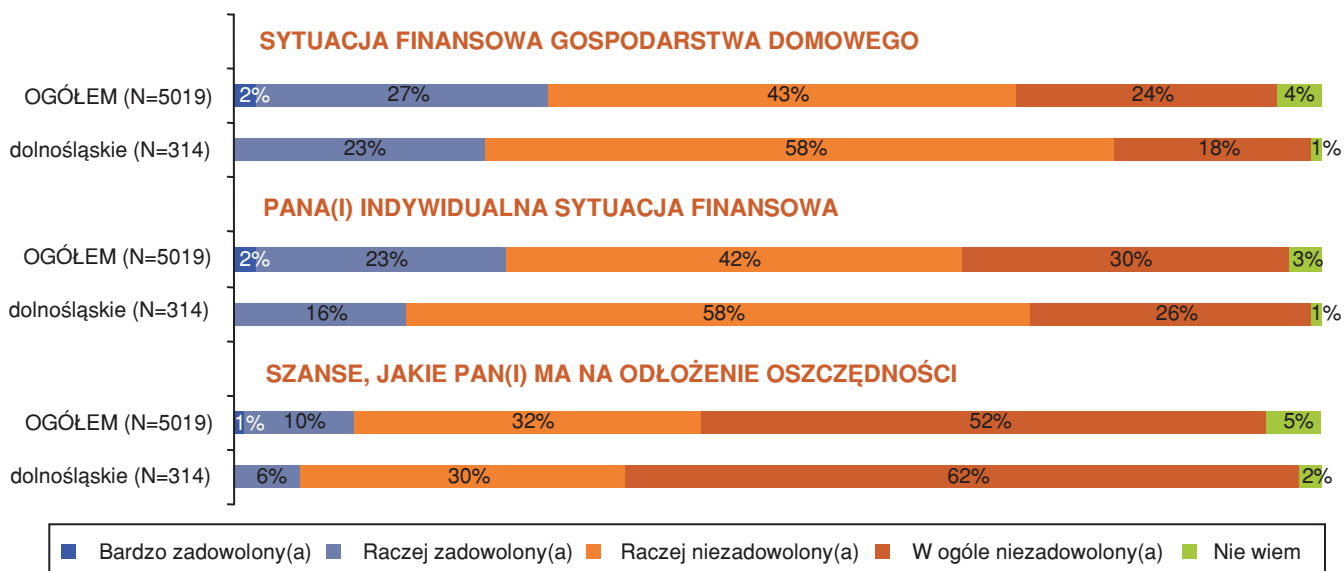
Problemy osób niepełnosprawnych

Brak lub niedostatki środków finansowych stanowią bez wątpienia jeden z głównych problemów, z którymi borykają się osoby niepełnosprawne. Jego skala w województwie dolnośląskim jest nawet wyższa, niż w całym kraju. Zdecydowanie więcej respondentów ocenia źle własną sytuację finansową – zarówno indywidualną (84% w stosunku do 72% ogółem), jak i całego gospodarstwa domowego (76% w stosunku do 67% ogółem).

Osoby niepełnosprawne mają także bardzo małe szanse na odłożenie jakichkolwiek oszczędności – w skali kraju negatywnie ocenia taką możliwość 84% osób niepełnosprawnych, zaś w województwie dolnośląskim – 92%.

W każdym z 16 województw odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

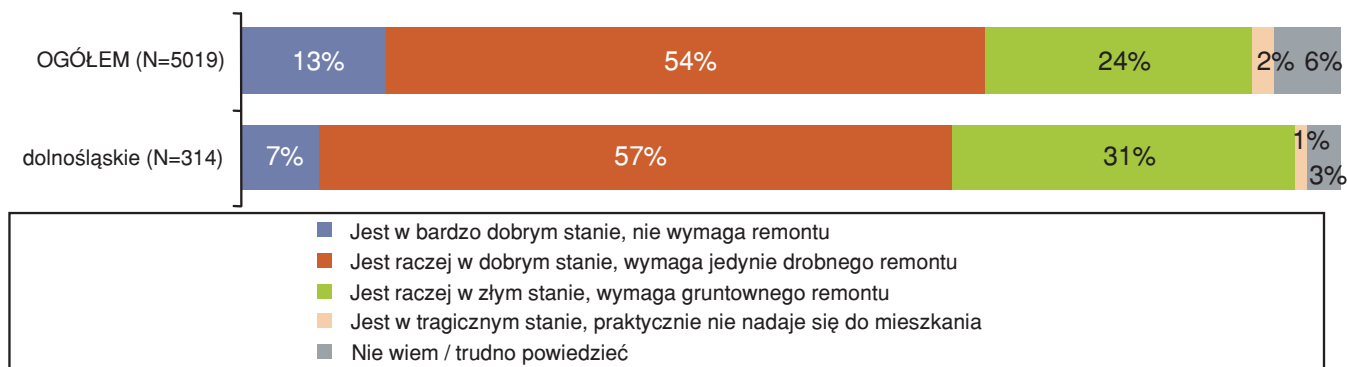
Problemy osób niepełnosprawnych

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku oceny **obecnych warunków mieszkaniowych** przez osoby niepełnosprawne. Jak pokazują wyniki badań, samorządy gminne zdecydowanie zaniżają odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi. Tendencja ta występuje również w województwie dolnośląskim.

Na Dolnym Śląsku swoje warunki mieszkaniowe jako złe lub tragiczne określa co trzeci niepełnosprawny. Wynik ten jest nieco wyższy, niż w skali kraju. Tymczasem przedstawiciele samorządów gminnych szacują odsetek osób niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi na niespełna 18%. Co prawda, są to szacunki wyższe, niż na poziomie kraju, jednak w tym regionie wyższa jest również skala tego problemu.

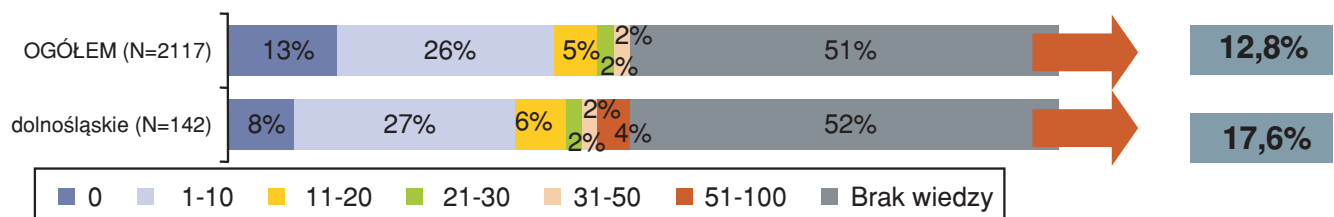
Zauważmy jednak, że w województwie dolnośląskim obserwujemy nieznacznie wyższy, niż w całym kraju, odsetek osób, które są zadowolone ze swoich warunków mieszkaniowych. Natomiast odsetek osób nimi nieusatysfakcjonowanych utrzymuje się na poziomie średnim.

OCENA STANU DOMU/MIESZKANIA

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

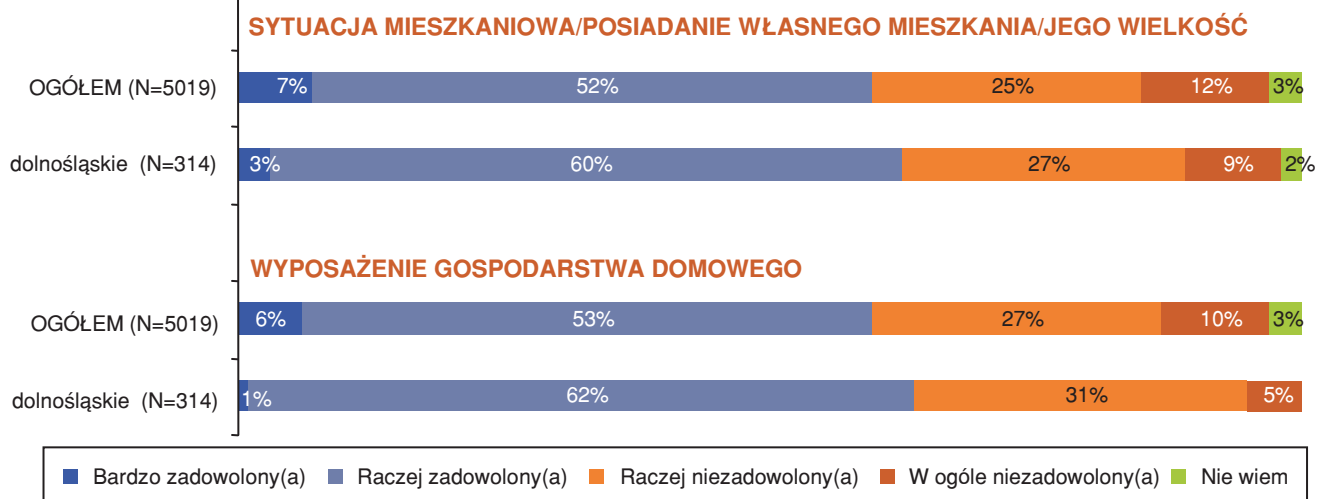
SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI MIESZKANIOWYMI

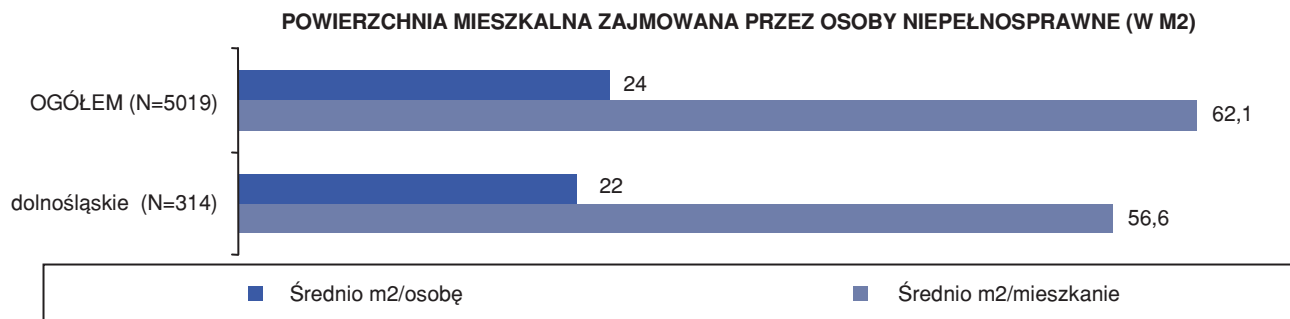
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI MIESZKANIOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

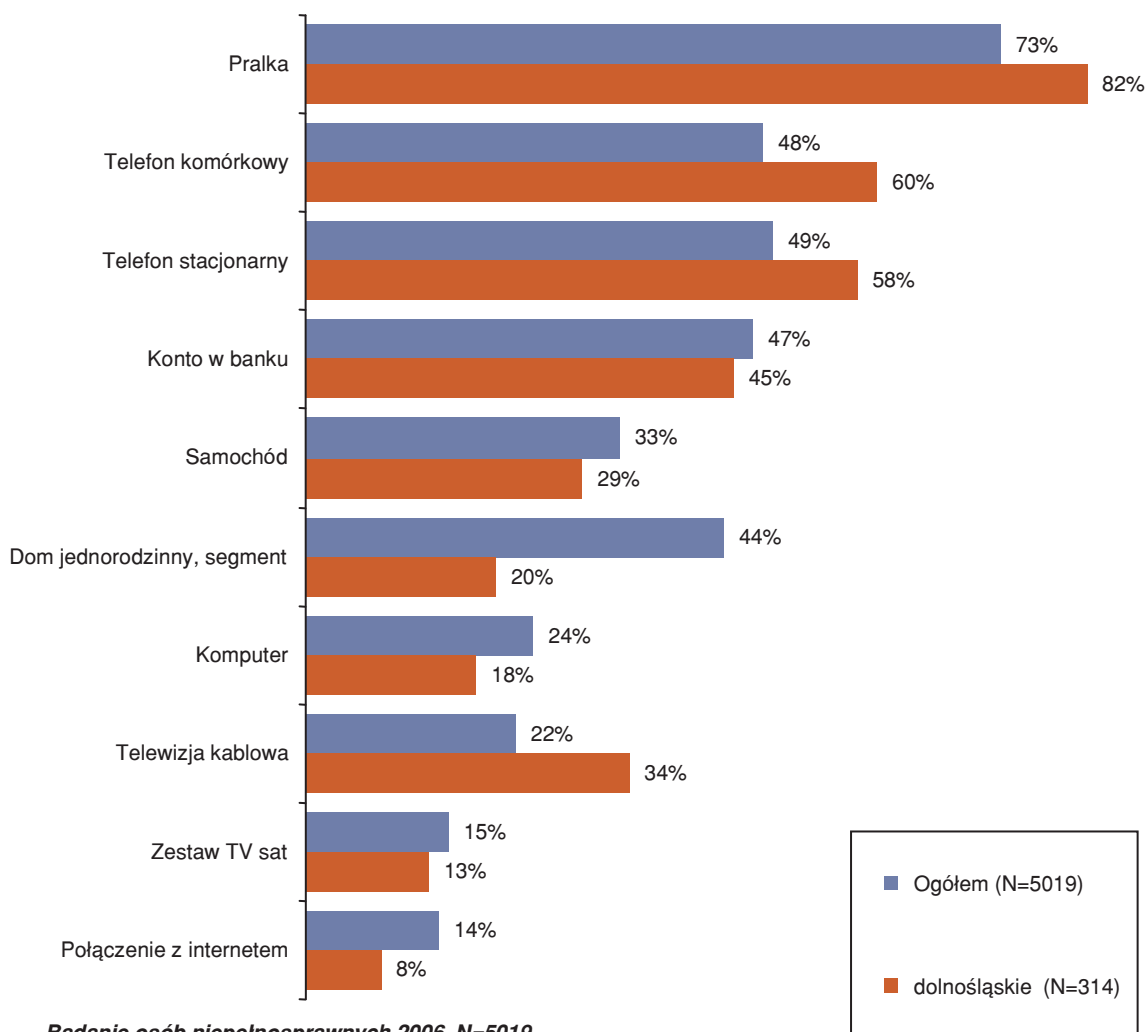
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym).

Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. Dostęp do nowych technologii nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw, a także ze względu na typ oraz wielkość gminy. **Województwo dolnośląskie jedynie pod względem posiadania przez osoby niepełnosprawne pralki, telefonów oraz telewizji kablowej wypada lepiej, niż ogół.** Natomiast z widocznie gorszą sytuacją mamy do czynienia w przypadku posiadania domu jednorodzinnego, a także samochodu, komputera oraz dostępu do Internetu.

STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

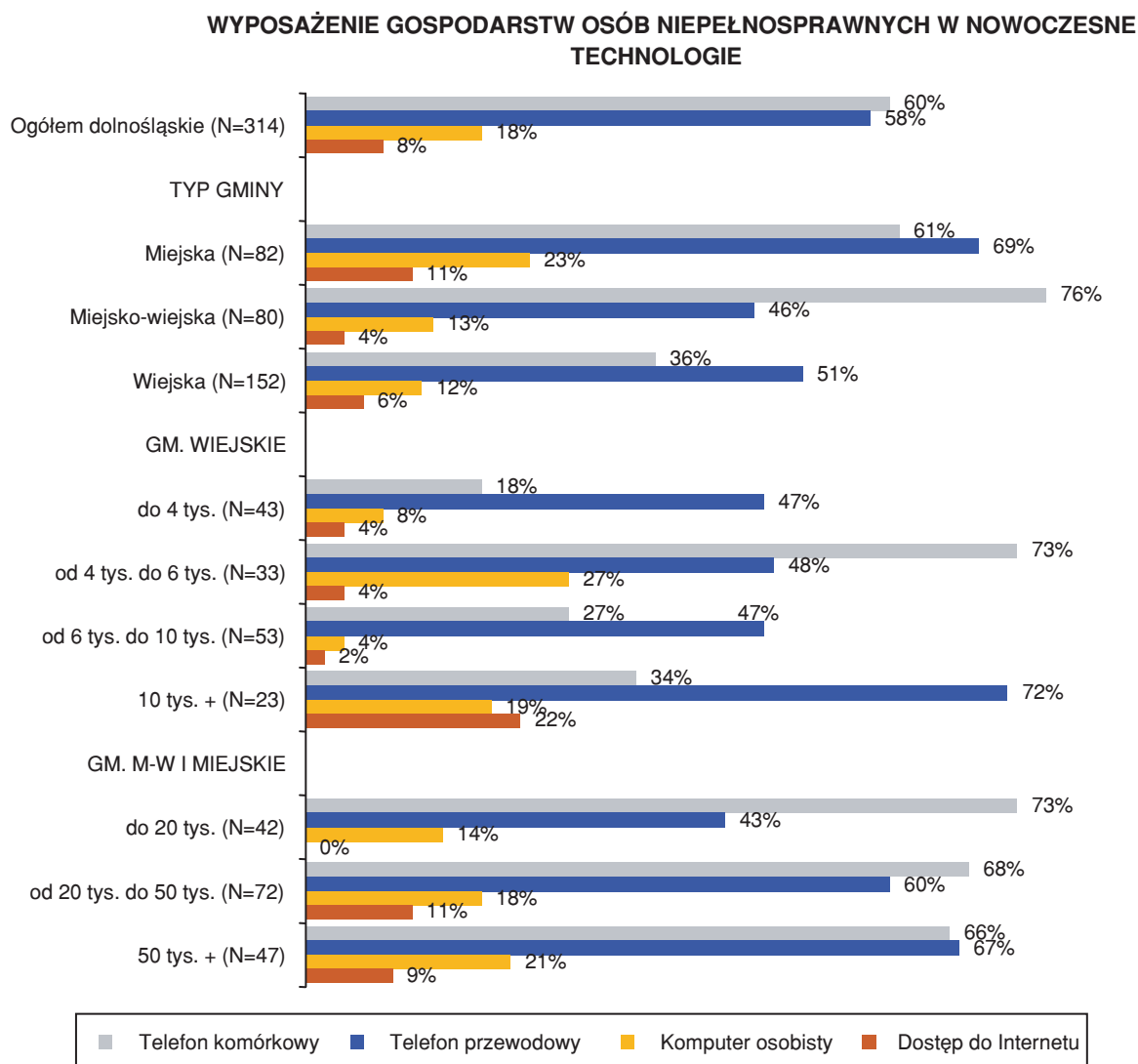
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Na poziomie całego kraju obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. Zależności te również występują w województwie dolnośląskim. Osoby niepełnosprawne z gmin miejskich częściej, niż mieszkańcy gmin wiejskich, posiadają telefony przewodowe, komputer osobisty oraz dostęp do Internetu.

Zauważmy też, że najlepiej wyposażone pod względem telefonów komórkowych są gospodarstwa niepełnosprawnych mieszkańców gmin miejskich i miejsko-wiejskich.

Najlepiej pod względem wyposażenia gospodarstw osób niepełnosprawnych w nowoczesne technologie wypadają największe gminy, bez względu na ich typ.

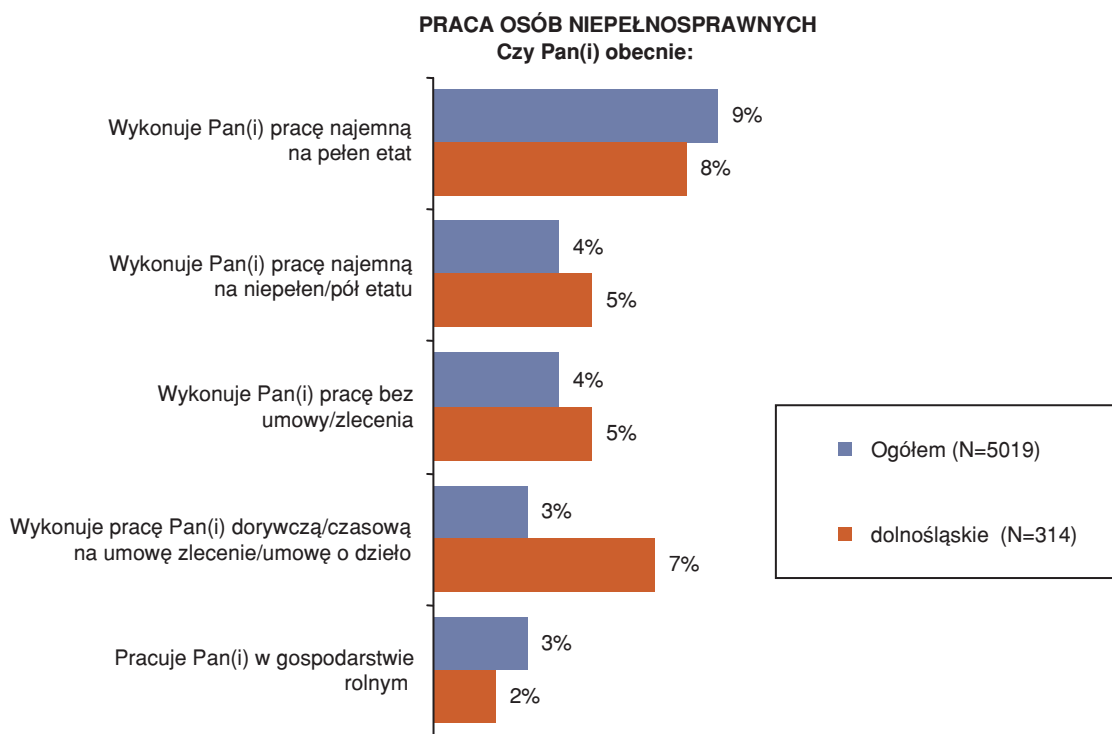

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

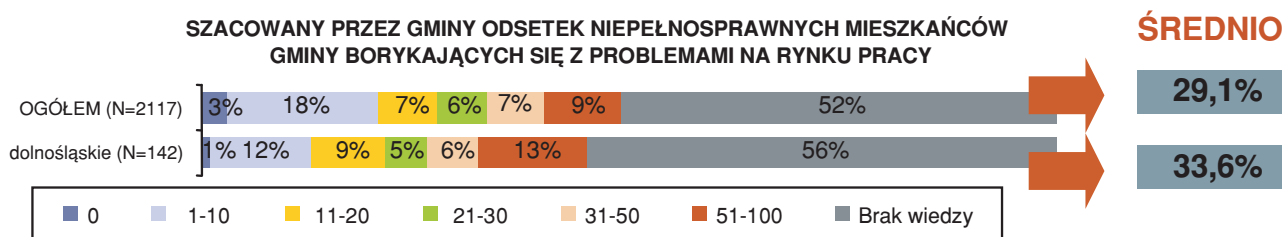
Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie również sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych **na rynku pracy**. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas gdy samorządy gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najmniej na pełen etat.

W województwie dolnośląskim sytuacja pod względem zatrudnienia wygląda podobnie jak w skali kraju. W regionie tym, w chwili badania bez pracy pozostawało 75% niepełnosprawnych. Pracę na pełen etat wykonywało 8% badanych. Wbrew tym danym, gminy z województwa dolnośląskiego szacują, iż problemy na rynku pracy dotyczą jedynie co trzeciego niepełnosprawnego mieszkańca województwa. Jest to wprawdzie nieco więcej, niż w skali kraju, ale nadal znacznie mniej, niż w rzeczywistości.

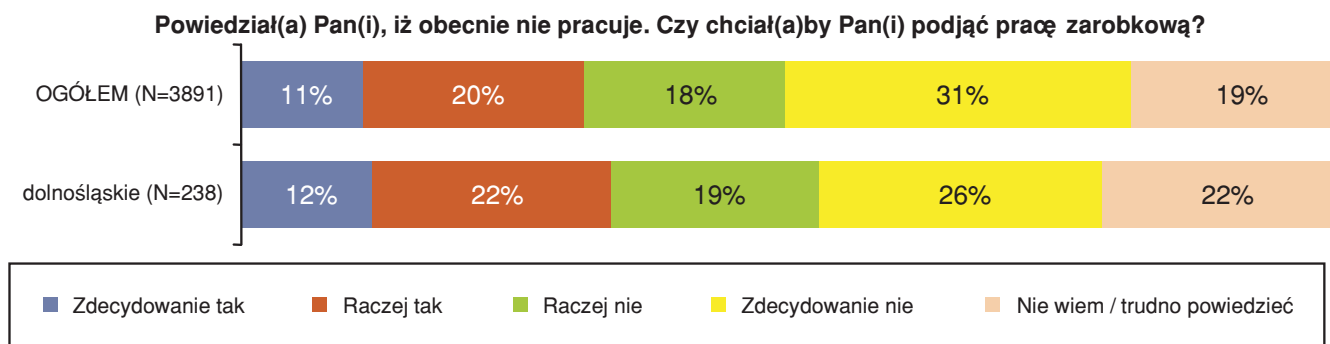
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

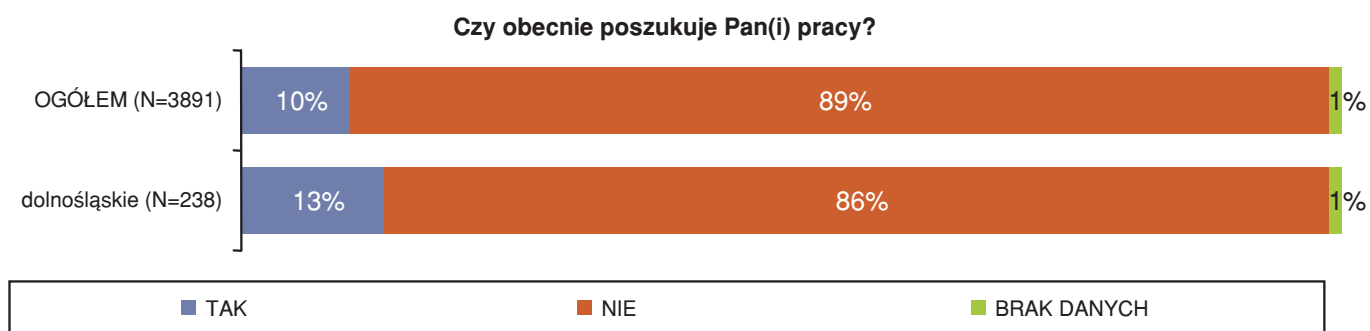
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Skali problemu bezrobocia wśród niepełnosprawnych w żadnym wypadku nie powinien także umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy. Sytuacja w województwie dolnośląskim tylko nieznacznie różni się pod tym względem od sytuacji w całym kraju. Co trzeci niepełnosprawny z tego województwa deklaruje, iż chciałby podjąć pracę zarobkową, zaś obecnie aktywnie poszukuje jej 13% badanych.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

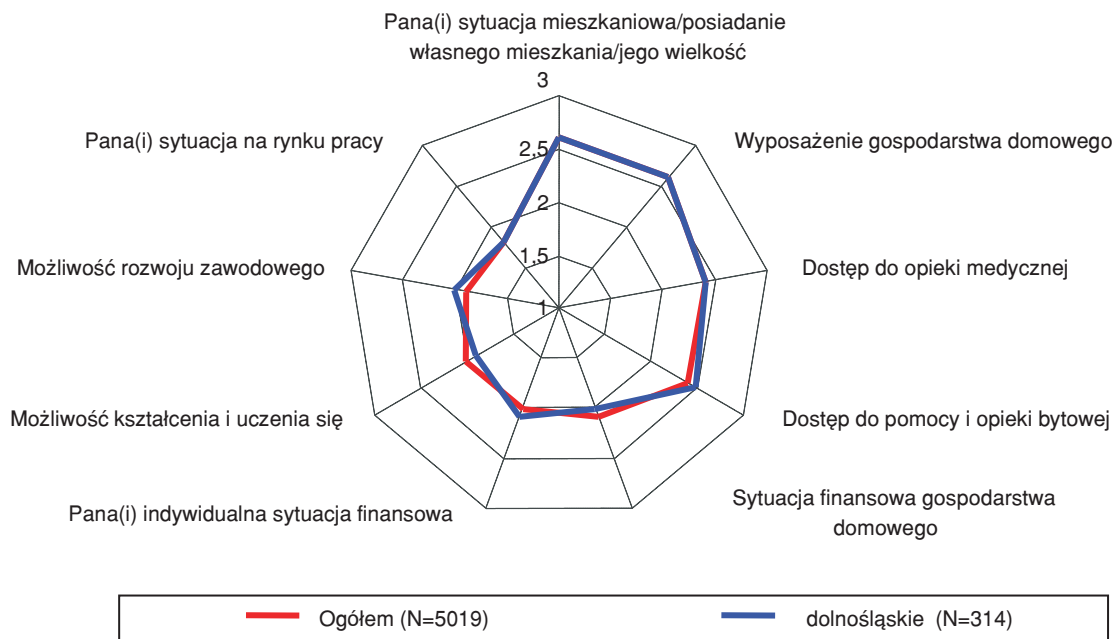
Problemy osób niepełnosprawnych

Odnosząc satysfakcję z różnych dziedzin życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa dolnośląskiego do odpowiednich danych w skali całego kraju widać, że region ten tylko nieznacznie odbiega od średniej.

Nieco bardziej pozytywnie oceniano na Dolnym Śląsku jedynie indywidualną sytuację finansową, możliwość rozwoju zawodowego oraz dostęp do pomocy i opieki bytowej. Możliwość rozwoju zawodowego oraz sytuacja finansowa gospodarstwa domowego w opinii niepełnosprawnych z województwa dolnośląskiego wypadają nieznacznie gorzej niż przeciętnie.

Poziom zadowolenia w przypadku pozostałych badanych obszarów utrzymuje się na poziomie całego kraju.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

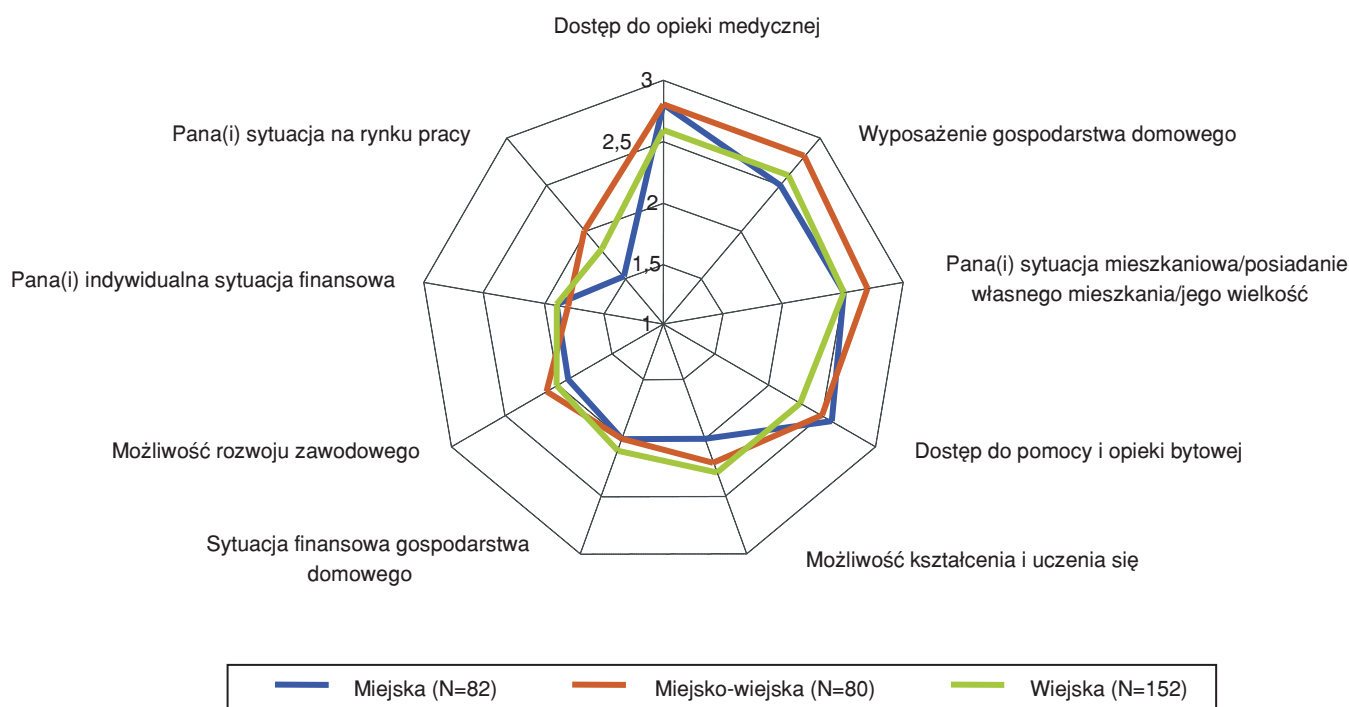

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

W województwie dolnośląskim, inaczej, niż w skali kraju, nie obserwujemy konsekwentnych różnic w ocenie jakości życia między mieszkańcami trzech typów gmin. W regionie tym, inaczej, niż w większości regionów, najbardziej zadowoleni wydają się być mieszkańcy gmin miejsko – wiejskich (w całym kraju gmin miejskich). Dotyczy to przede wszystkim oceny sytuacji mieszkaniowej oraz wyposażenia gospodarstwa domowego, a także sytuacji na rynku pracy i możliwości rozwoju zawodowego. Mieszkańcy gmin miejskich nieco większą satysfakcję, niż w pozostałych typach gmin, czerpią z dostępu do pomocy i opieki bytowej. Natomiast zdecydowanie najslabiej oceniają oni swoją sytuację na rynku pracy. W przypadku oceny sytuacji finansowej gospodarstwa domowego oraz możliwości kształcenia i uczenia się nieco lepiej wypadają gminy wiejskie (w skali kraju gminy miejskie).

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

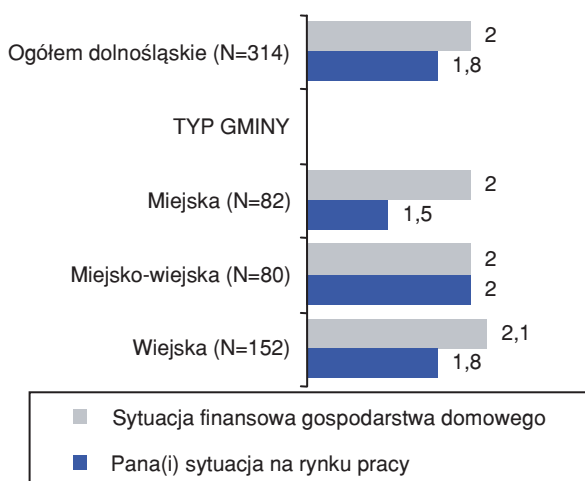
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne w województwie dolnośląskim (przede wszystkim mieszkańcy gmin miejskich), wyrażają niezadowolenie ze swojej sytuacji finansowej oraz sytuacji na rynku pracy. Również ocena własnej sytuacji mieszkaniowej nie napawa optymizmem. Pod tym względem na Dolnym Śląsku jest jeszcze gorzej, niż w całym kraju. Co trzeci badany (26% ogółem) określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne. Warto zaznaczyć, że dotyczy to wszystkich gmin, bez względu na ich typ.

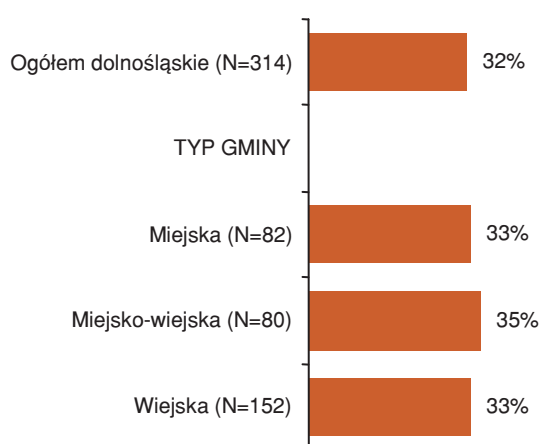
Wydaje się, że samorzady gminne, zwłaszcza gmin miejskich, niedoszacowują skali tych problemów.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

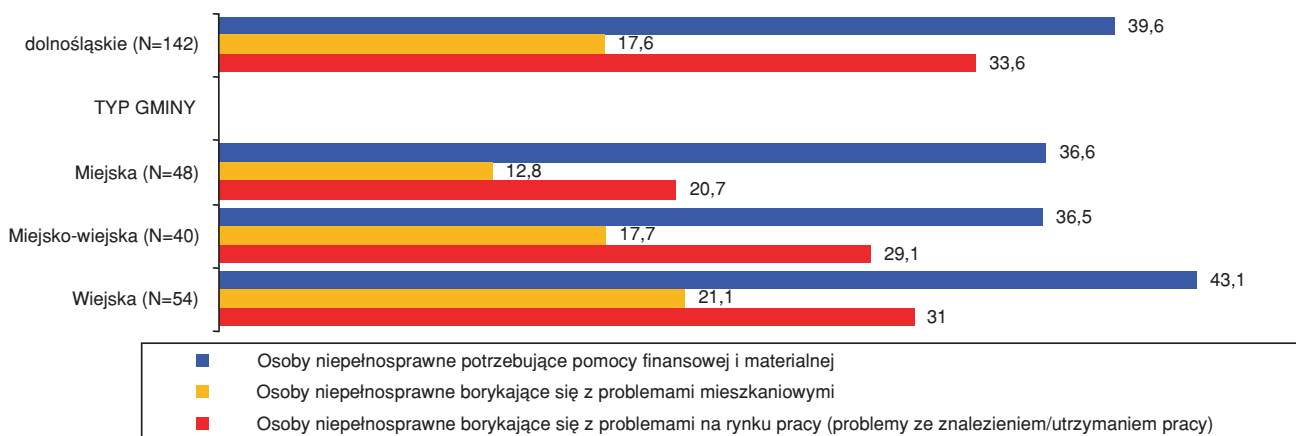
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

OCENA STANU DOMU/MIESZKANIA JEST RACZEJ W ZŁYM STANIE + JEST W TRAGICZNYM STANIE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych mieszkańców gminy borykających się z następującymi problemami - ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

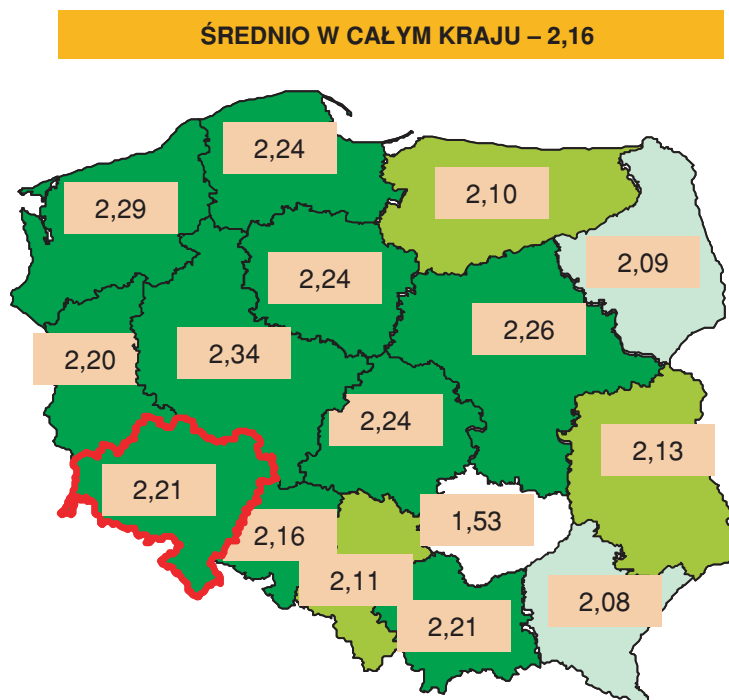
Problemy osób niepełnosprawnych

Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo dolnośląskie należy do grupy województw o najwyższym wskaźniku zadowolenia z jakości życia**. Zauważmy jednak, iż nadal jest to wynik poniżej środka skali – a zatem świadczy raczej o mniejszym niezadowoleniu, niż o większym zadowoleniu.

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

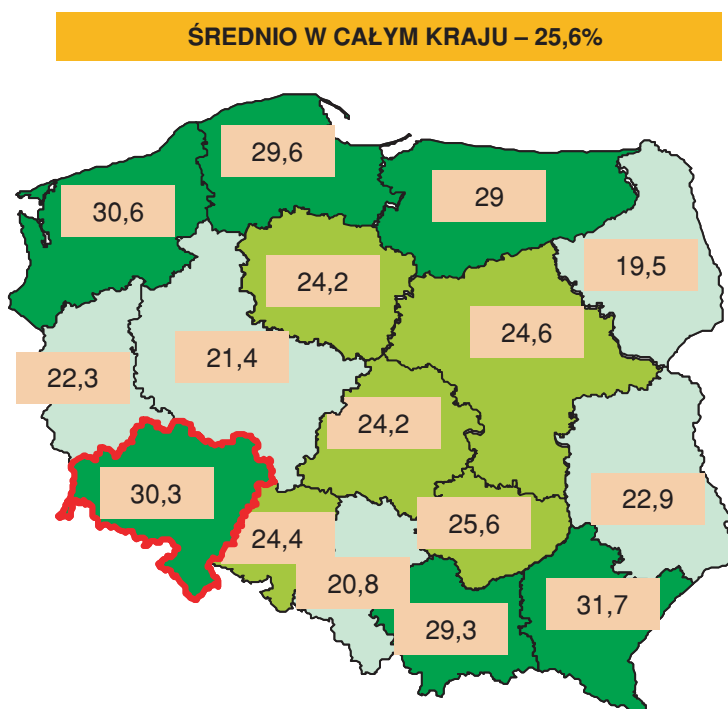
Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. W szczególności dotyczy to województwa podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz śląskiego. Podczas gdy mieszkańcy tych województw relatywnie najgorzej oceniają jakość swojego życia, samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego.

W województwie dolnośląskim szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy jest wyższy, niż przeciętnie. Region ten należy, obok województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz małopolskiego, do grupy województw o najwyższej świadomości problemów osób niepełnosprawnych i jednocześnie najwyższym zadowoleniu niepełnosprawnych.

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą, zarówno całej Polski, jak również województwa dolnośląskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie dolnośląskim świadomość ta jest nieco wyższa, niż w całym kraju.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Często samorzady gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków. Choć same chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorzady, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne z Dolnego Śląska, tak jak w całym kraju, swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

W drugiej kolejności, osoby niepełnosprawne z Dolnego Śląska wymieniają **PFRON. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie** kojarzone są z pomocą dopiero w trzeciej kolejności, daleko za OPS czy PFRON. W przeciwieństwie jednak do całego kraju, z dolnośląskich PCPR-ów korzystali przede wszystkim mieszkańcy gmin wiejskich, natomiast pozostawały one praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin miejskich.

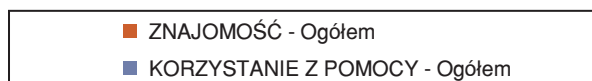
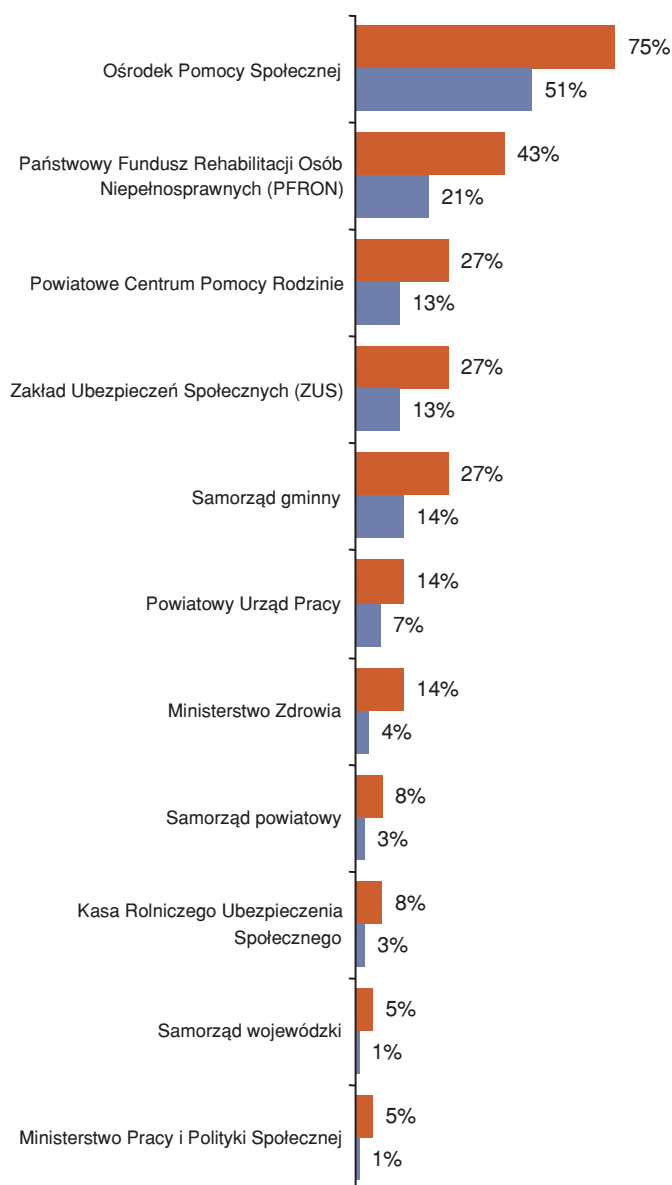
Samorzady gminne oraz **Powiatowy Urząd Pracy** kojarzone są w dalszej kolejności. **Instytucje centralne i wojewódzkie**, poza Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, pozostają prawie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

Jak pokazują wyniki badań, w województwie dolnośląskim **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

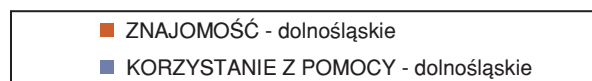
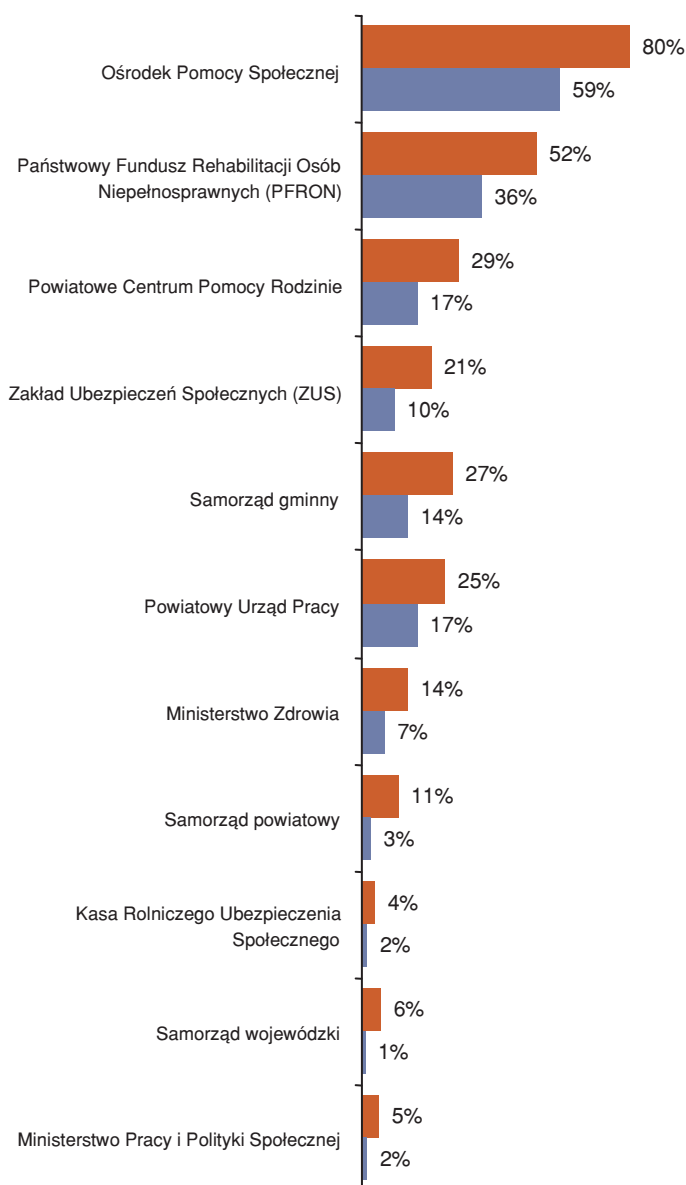
Niepełnosprawni mieszkańcy województwa dolnośląskiego częściej, niż przeciętnie potrafią spontanicznie wymienić instytucje wsparcia, a także częściej deklarują korzystanie z oferowanej przez nie pomocy.

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

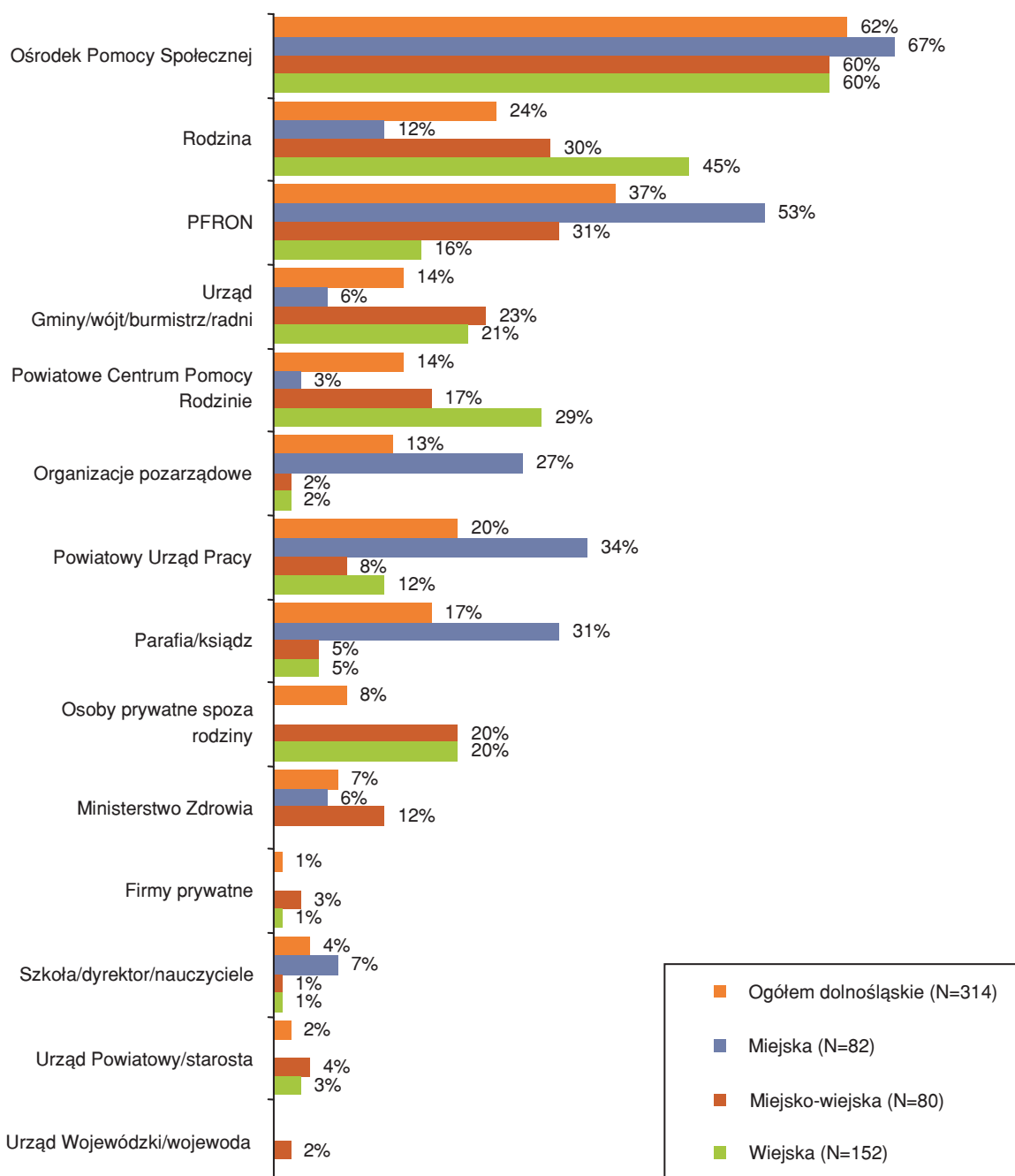

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo dolnośląskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Na Dolnym Śląsku stosunkowo duży (w porównaniu do całego kraju) dostęp do pomocy udzielanej przez różne instytucje wsparcia mają mieszkańcy gmin wiejskich – dotyczy to przede wszystkim instytucji szczebla gminnego i PCPR-ów. Niepełnosprawni z gmin miejskich korzystają natomiast w znacznie większym stopniu z pomocy udzielanej przez podmioty niepubliczne, a także PUP i PFRON.

KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

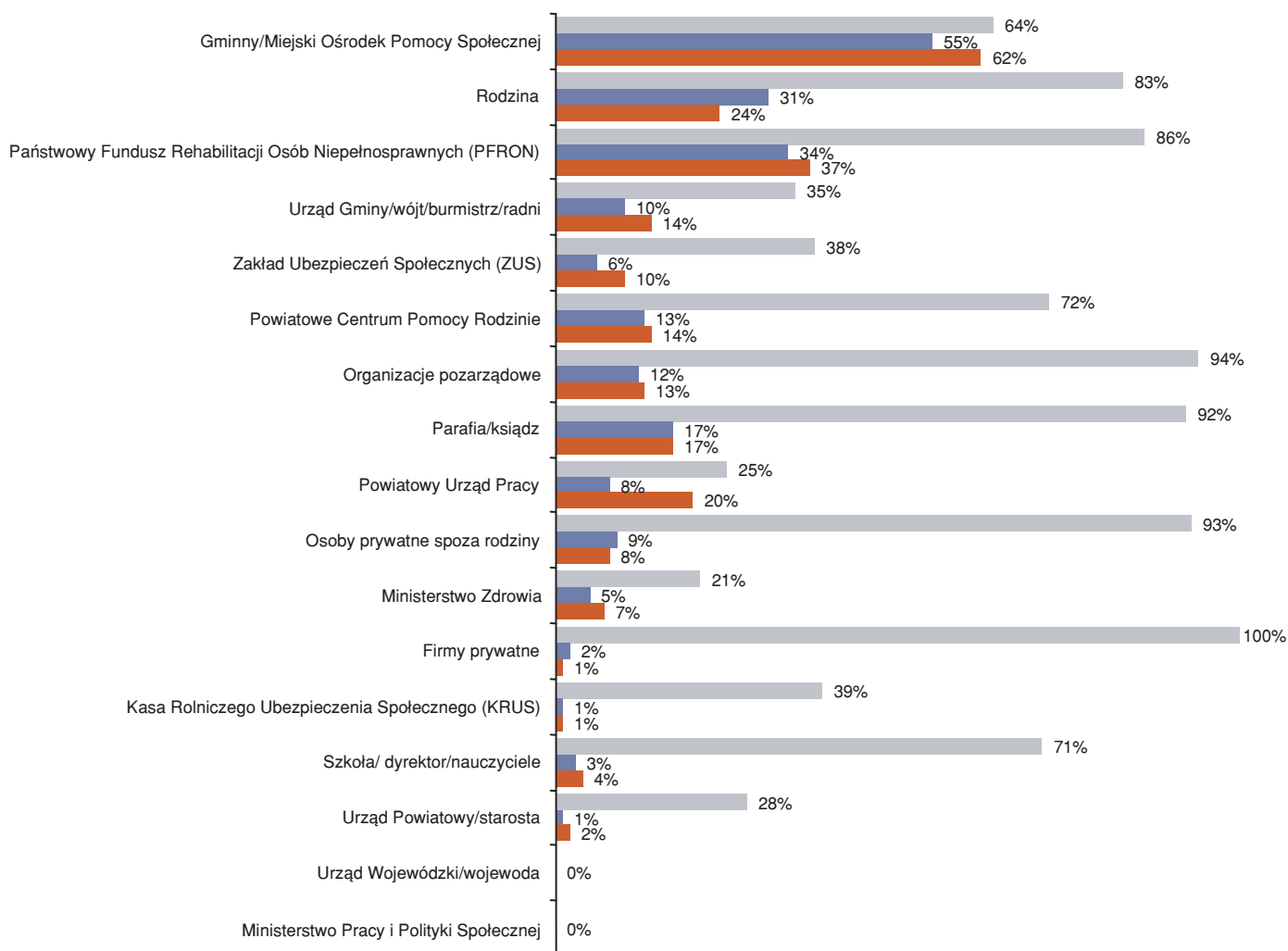

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w skali całego kraju, obserwujemy duże **rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości** otrzymanej pomocy. W największym stopniu dotyczy to podmiotów niepublicznych, a przede wszystkim organizacji pozarządowych, osób prywatnych i parafii. Pomoc z tych źródeł, choć bardzo dobrze oceniana, relatywnie rzadko trafia do niepełnosprawnych. Z podobną sytuacją, choć w mniejszej skali, mamy do czynienia w przypadku dość dobrze ocenianych PCPR-ów, PFRON oraz rodziny. Na tym tle **bezkonkurencyjna wydaje się rola Ośrodków Pomocy Społecznej, które to w największym stopniu wypełniają dwa podstawowe warunki skutecznego wsparcia – dostępności i jakości pomocy.**

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

■ Odsetek pozytywnie oceniających źródło pomocy (bardzo + raczej dobrze) (N=osoby, które korzystały z pomocy tego źródła) - dolnośląskie
■ Odsetek oceniających, iż instytucja najczęściej pomaga (w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności) (N=ogółem, wszyscy badani) - dolnośląskie
■ Odsetek korzystających z pomocy instytucji (N=ogółem, wszyscy badani) - dolnośląskie

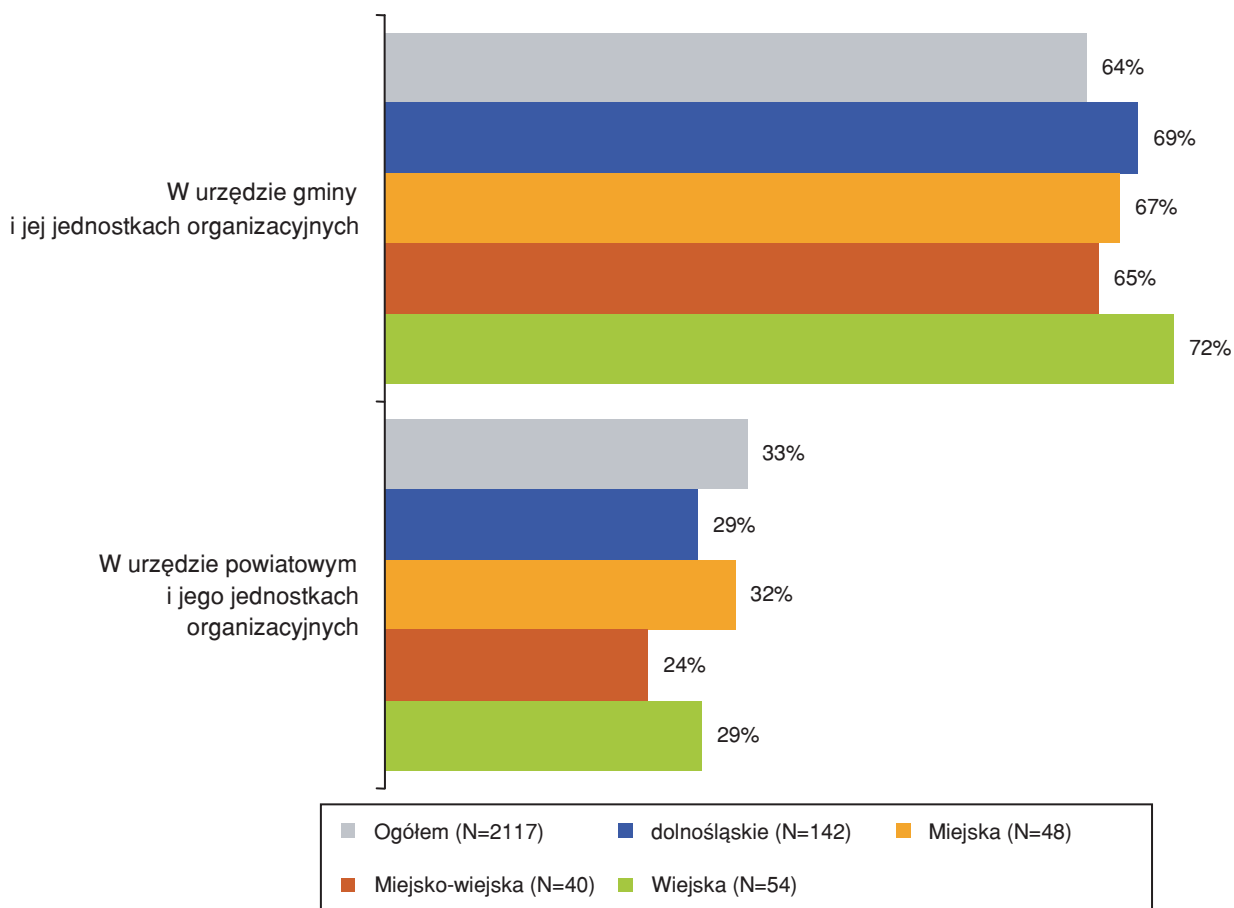
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorządy gminne. W województwie dolnośląskim szacują one, iż 69% niepełnosprawnych pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych. **W przypadku gmin wiejskich odsetek ten jest nieco wyższy i wynosi 72%.**

Samorządy gminne wykazują jednak tendencję do znacznego przeszacowywania instytucji na szczeblu powiatowym jako wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Dane pokazują, że osoba niepełnosprawna szukając pomocy poza rodziną pierwsze kroki kieruje zwykle do urzędu gminnego, a znacznie rzadziej dociera do szczebla powiatowego.

**Gdzie zgłaszają się niepełnosprawni mieszkańcy Pana(i) gminy szukając pomocy i wsparcia?
Proszę zaznaczyć jaki procent niepełnosprawnych szuka pierwszego wsparcia w gminie,
a jaki w powiecie?**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ze względu na niedokładność szacunków dostarczonych przez gminy odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Nie posiadając żadnej wiedzy w tym zakresie, nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

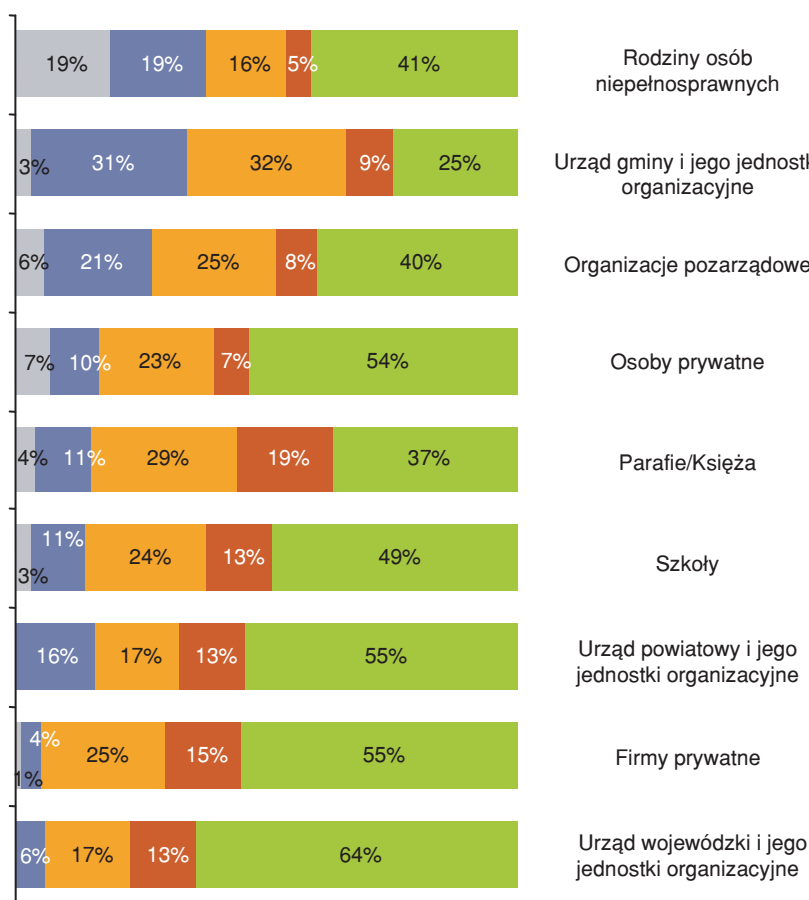
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w skali województwa dolnośląskiego, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im co trzeci niepełnosprawny, same nie wahają się znacznie bardziej chwalić swoimi sukcesami. Samorządy gminne oceniając swą pomoc stawiają ją nawet wyżej, niż pomoc świadczoną przez rodzinę osoby niepełnosprawnej.

Widać wyraźnie, że samorządy gminne w przypadku wielu ocenianych źródeł mają skłonność do przeszacowywania pomocy, jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych, a także szkół.

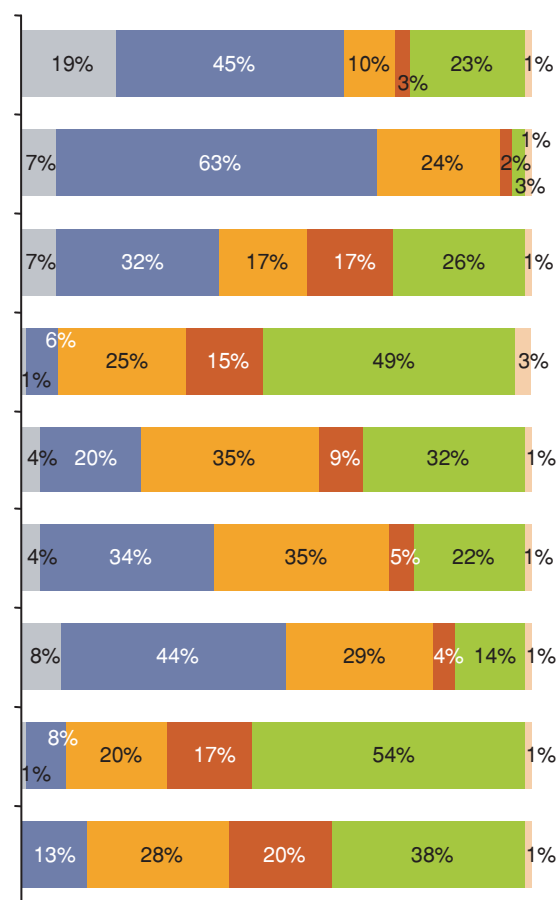
Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

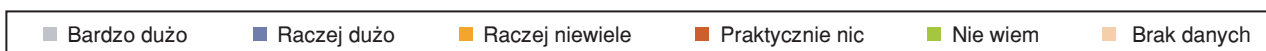

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo dolnośląskie, N=314

SAMORZĄDY GMINNE

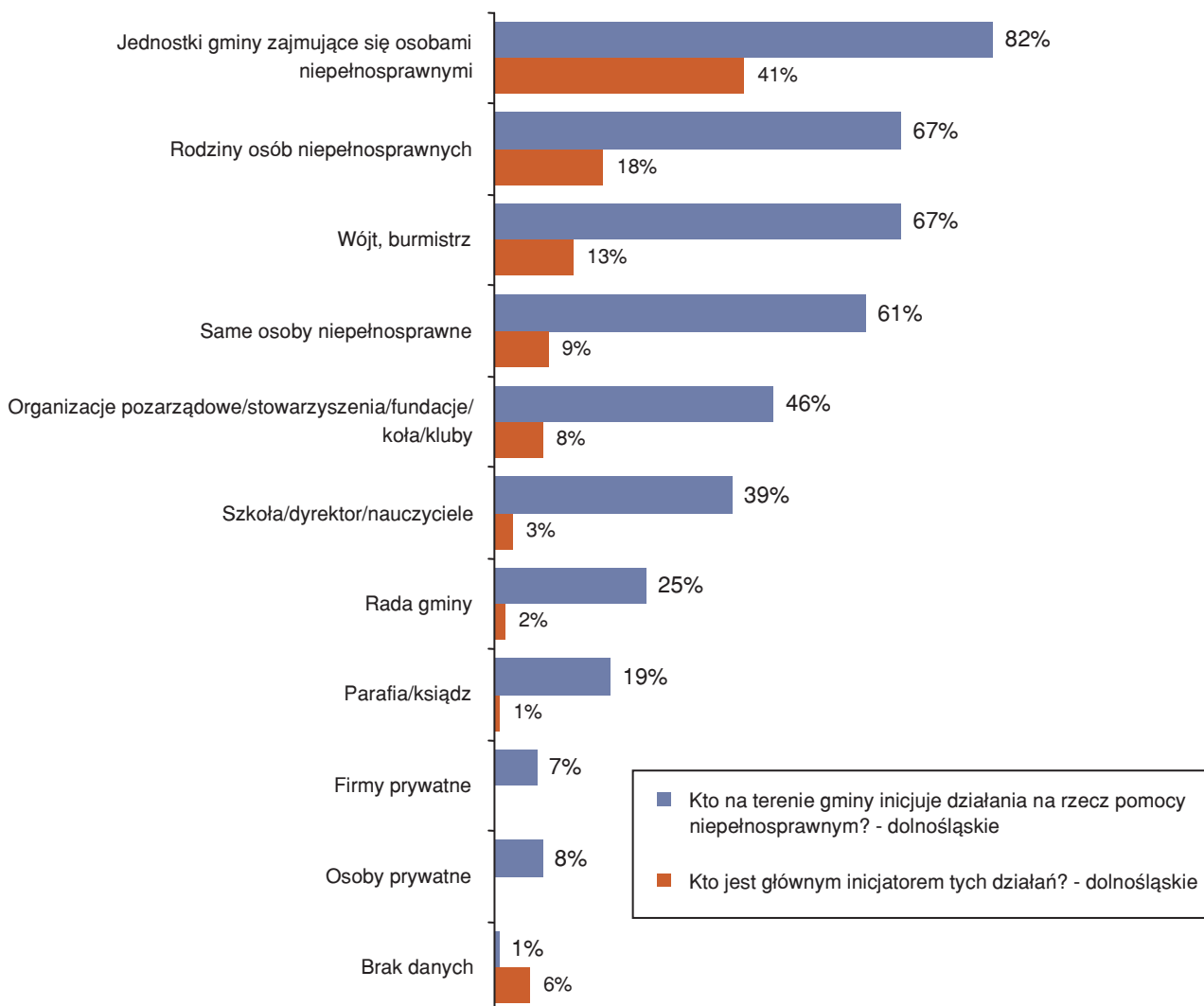
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, Województwo dolnośląskie, N=142

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych zdecydowanie przesadzona wydaje się również przypisywana sobie przez samorzady gminne rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie dolnośląskim tendencja ta utrzymuje się na poziomie nieco poniżej przeciętnego. 41% samorządów gminnych z Dolnego Śląska twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zaś kolejne 13% wskazuje, iż rolę tę pełni wójt lub burmistrz (w skali kraju odsetki te wynoszą odpowiednio 46% i 17%).

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo dolnośląskie nie odbiega tutaj od całego kraju. Obserwujemy ogromne dysproporcje pod tym względem, między gminami miejskimi a gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi. W najgorszej sytuacji są niepełnosprawni mieszkańcy gmin wiejskich, w szczególności tych najmniejszych, którzy praktycznie korzystają jedynie z pomocy najbliższych im instytucji - rodziny i Ośrodków Pomocy Społecznej. Takim osobom dodatkowo wsparcia udzielają PCPR-y i urzędy gminne.

Inne źródła pomocy, jeżeli w ogóle są dostępne, to przede wszystkim dla mieszkańców gmin miejskich. Dotyczy to przede wszystkim podmiotów niepublicznych - organizacji pozarządowych oraz parafii i księży, a także PFRON i PUP-ów. Zauważmy zatem, że pomoc, jaką mogą uzyskać mieszkańcy gmin miejskich, zwłaszcza tych największych, jest dużo bardziej różnorodna. Jednocześnie jej skala może być większa dzięki wielości źródeł.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem dolnośląskie (N=314)	TYP GMINY			GMINY WIEJSKIE				GM. M-W I MIEJSKIE		
		Miejska (N=82)	Miejsko-wiejska (N=80)	Wiejska (N=152)	do 4 tys. (N=43)	od 4 tys. do 6 tys. (N=33)	od 6 tys. do 10 tys. (N=53)	10 tys. + (N=23)	do 20 tys. (N=42)	od 20 tys. do 50 tys. (N=72)	50 tys. + (N=47)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	67%	60%	60%	51%	56%	62%	76%	71%	57%	66%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	53%	31%	16%	10%	12%	27%	4%	23%	42%	59%
Rodzina	24%	12%	30%	45%	22%	77%	51%	28%	39%	18%	9%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	34%	8%	12%	8%	34%	6%	4%	10%	20%	33%
Parafia/ksiądz	17%	31%	5%	5%	0%	18%	2%	0%	0%	17%	37%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	3%	17%	29%	25%	13%	34%	50%	11%	14%	2%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	6%	23%	21%	27%	25%	16%	19%	38%	8%	4%
Organizacje pozarządowe/stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	13%	27%	2%	2%	0%	4%	4%	0%	0%	25%	10%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	9%	18%	8%	30%	8%	42%	1%	9%	9%
Osoby prywatne spoza rodziny	8%	0%	20%	20%	2%	41%	26%	9%	38%	0%	0%
Ministerstwo Zdrowia	7%	6%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	11%	10%
Szkoła/ dyrektor/nauczyciele	4%	7%	1%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	4%	9%
Urząd Powiatowy/starosta	2%	0%	4%	3%	1%	8%	2%	0%	7%	0%	0%
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	1%	0%	1%	4%	0%	7%	7%	0%	0%	1%	0%
Firmy prywatne	1%	0%	3%	1%	0%	0%	3%	1%	4%	2%	0%
Urząd Wojewódzki/wojewoda	0%	0%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	4%	0%	0%
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie.
- Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa dolnośląskiego, na tle innych regionów kraju, częściej korzystają z różnych instytucji wsparcia. Stosunkowo wysokie odsetki niepełnosprawnych zgłaszają się do PFRON, PUP-ów oraz OPS-ów. Relatywnie rzadko (w odniesieniu do województw pozostałych) niepełnosprawni korzystają z pomocy urzędów gminy oraz rodziny.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

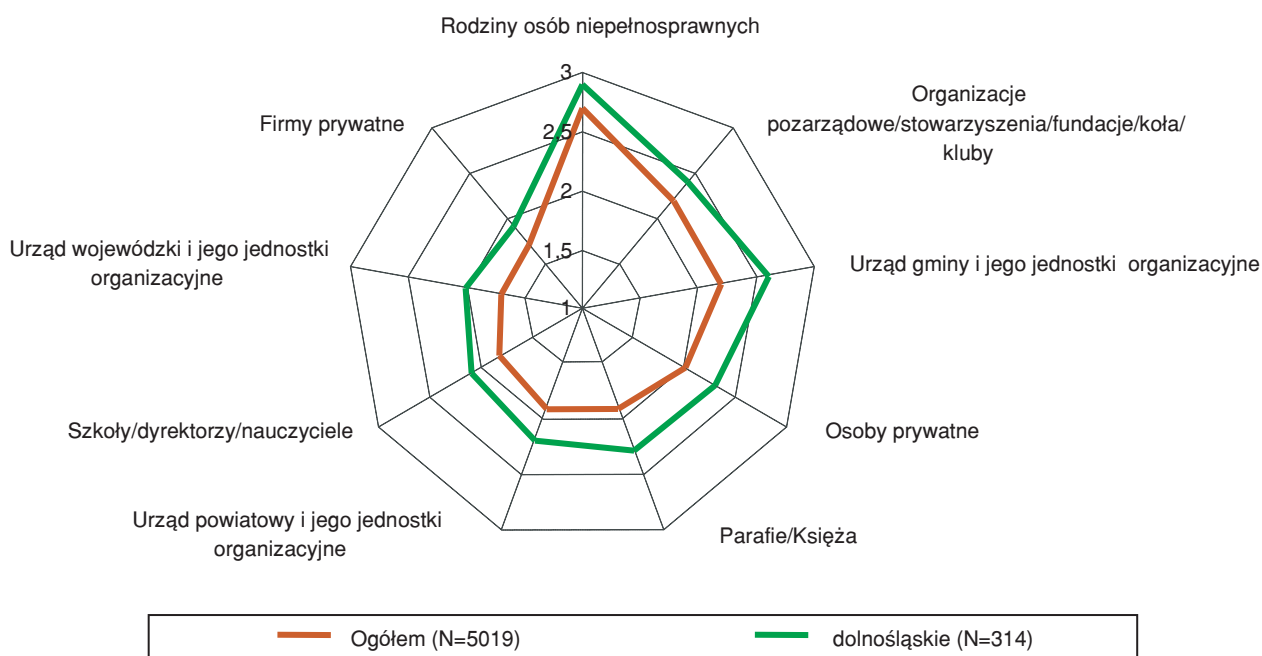
	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-mazurskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe/ stowarzyszenia/fundacje/koła/ kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W przypadku województwa dolnośląskiego zdecydowanie lepiej, niż przeciętnie, oceniana jest pomoc uzyskiwana od większości instytucji i organizacji. W szczególności dotyczy to urzędów gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska zadowoleni są również ze wsparcia jakiego udzielają im podmioty niepubliczne oraz rodziny.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

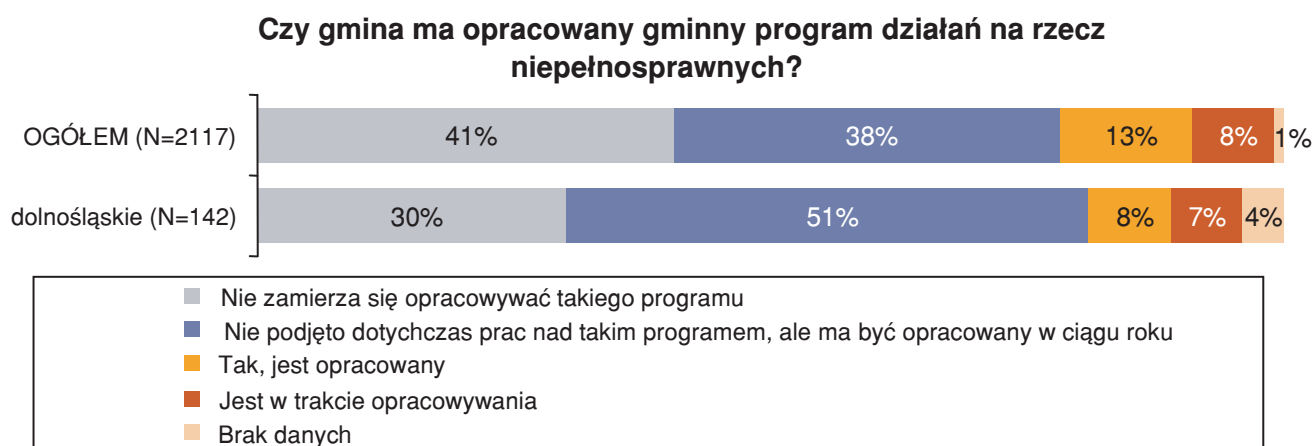
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

W województwie dolnośląskim nieco rzadziej, niż przeciętnie, gminy mają opracowany lub są w trakcie opracowywania gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych (w skali kraju 21% gmin, zaś na Dolnym Śląsku 15%). Ponad połowa samorządów (nieco więcej, niż w skali kraju) deklaruje jednak, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

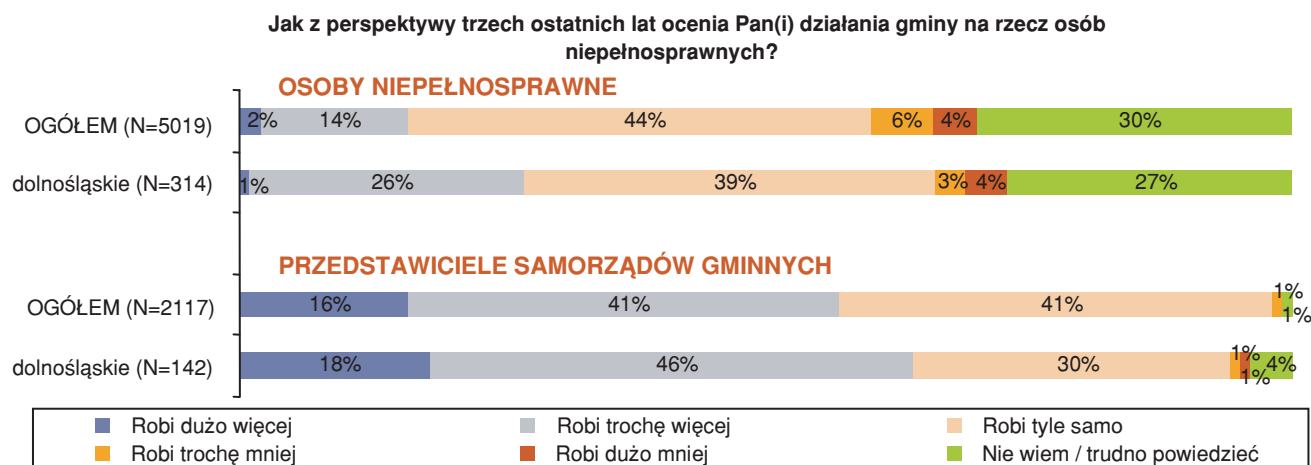
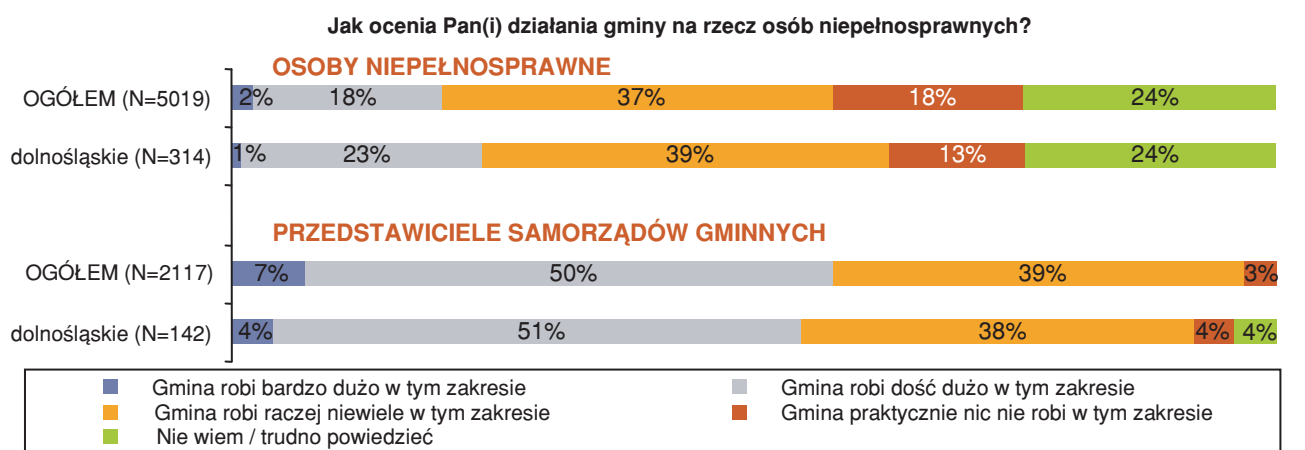

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych. W województwie dolnośląskim, różnice w ocenach formułowanych przez obie badane przez nas grupy są jednak nieco mniejsze, niż w skali całego kraju.** Z jednej strony, same samorządy gminne wykazują nieco większy krytycyzm w ocenie własnej działalności na rzecz niepełnosprawnych, z drugiej zaś, niepełnosprawni nieco częściej, niż w innych regionach kraju, chwalą swoje gminy.

I tak, co czwarty niepełnosprawny mieszkaniec województwa dolnośląskiego i 55% samorządów gminnych z tego regionu w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych. Jednak w ocenie perspektywicznej, przedstawiciele władz gminnych wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie, niż sami niepełnosprawni. Jedynie 27% niepełnosprawnych mieszkańców województwa dolnośląskiego i 64% gmin deklaruje, że gmina robi więcej obecnie, niż 3 lata temu.

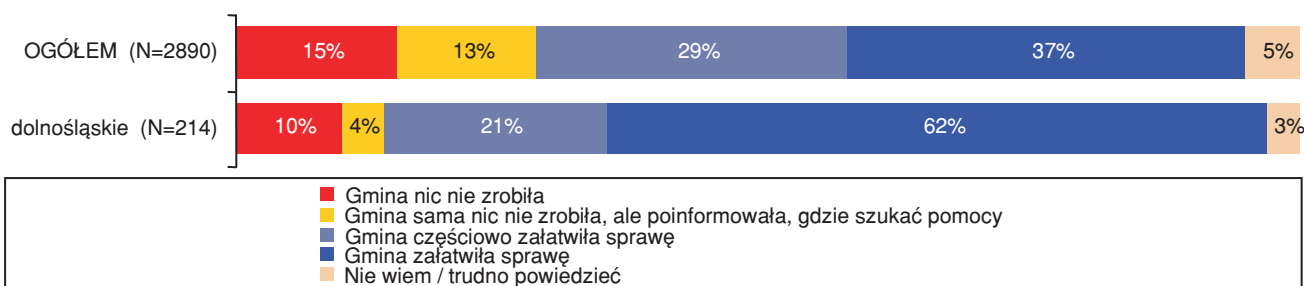

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podkreślić jednak należy, iż negatywne oceny wystawiane samorządom gminnym na poziomie ogólnym, istotnie łagodzi fakt korzystania z gminnej pomocy. Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu) jest bowiem wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Pod tym względem, w województwie dolnośląskim sytuacja przedstawia się dużo lepiej, niż w całym kraju. 83% respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. **Dolnośląskie samorządy, w kontekście wyników z całego kraju, dość trafnie określają również poziom swojej skuteczności w rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych.** Z jednej strony, częściej wskazują na trudności związane z obsługą niepełnosprawnych, z drugiej zaś, przyznają, iż udaje im się załatwić mniej spraw, z którymi zgłaszają się do nich niepełnosprawni – średnio 61% (w porównaniu do 65% w skali kraju).

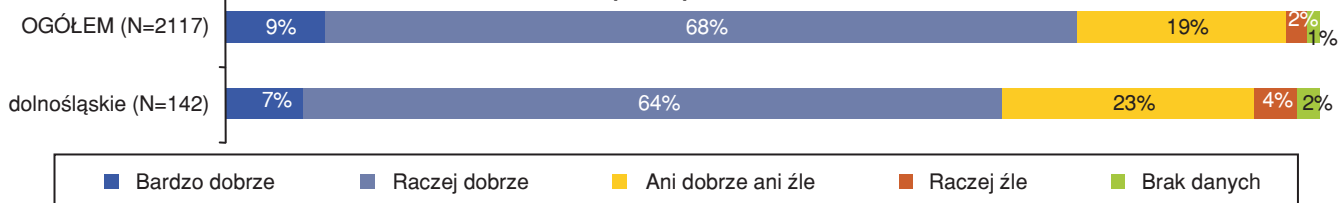
Warto zauważyć, że w województwie dolnośląskim jedynie co dziesiąty niepełnosprawny zgłaszający się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskał – gmina nie zrobiła nic. Jest to wynik znacznie lepszy, niż w skali całego kraju.

W jaki sposób gmina załatwiła sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(niezależnie od problemu)

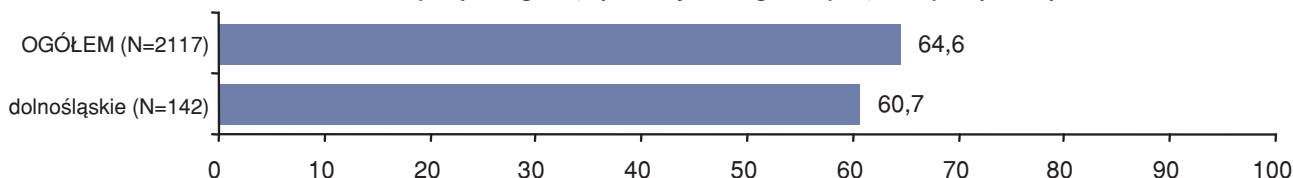
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2890

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych przez gminę spraw, z jakimi zgłaszały się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

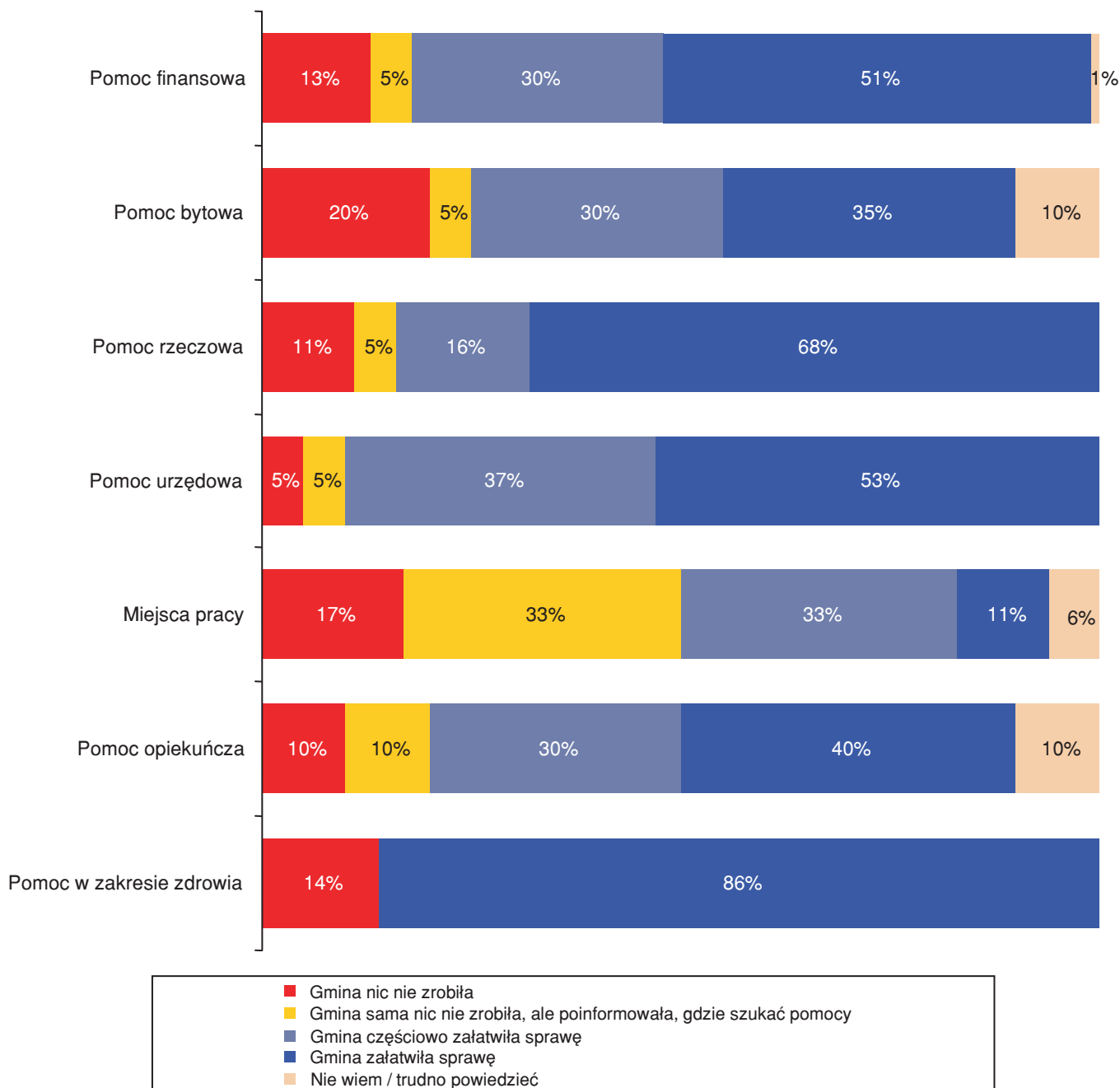
Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku obu badanych grup, w województwie dolnośląskim, podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje bezradność samorządów gminnych przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości.

W województwie dolnośląskim inaczej, niż w skali całego kraju, osoby niepełnosprawne wyrażały zadowolenie, ze sposobu załatwiania większości zgłaszanych przez nich problemów. Wyjątek stanowią, wspomniane wcześniej, prośby o pomoc w zakresie aktywizacji zawodowej. Część osób niepełnosprawnych narzekała również na sposób potraktowania ich potrzeb związanych z pomocą bytową i opiekuńczą. W pewnym sensie potwierdzają to same samorządy, które na Dolnym Śląsku nieco częściej, niż przeciętnie, uskarżały się na trudności związane z rozwiązywaniem tych właśnie problemów.

Wyniki badań wskazują, iż gminy najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, ze sprawami, z którymi najczęściej zgłaszają się do nich niepełnosprawni. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania – stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie. W opinii niepełnosprawnych, gminy województwa dolnośląskiego najlepiej radzą sobie z pomocą rzeczową oraz pomocą finansową. Potwierdzają to wyniki badania wśród przedstawicieli samorządów gminnych. Dodatkowo, za mało kłopotliwą uznają oni pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw urzędowo-prawnych. W przypadku wymienionych rodzajów udzielanego niepełnosprawnym wsparcia, gminy dysponują największymi środkami oraz możliwościami, by móc je realizować.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

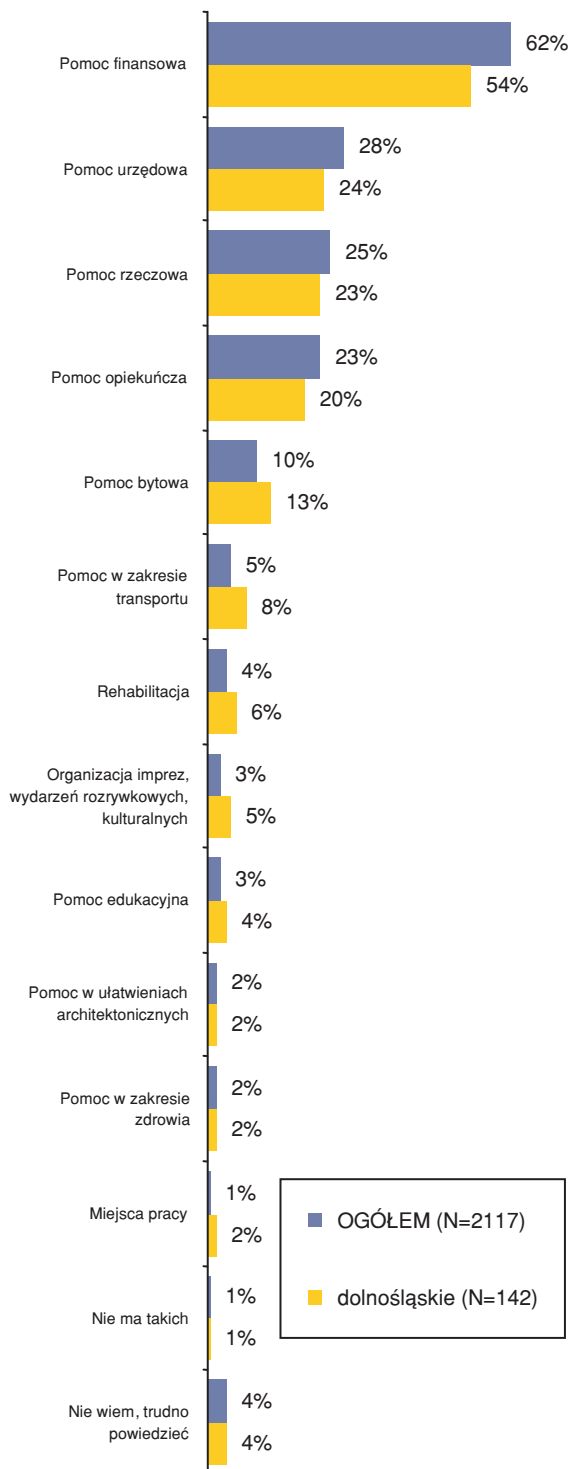
W jaki sposób gmina załatwiała sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo dolnośląskie. Procentowanie odnośnie problemów, N=297 problemów

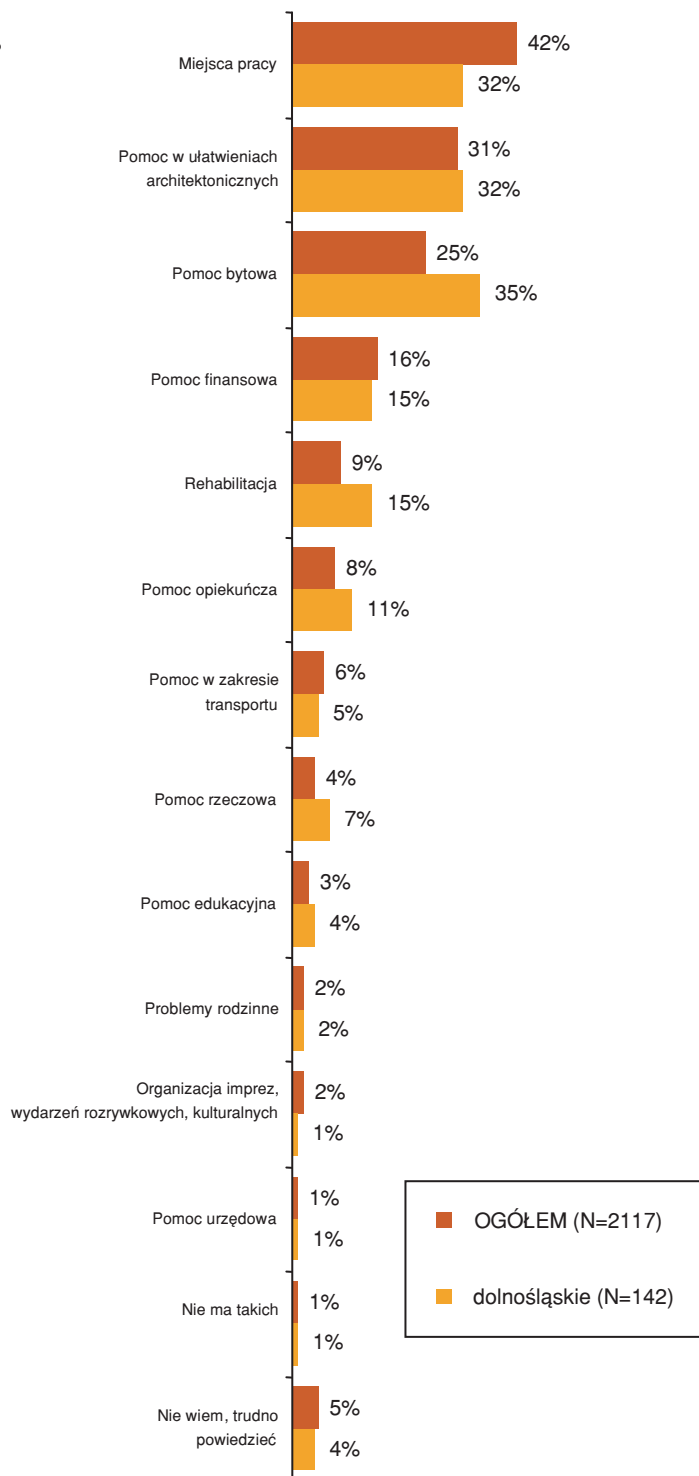
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

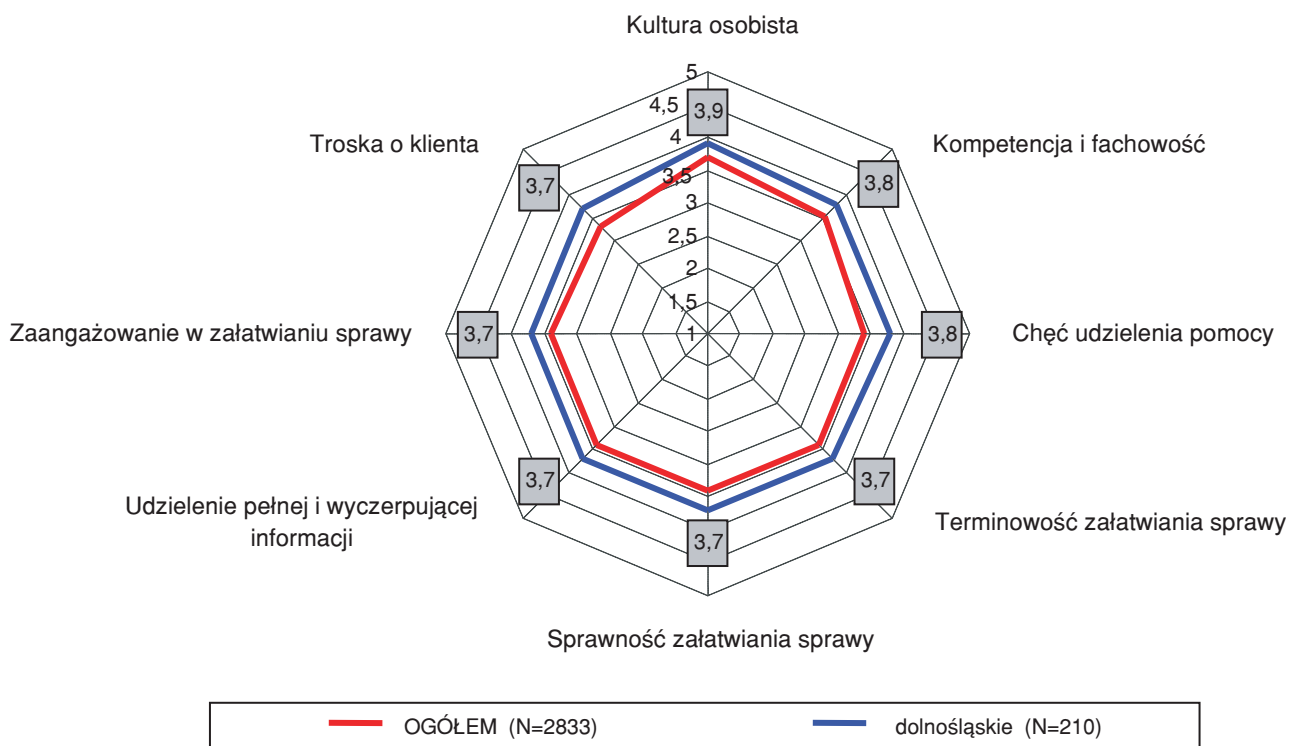

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie dolnośląskim, w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw zgłaszanych przez niepełnosprawnych, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Warto zaznaczyć, że pod tym względem Dolny Śląsk wypada lepiej w porównaniu z wynikami uzyskanymi w skali kraju. Ponad połowa badanych niepełnosprawnych wyraża zadowolenie z kultury osobistej urzędników, docenia ich kompetencje i fachowość oraz chęć niesienia pomocy. Pozytywnie oceniana jest również terminowość, sprawność załatwiania spraw w tych instytucjach, a także troska o klienta oraz zaangażowanie w załatwianie spraw.

Jak ogólnie rzecz biorąc ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

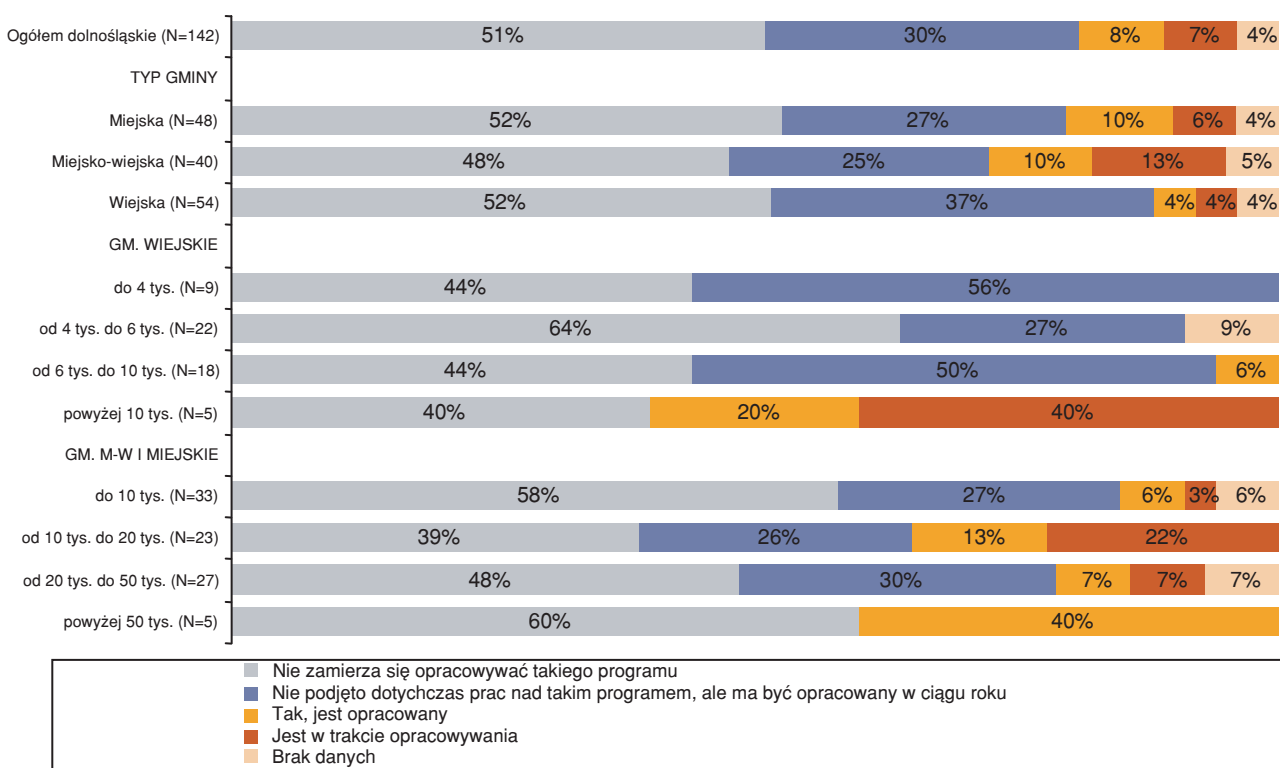
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2833

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

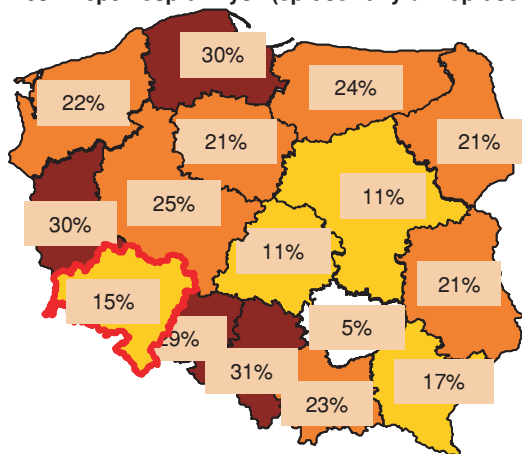
Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie dolnośląskim (podobnie jak w całym kraju) związane jest przede wszystkim z typem i wielkością gminy. Tak jak w większości regionów na Dolnym Śląsku, dokumentem takim częściej dysponują gminy miejskie oraz gminy miejsko – wiejskie. Warto zauważyć jednak fakt, iż wśród pięciu badanych przez nas najmniejszych gmin wiejskich, aż dwie taki program już posiadały, a kolejna była w trakcie jego przygotowywania.

Czy gmina ma opracowany gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

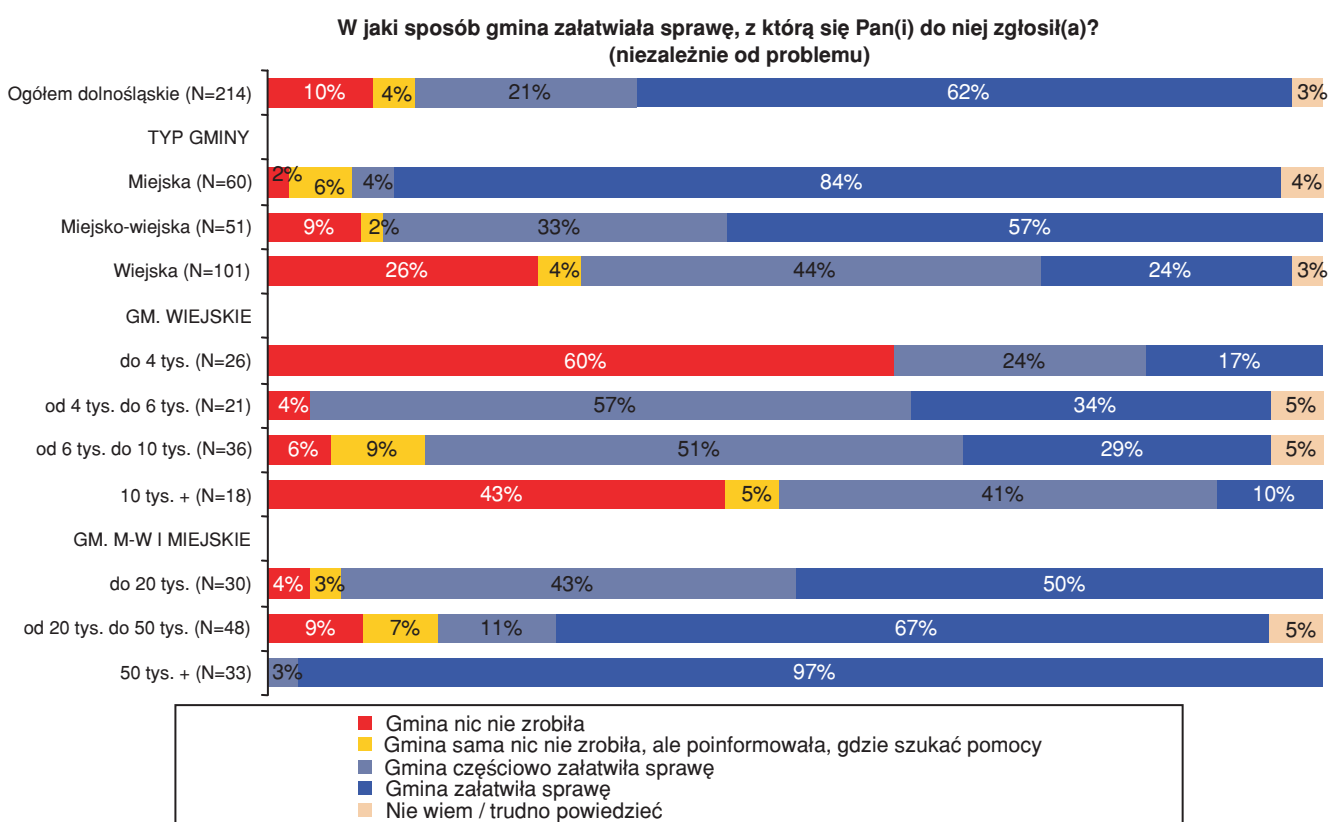
Gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych relatywnie częściej posiadają gminy z zachodniej części kraju, niż ze wschodniej. Województwo dolnośląskie, z jedynie 15% gmin posiadających taki dokument, nieco wyłamuje się z opisanego przez nas schematu.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji niepełnosprawnych mieszkańców Dolnego Śląska wynika, iż najbardziej efektywne w zakresie rozwiązywania problemów zgłaszanych przez tę grupę są samorządy gmin miejskich. Nieco gorzej pod tym względem radzą sobie gminy miejsko-wiejskie, najgorzej zaś gminy wiejskie – w szczególności te najmniejsze i największe.

Opinie przedstawicieli samorządów gminnych nie do końca korespondują z ocenami osób niepełnosprawnych. Po pierwsze, to gminy wiejskie, a nie miejskie chwalą się największym odsetkiem pozytywnie załatwionych spraw. Po drugie, gminy wiejskie nieco częściej, niż gminy miejskie twierdzą, iż dość dobrze radzą sobie z problemami zgłaszanymi przez niepełnosprawnych.

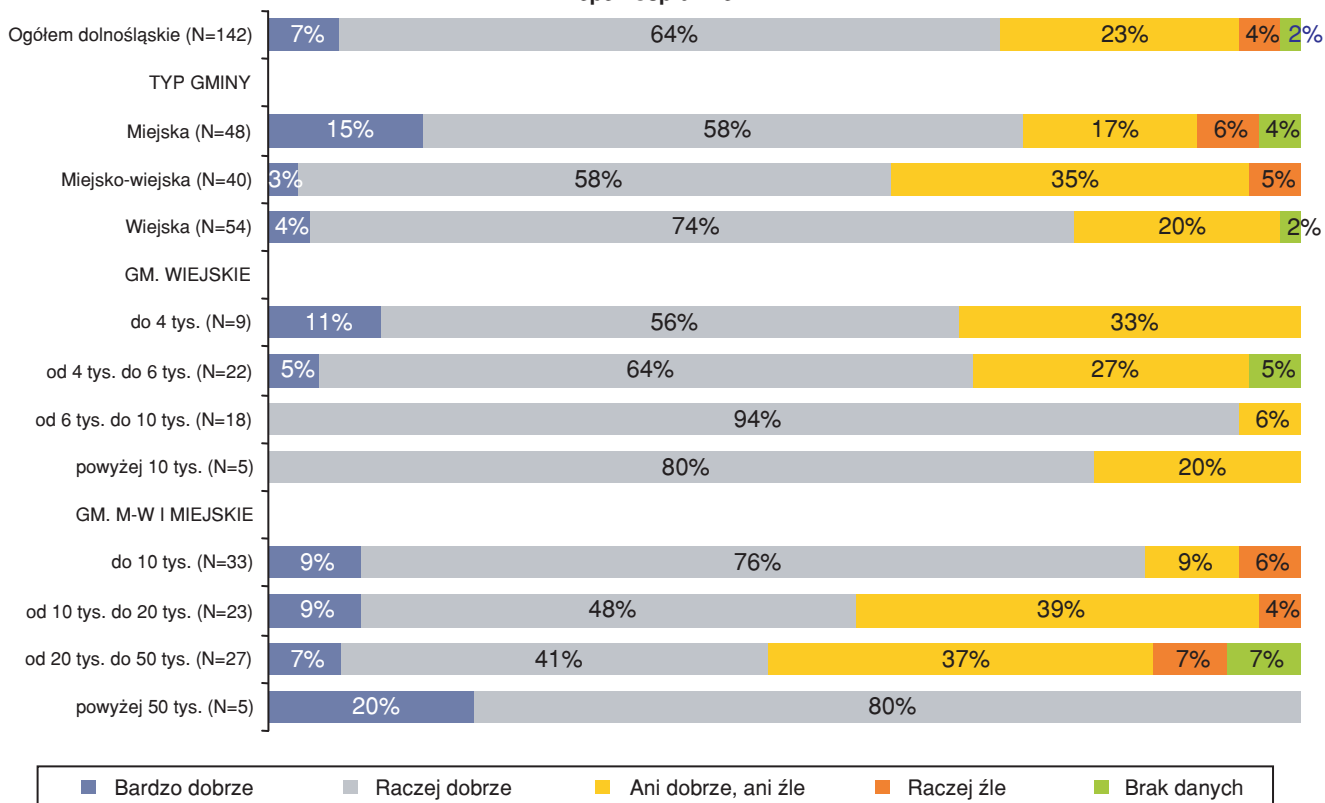
Należy jednak pamiętać, że różnice te mogą być pochodną liczby, skali i złożoności problemów z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, a nie pochodną sprawności gminy.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=214

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

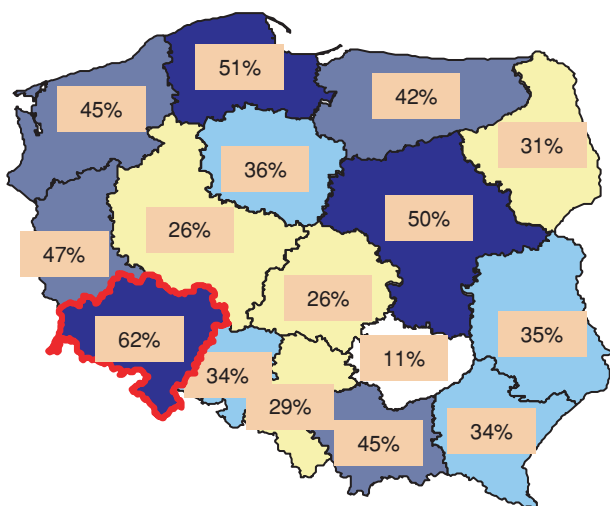

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Województwo dolnośląskie to jeden z nielicznych regionów, w którym ocena skuteczności gmin w zakresie rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych jest bardzo zbieżna w obydwu badanych przez nas grupach.

Odsetek niepełnosprawnych deklarujących, iż gmina „załatwiła sprawę”

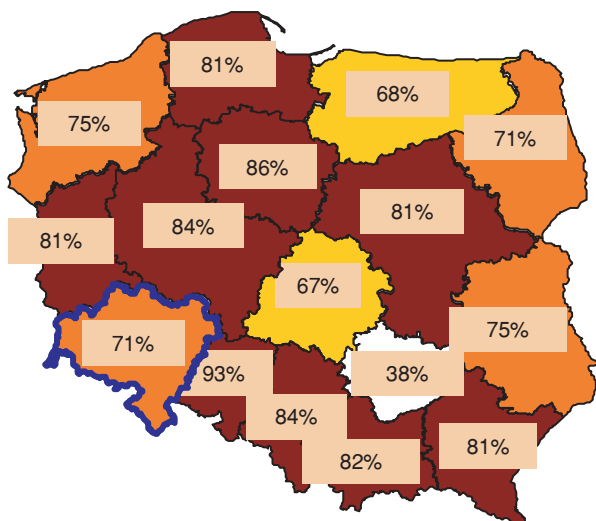

Z jednej strony, same osoby niepełnosprawne częściej, niż w innych regionach kraju chwalą swoje gminy. Z drugiej zaś, samorządy z dość dużym realizmem oceniają swoje możliwości.

Wszystko to sprawia, iż samorządy gminne z Dolnego Śląska należą do najlepiej ocenianych w skali kraju, pod względem efektywności rozwiązywania zgłaszanych do nich problemów.

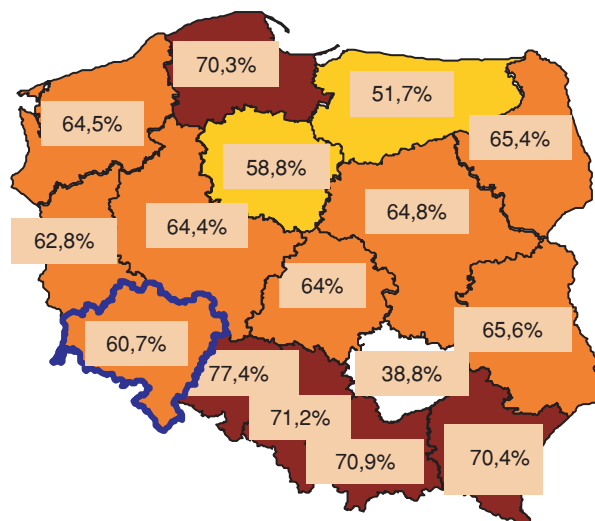
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

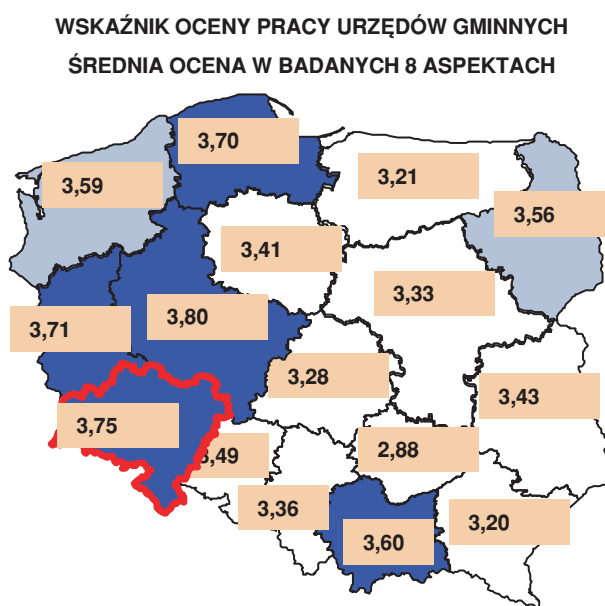
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę 8 następujących aspektów satysfakcji z jakości obsługi i pracy urzędników w urzędach gminnych, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. **Województwo dolnośląskie należy pod tym względem do województw najlepiej ocenianych.**

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

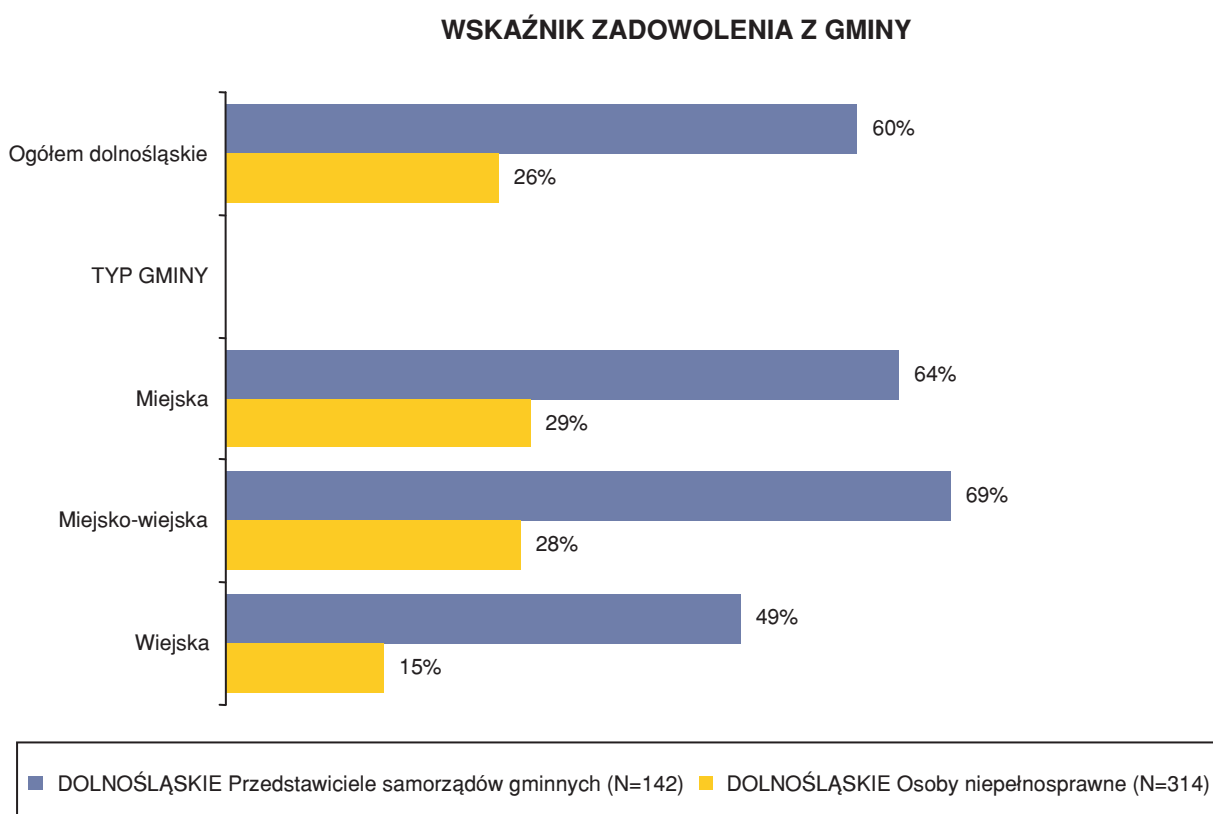
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych, jak i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **zadowolenia z gminy**. W tym pierwszym przypadku, pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie dolnośląskim obserwujemy relatywnie małe, w skali całego kraju, rozbieżności w wartości wskaźnika zadowolenia dla obydwu badanych przez nas grup. Zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych największe jest w gminach miejsko-wiejskich i miejskich. Podobnie widzą działalność gmin osoby niepełnosprawne. Najlepiej oceniane są przez nich, najmniej krytyczne wobec siebie samorządy gmin miejskich i miejsko-wiejskich, najsłabiej zaś samorządy gmin wiejskich.

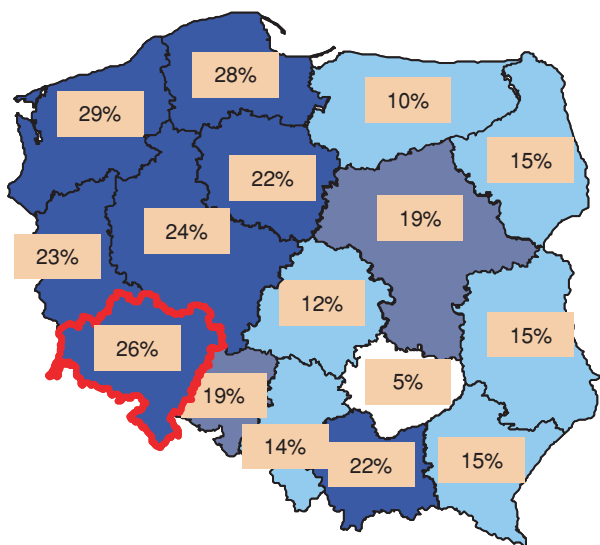
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony, zachód kraju (w tym również województwo dolnośląskie) i bardziej pokrzywdzony, wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpisuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo dolnośląskie należy do grupy województw, w których gminy oceniane są najlepiej. Potwierdzają to zarówno osoby niepełnosprawne, jak i samorządy gminne.

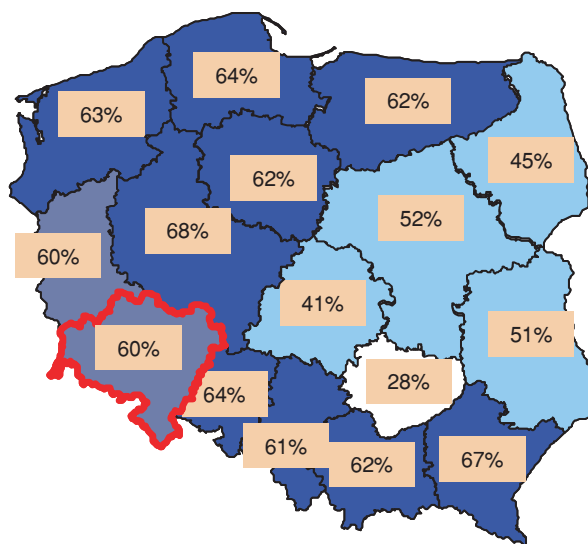
Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

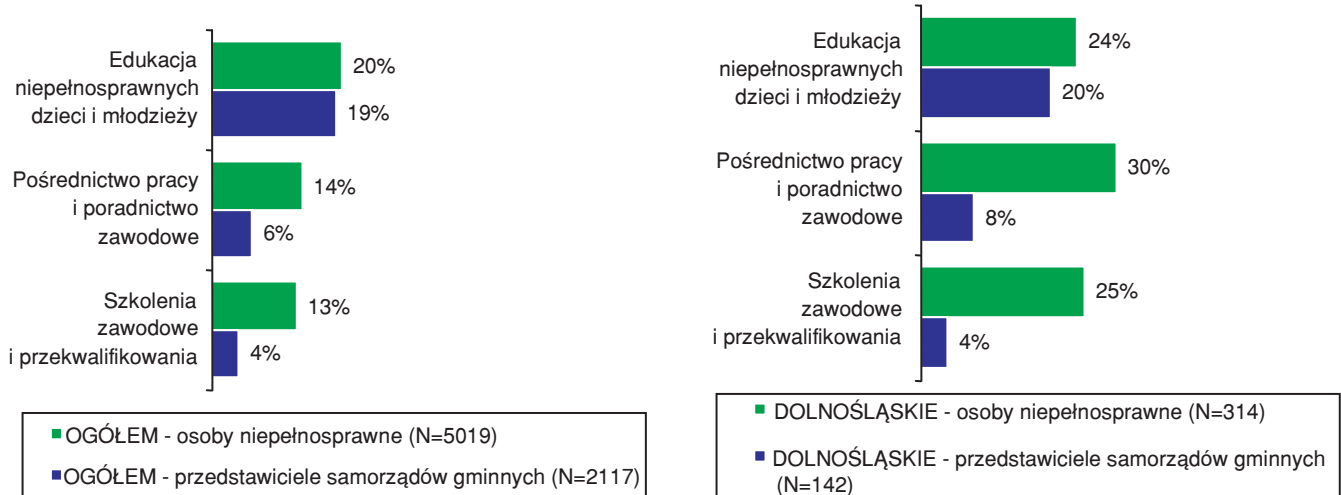
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Co ciekawe jednak, osoby niepełnosprawne są przekonane o dużo większej aktywności gmin w tym zakresie, niż rzeczywistość ma to miejsce (w województwie dolnośląskim jest to szczególnie widoczne).

Podobnie jak w skali całego kraju, co piąta gmina na Dolnym Śląsku, **wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży**. Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi są wśród dolnośląskich gmin zdecydowanie rzadsze, choć podejmowane są nieco częściej, niż całym kraju.

Czy gmina podejmuje/finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

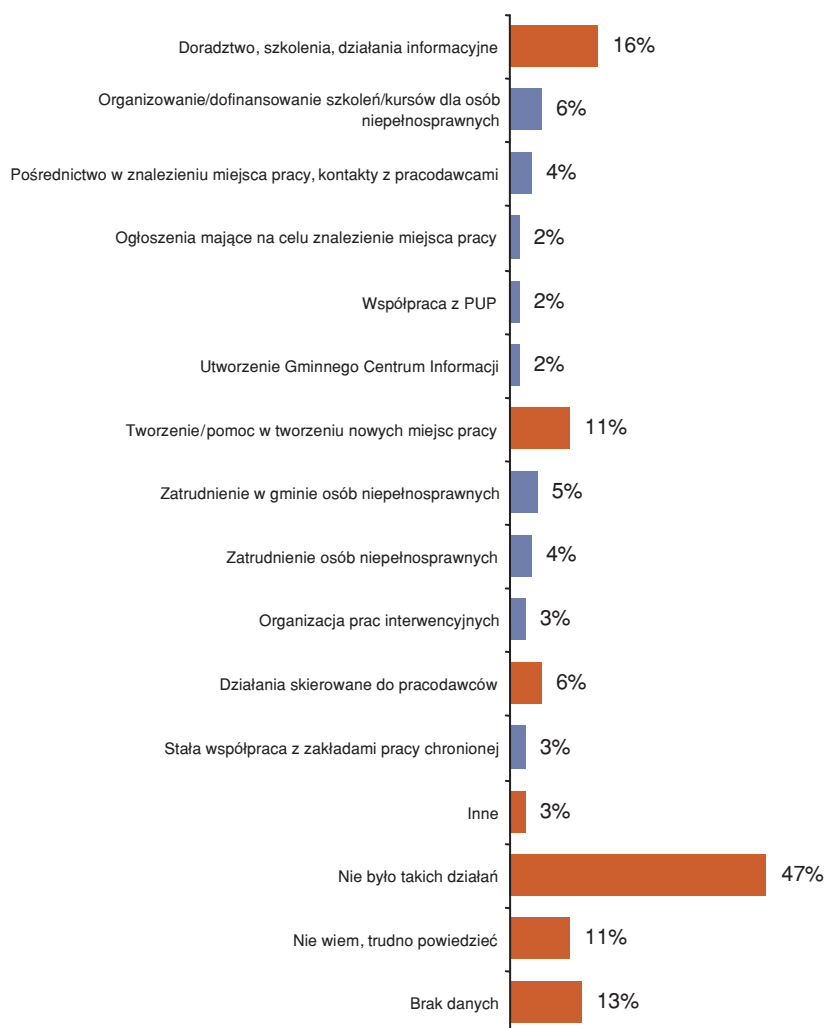
W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie dolnośląskim 82% niepełnosprawnych miało problem ze wskazaniem działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie. Co dziesiąty badany wyraził przekonanie, iż w jego gminie nie było ich w ogóle. Również 47% przedstawiciele samorządów gminnych stwierdza, iż nie podejmowało tego typu działań. Ponadto, 11% gmin nie umiało wskazać przykładów takich działań, zaś w przypadku 13% nie mamy w tym zakresie żadnych danych – gminy te najprawdopodobniej w znakomitej większości po prostu nie podjęły żadnych zadań. W województwie dolnośląskim mamy zatem do czynienia z dużą zbieżnością ocen osób niepełnosprawnych i danych dostarczonych przez gminy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W rezultacie niskiej aktywności, jedynie 29% dolnośląskich gmin (taki sam odsetek na poziomie kraju) może pochwalić się działaniami lub inicjatywami na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych.

Co szósty dolnośląski samorząd gminny zaangażował się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń i działań informacyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania te były bardzo zróżnicowane. Przede wszystkim angażowano się w organizację szkoleń i pośrednictwo pracy. Nieco mniejszy odsetek – 11% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy. Inne inicjatywy, takie jak np. działania skierowane do pracodawców podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

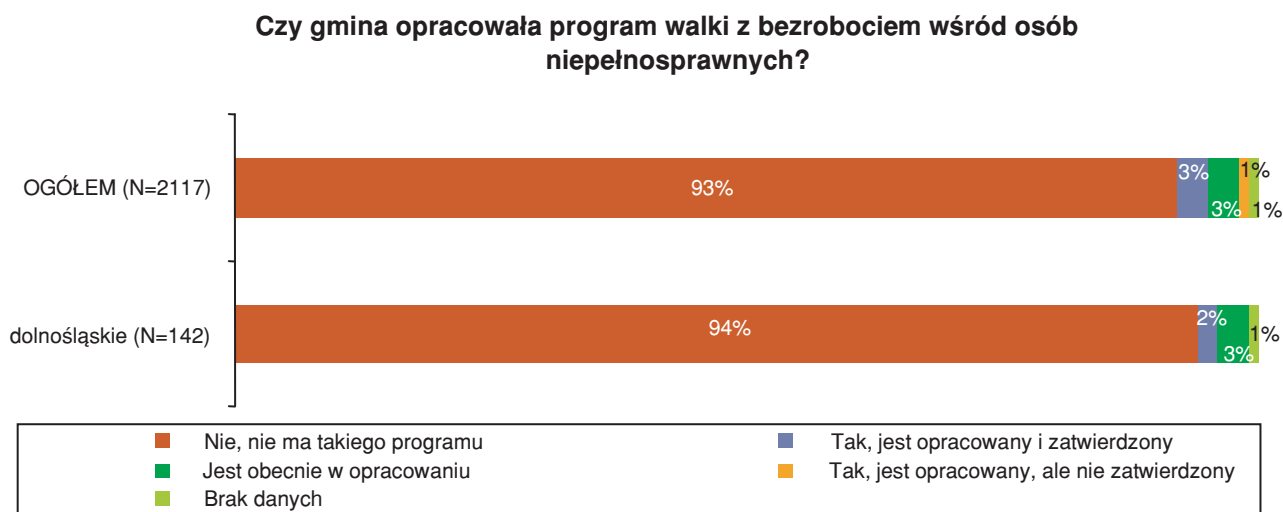
Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Na Dolnym Śląsku tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania) posiada jedynie 5% gmin. Jest to wynik nieco gorszy, niż w skali kraju, i zdecydowanie poniżej potrzeb.

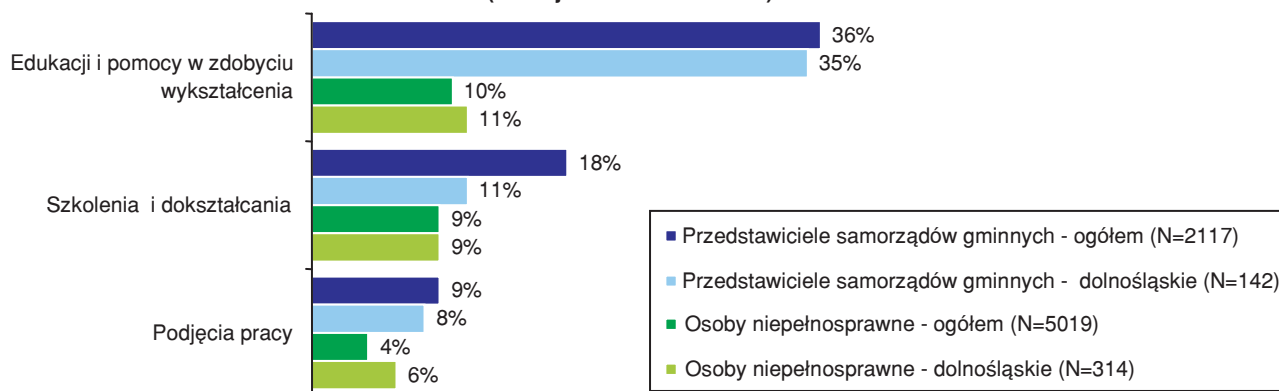
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

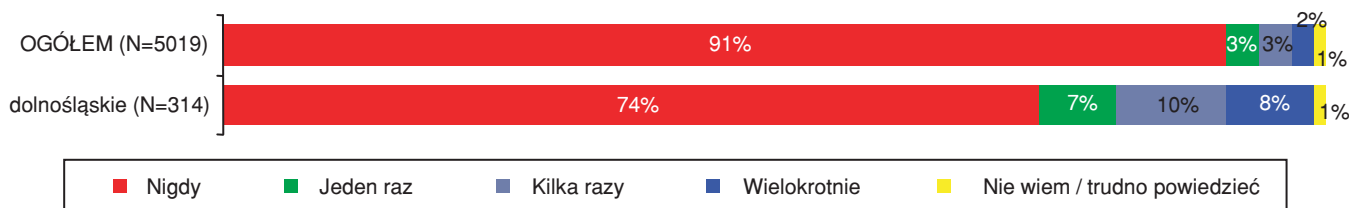
Aktywność dolnośląskich samorządów gminnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych jest bez wątpienia zdecydowanie za mała w stosunku do wyrażanych oczekiwań. Dobrze zdają sobie z tego sprawę nie tylko sami niepełnosprawni, ale również przedstawiciele samorządów gminnych, którzy w zdecydowanej większości „biją się w piersz” i przyznają, iż rzeczywiście gmina robi niewiele w tym zakresie. Warto zaznaczyć, iż w województwie dolnośląskim, w przeciwieństwie do większości regionów kraju, obserwujemy dość dużą zgodność opinii niepełnosprawnych i samorządowców, w zakresie oceny stwarzanych przez gminy możliwości szkoleń oraz możliwości podjęcia pracy.

Co ciekawe jednak, niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska, dużo rzadziej (choć wciąż bardzo często), niż w skali całego kraju, skarżą się na brak zaangażowania gmin w ich osobistą sytuację. Co czwarty badany (w skali kraju, jedynie 8%) przyznaje, iż pracownicy gminy zwracali się do niego z własnej inicjatywy oferując pomoc przy znalezieniu pracy, czy też różnego rodzaju szkolenia.

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i) oferując pomoc przy znalezieniu pracy/szkolenia/doradztwo zawodowe?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

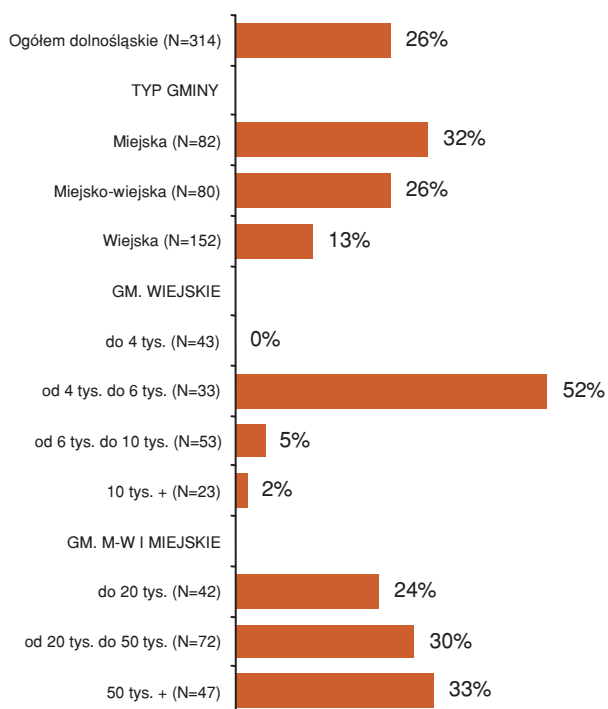
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie dolnośląskim w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych angażują się przede wszystkim gminy miejskie oraz gminy wiejskie. Odbiega to znacząco od prawidłowości obserwowanych w całym kraju, gdzie najmniejsze zaangażowanie w tę problematykę wykazują gminy wiejskie, a nie gminy miejsko-wiejskie, jak ma to miejsce na Dolnym Śląsku.

Podobnie niespotykane są również zależności wynikające z wielkości gminy. Co prawda w regionie tym, tak jak i w innych województwach, największą aktywność w zakresie aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych wykazują największe gminy miejskie, to już w drugiej kolejności wskazać należy na najmniejsze gminy wiejskie.

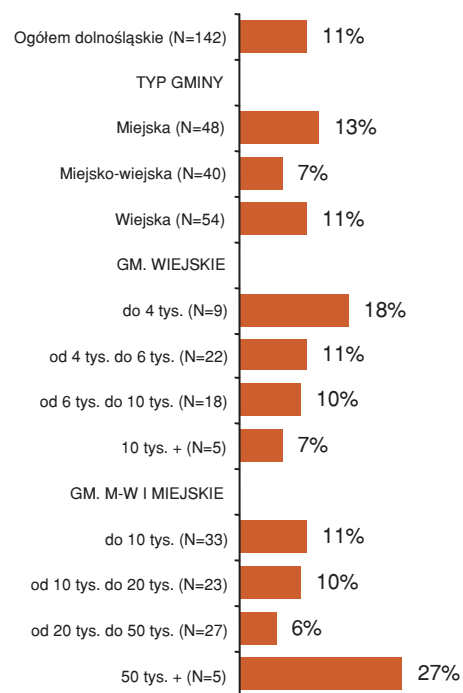
Same osoby niepełnosprawne nieco inaczej postrzegają aktywność trzech badanych przez nas typów gmin. Niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska, tak jak i innych regionów, wskazują na największe zaangażowanie w zakresie aktywizacji zawodowej gmin miejskich. Najrzadziej działania w tym obszarze dostrzegają natomiast mieszkańcy gmin wiejskich.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

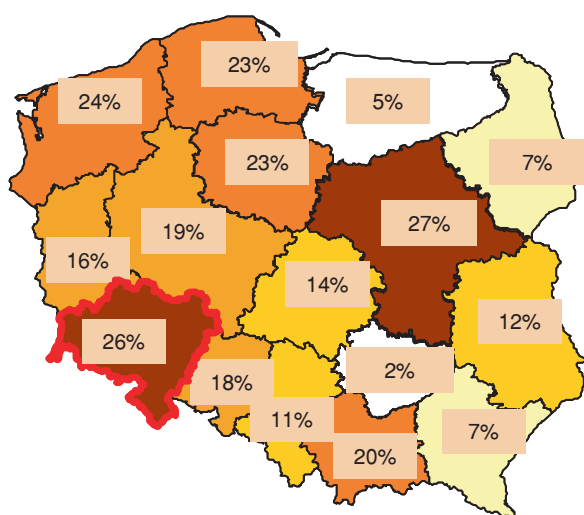
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Podsumowując, województwo dolnośląskie należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych utrzymuje się w granicach średniej krajowej. Region ten wraz z pozostałymi województwami z zachodniej (za wyjątkiem województwa lubuskiego) i południowej Polski może się pochwalić znacznie większą aktywnością, niż wschodnia i centralna część kraju.

Podkreślić jednak należy, iż wystawiana przez niepełnosprawnych mieszkańców Dolnego Śląska ocena aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej jest niewspółmiernie wysoka w stosunku do rzeczywistych możliwości stwarzanych w tym zakresie przez gminy. Zapewne mieszkańcy tego regionu mają znacznie większy, niż w innych częściach kraju, dostęp do oferty pomocy w zakresie rehabilitacji zawodowej. Część oferowanego im wsparcia, nieświadomie przypisują gminom.

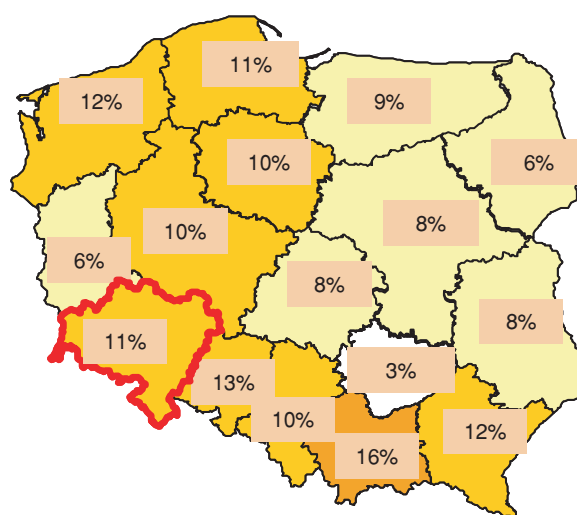
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Aktywność dolnośląskich samorządów gminnych jest dużo większa w zakresie rehabilitacji społecznej, niż rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania w tym zakresie bez wątpienia nie należą do rzadkości. Zaznaczyć jednak należy, iż wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma przede wszystkim charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznemu do niepełnosprawnych. Dolnośląskie samorządy gminne, tak jak i samorządy gminne z innych regionów, najczęściej finansują bowiem pomoc socjalną – finansową, materialną i opiekę bytową. Pod względem obsługi petenta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekoniecznie niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczonych jest najwięcej pieniędzy.

Działania pomocowe specyficznemu skierowane do osób niepełnosprawnych („prawdziwą” rehabilitację społeczną), dolnośląskie gminy podejmują już znacznie rzadziej. Co piąta gmina finansowała turnusy rehabilitacyjne, 17% łożyło środki na likwidację barier architektonicznych, 13% gmin finansowało działania w zakresie rekreacji niepełnosprawnych, taki sam odsetek angażował się w dostarczanie sprzętu rehabilitacyjnego, a także pomoc psychologiczną.

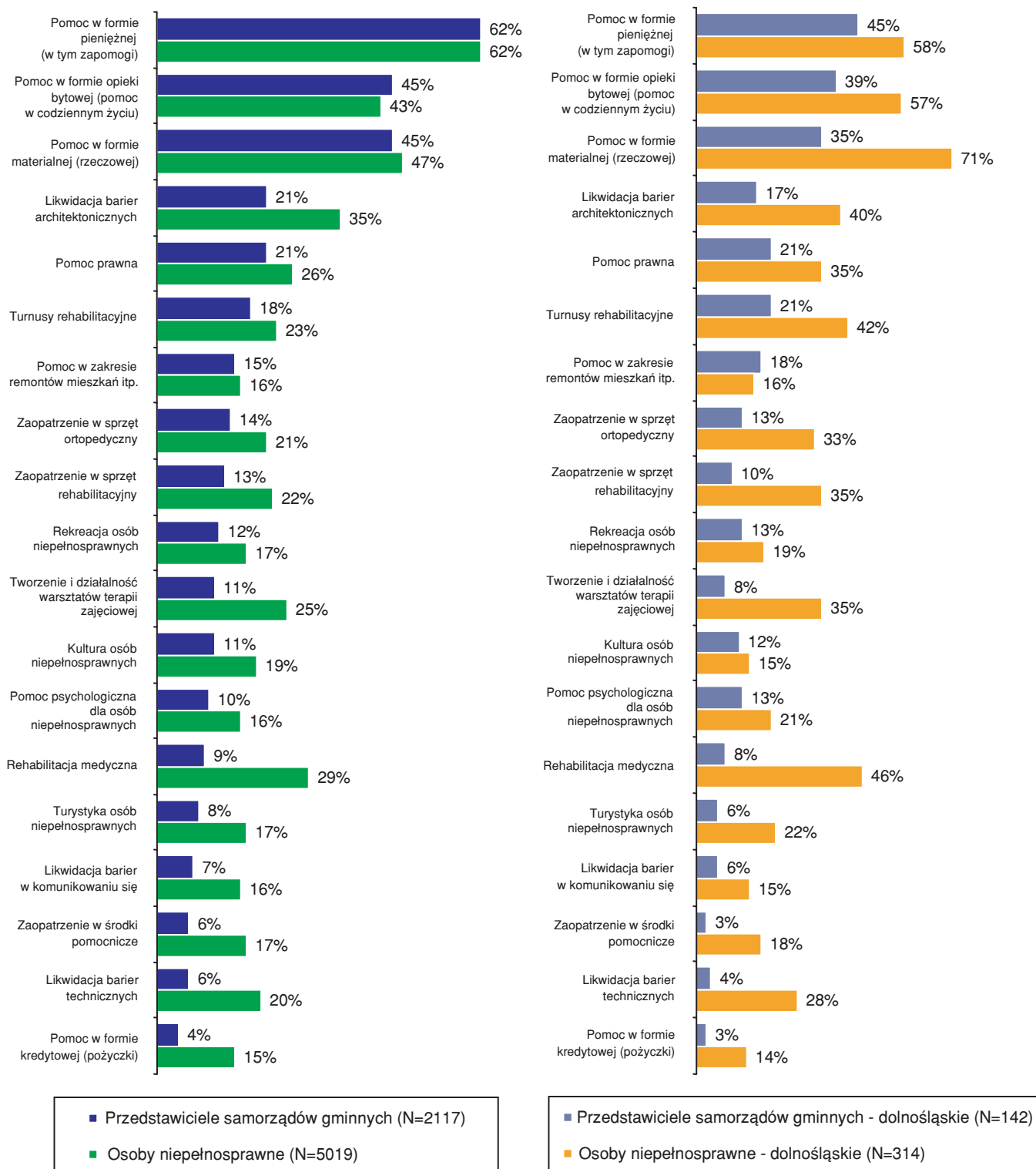
Zaznaczyć należy, iż w porównaniu z ogółem gmin w Polsce, dolnośląskie samorządy rzadziej świadczą najprostszą pomoc socjalną osobom niepełnosprawnym. Nieco częściej finansują natomiast turnusy rehabilitacyjne, pomoc psychologiczną dla niepełnosprawnych oraz remonty mieszkań.

Sami niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska, analogicznie jak w przypadku postrzegania działań w zakresie rehabilitacji zawodowej, mają tendencję do przeszacowywania aktywności samorządów gminnych. Tak silne przekonania o podejmowaniu przez samorządy zadań związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym są zapewne wyrazem dużych oczekiwań tych osób wobec gmin oraz świadczą o mylnej interpretacji źródła dostępnej pomocy.

Można podejrzewać, że **gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej.** Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznemu do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Gdyby wziąć po uwagę wymieniane przez samorzady gminne w województwie dolnośląskim przykłady inicjatyw i działań zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie, okazałoby się, że mamy do czynienia z całkiem sporą aktywnością w tym zakresie. Tylko 35% dolnośląskich gmin nie wskazało żadnych tego typu działań (25% samorządów stwierdziło, iż takich działań nie było, zaś 10% uchyliło się od odpowiedzi).

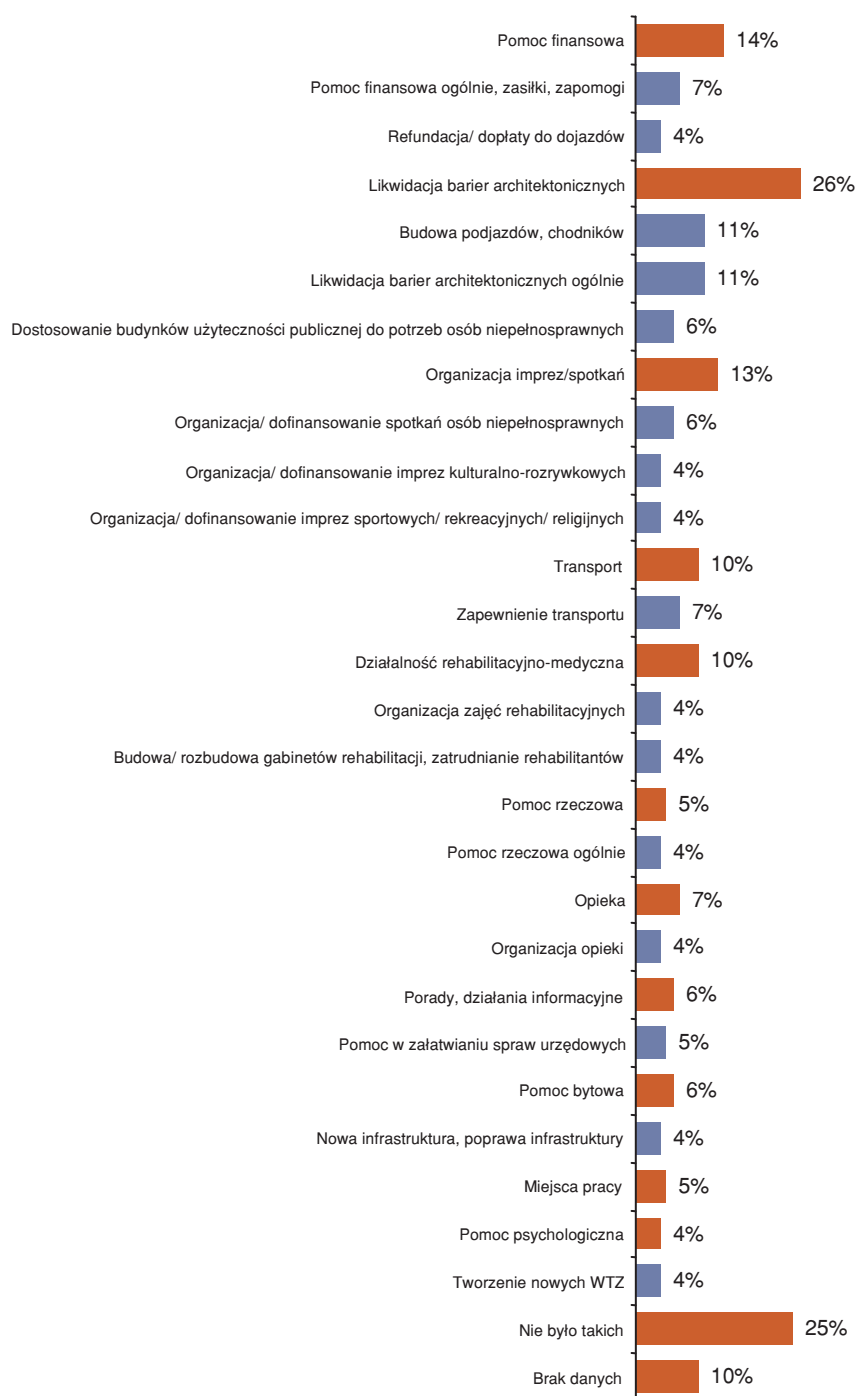
Z drugiej jednak strony, **część inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej najprostsza pomoc socjalną, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą.** I choć jest to zapewne powód do chluby dla samorządów gminnych, należy jednak podkreślić, że jest to wsparcie społeczne i socjalne, które niekoniecznie adresowane jest wyłącznie do niepełnosprawnych. Trudno też tego typu doraźne działania nazwać „inicjatywą”, czy też rehabilitacją społeczną.

Do działań skierowanych specyficznie do grupy osób niepełnosprawnych, które dolnośląskie samorzady gminne podjęły w 2005 lub 2006 roku, należą przede wszystkim te związane z **likwidacją barier architektonicznych (26%), organizacją imprez lub spotkań dla osób niepełnosprawnych (13%), poprawą w zakresie transportu (10%) oraz działalnością rehabilitacyjno-medyczną (10%).**

Warto także podkreślić, iż opisana powyżej aktywność samorządów pozostała zupełnie niezauważona przez niepełnosprawnych. Respondenci z województwa dolnośląskiego najczęściej wskazywali na działania związane pomocą finansową oraz pomocą rzeczową. **Jednocześnie, co dziesiąty badany zadeklarował, iż jego gmina nie podejmowała żadnych inicjatyw, zaś co drugi miał problem ze wskazaniem jakiegokolwiek działania.**

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

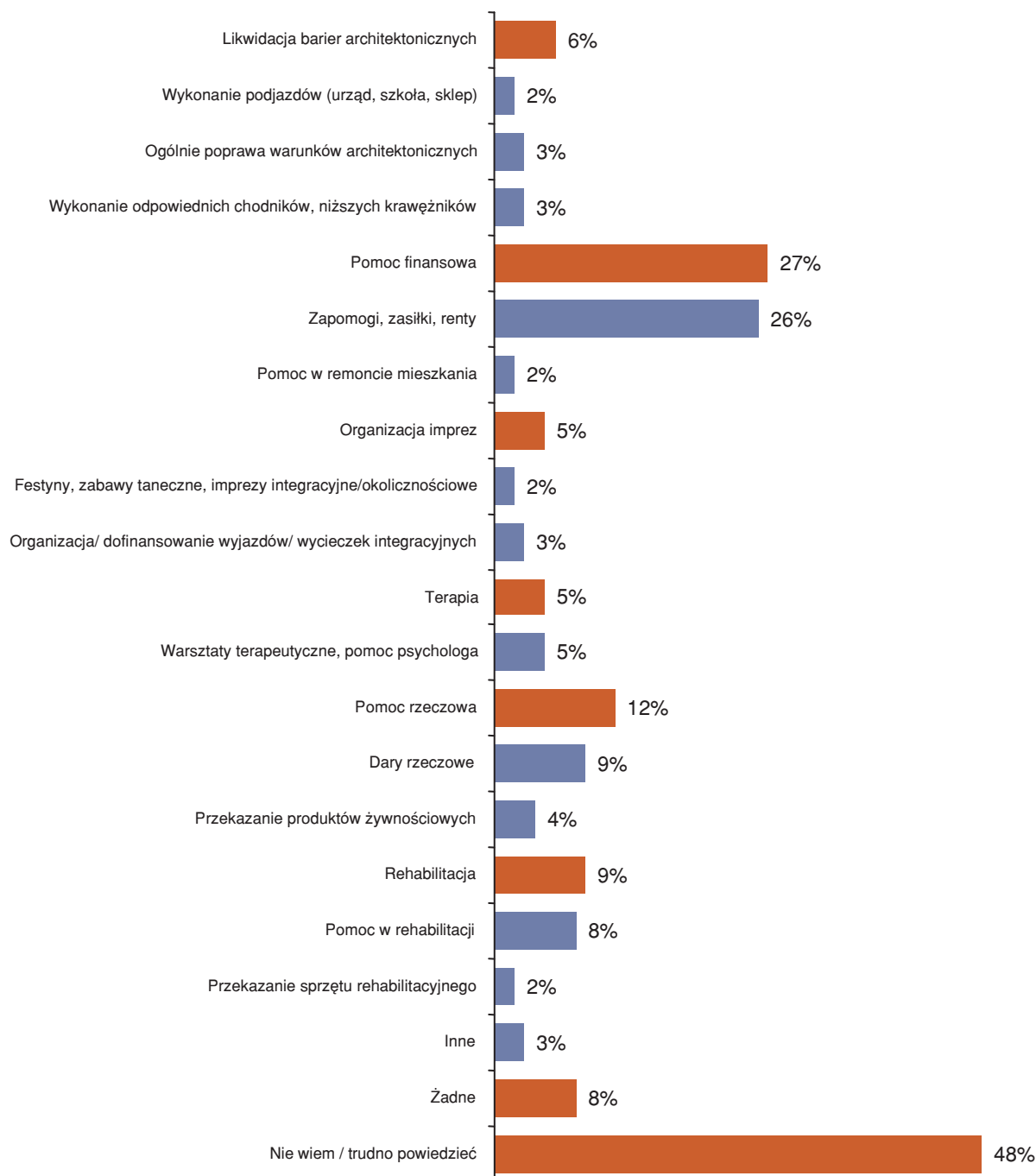
Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Dość przeciętną (w skali całego kraju) aktywnością w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, dolnośląskie samorządy gminne w pewnym sensie kompensują wykazywanym zainteresowaniem, troską, a także inicjatywą (dużo większą, niż w innych regionach kraju) w stosunku do problemów osób niepełnosprawnych.

Mieszkańcy województwa dolnośląskiego również zdecydowanie rzadziej skarżą się na brak inicjatywy w zakresie niesienia pomocy finansowej, czy bytowej. **Okolo 75% niepełnosprawnych (w porównaniu do 85% w skali kraju) deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z własnej inicjatywy, pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową czy materialną.**

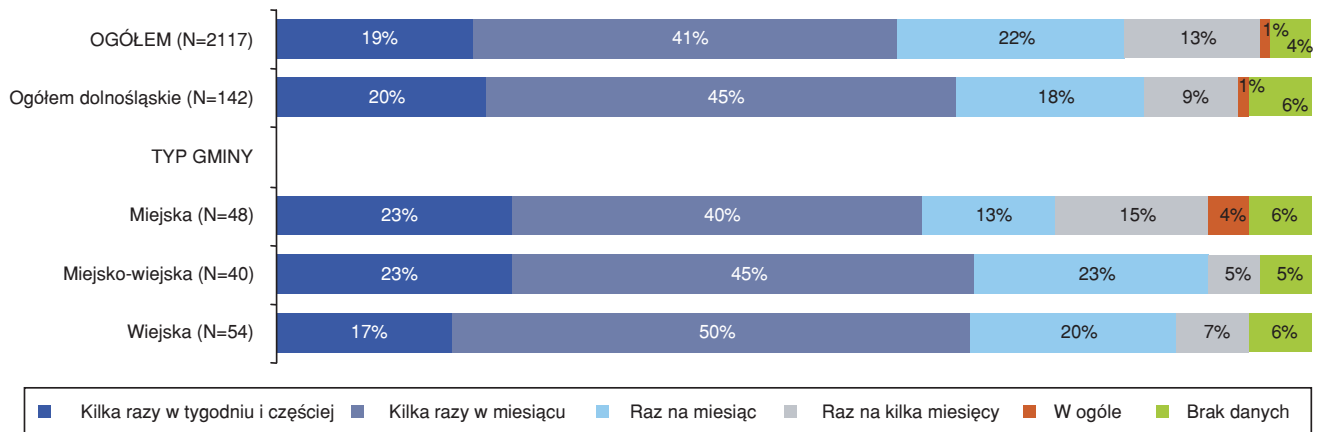
Z drugiej strony, **przedstawiciele samorządów gminnych (85%) wskazują, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu (w 20% gmin nawet raz w tygodniu).** Wydaje się też, że **częstotliwość odwiedzin u niepełnosprawnych wiąże się z typem gminy.** Do sporadycznych kontaktów z niepełnosprawnymi najczęściej przyznają się gminy miejskie, z drugiej strony to one również, jeżeli już podejmują się tego zadania, najczęściej odwiedzają niepełnosprawnych.

Według deklaracji samych niepełnosprawnych mieszkańców dolnośląskiego, największą inicjatywę w kontaktach z tą grupą wykazują gminy miejskie. Dla porównania zaznaczyć należy, iż jedynie 35% mieszkańców gmin miejskich i aż 57% mieszkańców gmin wiejskich deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy ich nie odwiedzali.

Niezależnie od wyższej w skali kraju aktywności dolnośląskich samorządów w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi, również i w tym regionie **główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy spoczywa na osobach niepełnosprawnych.** Większość gmin czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. W przypadku osób niepełnosprawnych starania takie mogą być bardzo utrudnione. Stosunkowo częste odwiedziny u osób niepełnosprawnych, jakie wedle deklaracji mają miejsce, mogą dotyczyć tylko niektórych niepełnosprawnych mieszkańców. Większość ze swoimi problemami pozostaje sama i być może nawet nie wie, gdzie mogłaby poszukiwać pomocy.

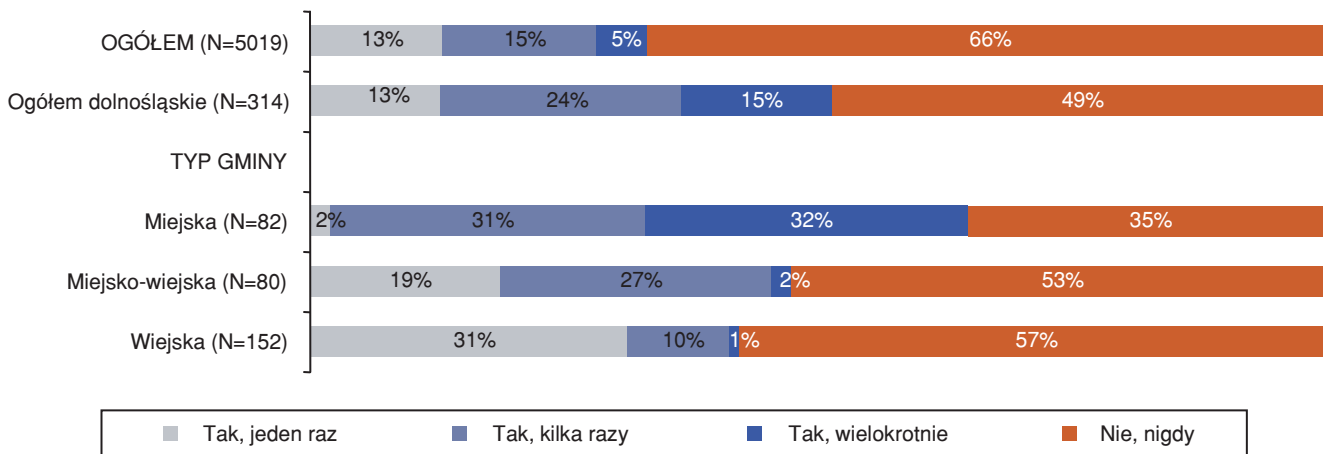
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

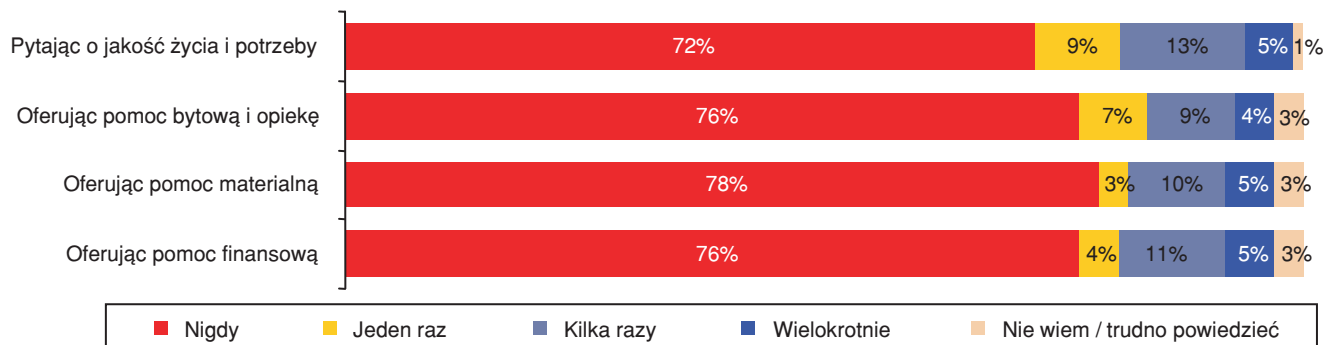
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

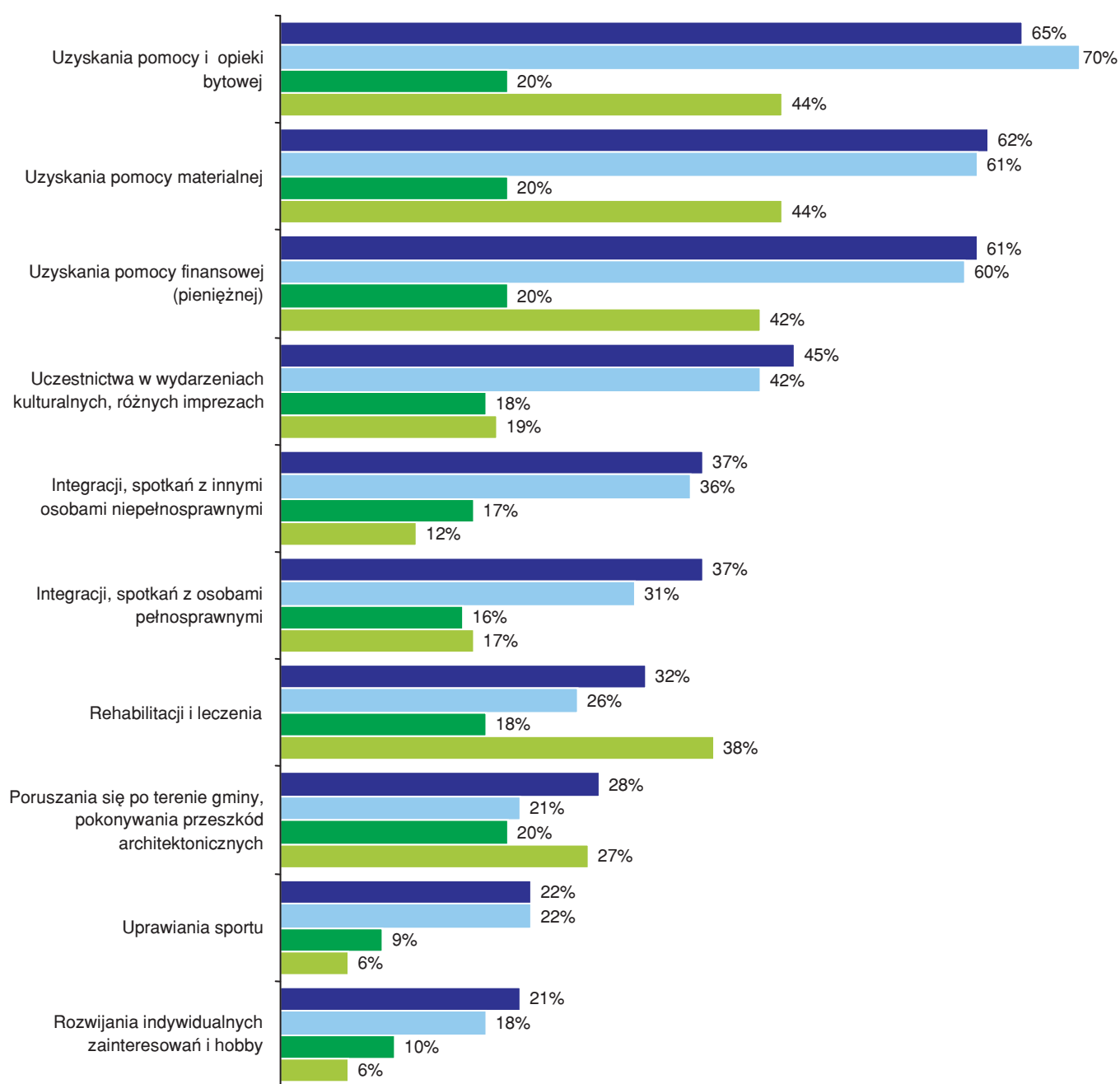
Województwo dolnośląskie znacząco odbiega również, od innych regionów kraju pod względem ocen, jakie osoby niepełnosprawne wystawiają samorządom gminnym w zakresie stwarzanych przez nie możliwości rehabilitacji społecznej. Niepełnosprawni z Dolnego Śląska dużo lepiej, niż w skali całego kraju, oceniają działalność gmin w zakresie niesienia pomocy społecznej, ale również w zakresie rehabilitacji medycznej oraz likwidacji barier architektonicznych.

W tym samym czasie, same samorzady gminne wykazują większy (w skali całego kraju) krytycyzm w ocenie swoich działań. Dotyczy to przede wszystkim działań pomocowych skierowanych specyficznie do osób niepełnosprawnych – w szczególności możliwości stwarzanych w zakresie rehabilitacji medycznej, likwidacji barier architektonicznych, kultury i integracji osób niepełnosprawnych.

W konsekwencji, w województwie dolnośląskim obserwujemy dużo mniejsze, niż w skali całego kraju, rozbieżności ocen dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych formułowane przez przedstawicieli tej grupy oraz samorzady gminne.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

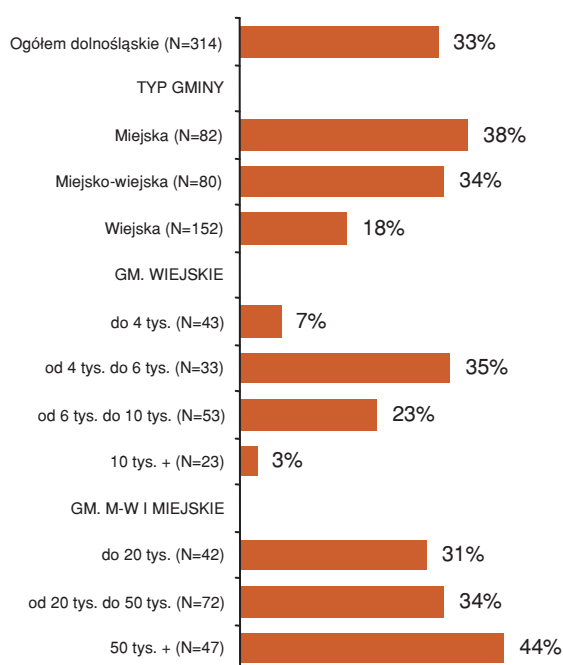
■ Przedstawiciele samorządów gminnych - ogółem (N=2117)
 ■ Przedstawiciele samorządów gminnych - dolnośląskie (N=142)
■ Osoby niepełnosprawne - ogółem (N=5019)
 ■ Osoby niepełnosprawne - dolnośląskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie dolnośląskim, inaczej niż w skali kraju, nie obserwujemy znaczących różnicowości pomiędzy gminami różnego typu w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych. Wydaje się, iż najmniej aktywne w tym zakresie są gminy miejsko – wiejskie (w skali kraju gminy wiejskie), choć tylko w nieznacznym stopniu odstają one od gmin miejskich i gmin wiejskich. Największą aktywność w tym zakresie wykazują największe gminy miejskie.

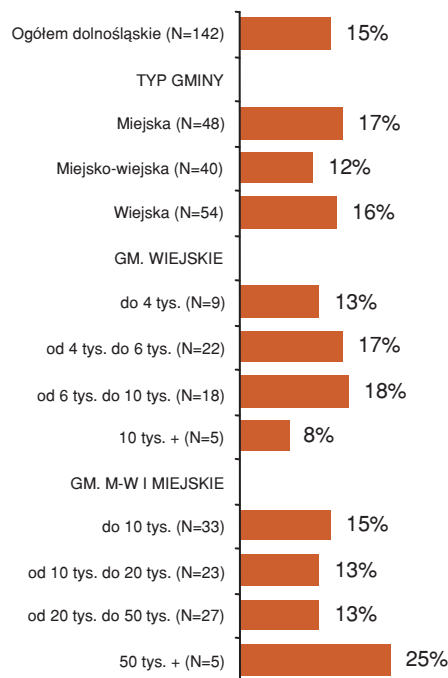
Same osoby niepełnosprawne nieco inaczej postrzegają aktywność trzech badanych przez nas typów gmin. Niepełnosprawni mieszkańcy Dolnego Śląska, tak jak i innych regionów, wskazują na największe zaangażowanie w zakresie rehabilitacji społecznej gmin miejskich. Najrzadziej, działania w tym obszarze, dostrzegają natomiast mieszkańcy gmin wiejskich.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

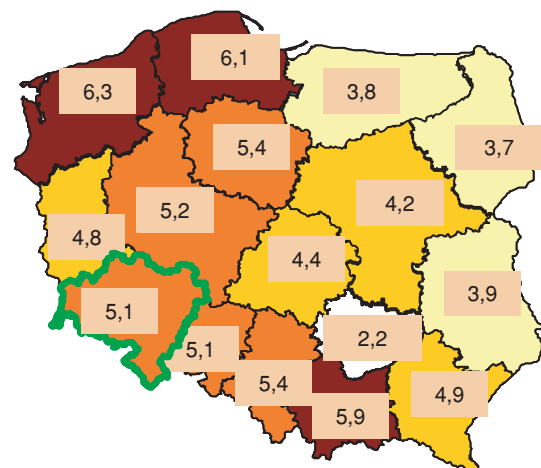
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań dolnośląskich samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest bardzo niejednoznaczna. Z jednej strony, gminy z tego województwa relatywnie rzadko, na tle innych regionów, angażują się w działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Z drugiej natomiast, jeżeli już to czynią, to spektrum podejmowanych przez nie działań jest dość zróżnicowane (średnio podejmują 5,1 działań). Na tle całego kraju, dolnośląskie gminy bardzo dobrze wypadają również pod względem inicjatywy w kontaktach i zainteresowania sytuacją niepełnosprawnych.

Dodatkowo, osoby niepełnosprawne z województwa dolnośląskiego dużo bardziej pozytywnie, niż same samorzady gminne, oceniają aktywność gmin w zakresie rehabilitacji społecznej.

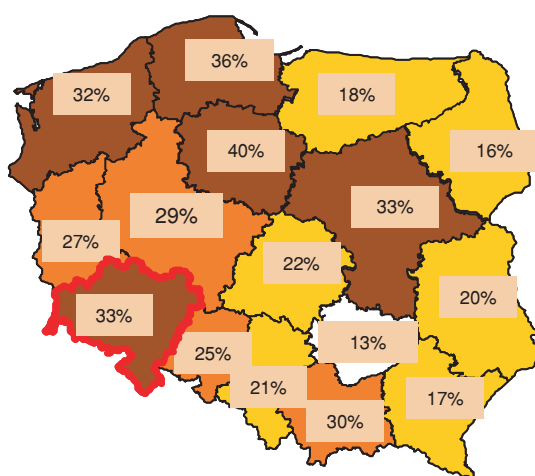
Podsumowując i biorąc wszystko pod uwagę, przyznać należy, iż globalna ocena tego regionu w zakresie aktywności w zakresie rehabilitacji społecznej jest dość pozytywna na tle całego kraju.

ŚREDNIA LICZBA PODEJMOWANYCH PRZEZ GMINĘ DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

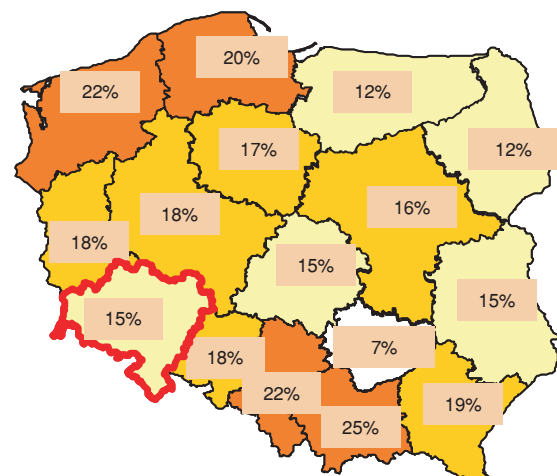
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie dolnośląskim obserwujemy podobne jak w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy podobne jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

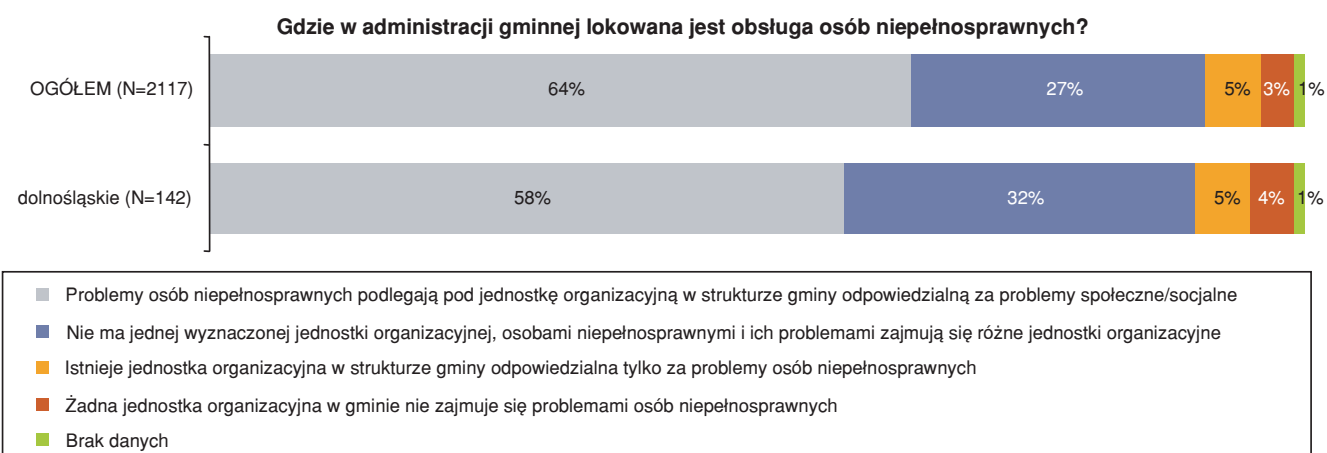
Samorządy gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym:

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin, środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygoszodarowywane na bieżąco.
- Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

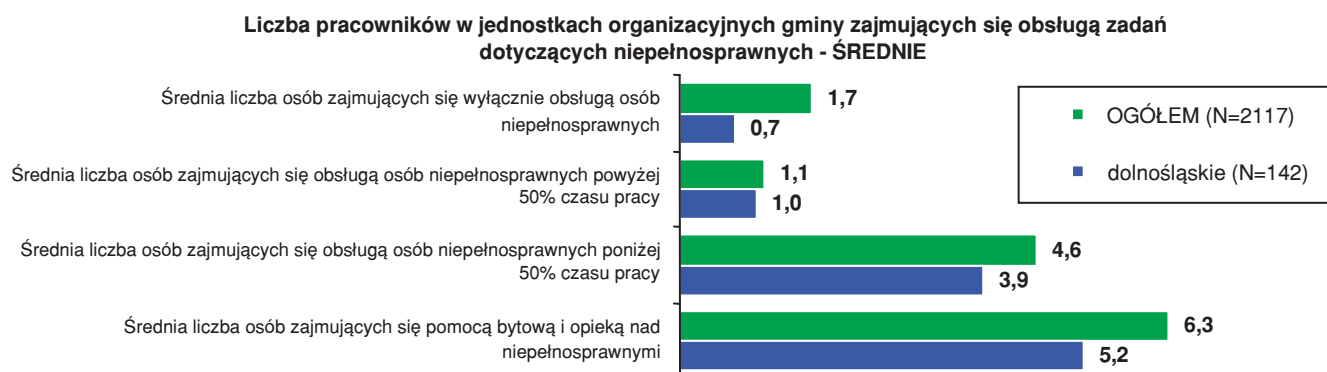
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych, w województwie dolnośląskim mamy do czynienia z sytuacją bardzo podobną jak w innych regionach kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (58%). W 32% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 5% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

➡ **Samorzady gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Na tle całego kraju Dolny Śląsk wypada pod tym względem nieco gorzej. Gminy z tego regionu dysponują mniejszą, niż przeciętnie, liczbą pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych, a także pracowników zajmujących się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi.

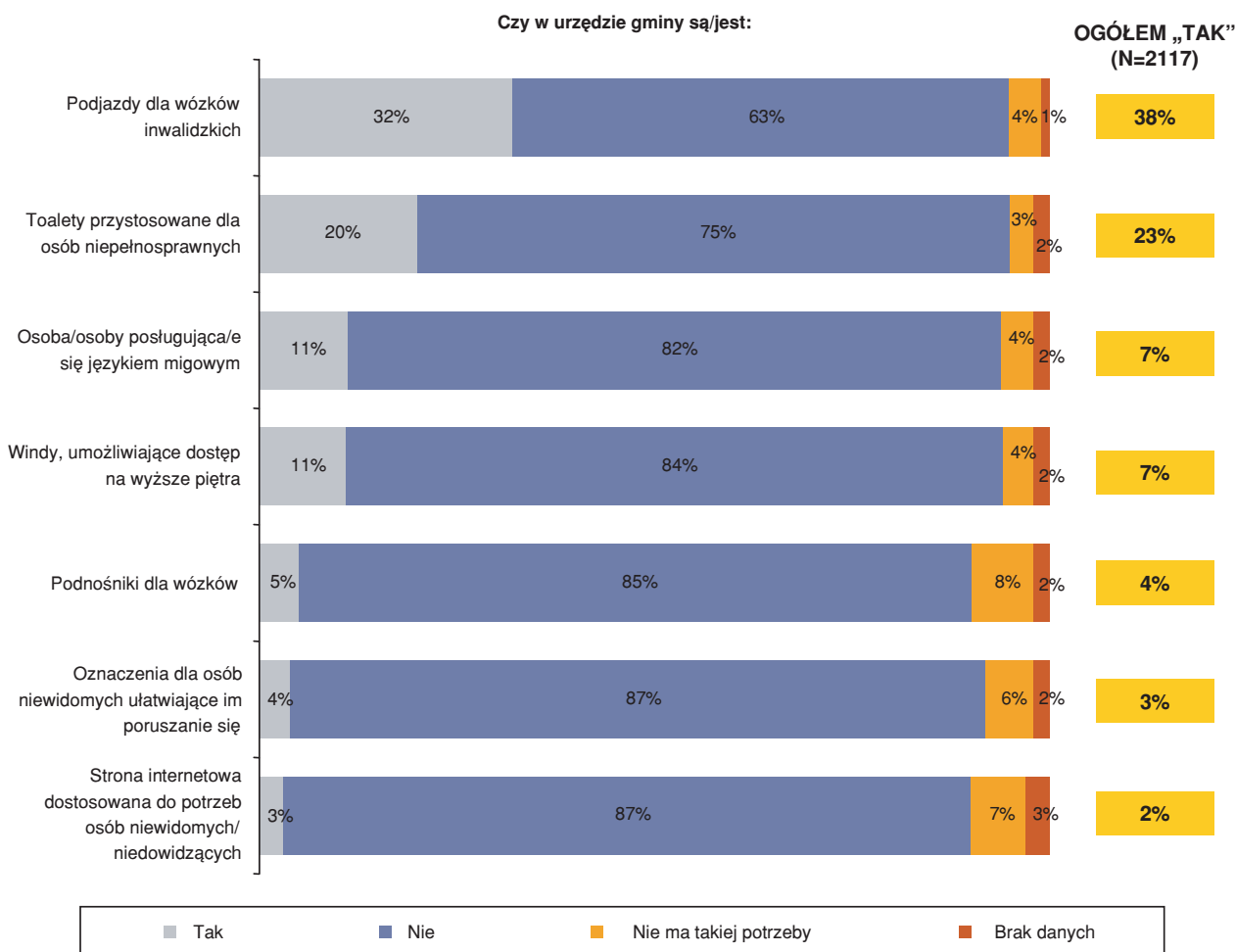

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Województwo dolnośląskie nie odbiega pod tym względem od innych regionów. Większość urzędów gmin z tego województwa nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych. Jedynie co trzecia gmina na Dolnym Śląsku posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. W co piątą zaś, niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Dolnośląskie gminy nieco częściej, w porównaniu do całego kraju, zapewniają osobom głuchym pomoc tłumacza migowego oraz wyposażają urzędy gmin w windy. Tak jak i w innych województwach, w dolnośląskim w zasadzie niemal nieobecne są natomiast podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe.

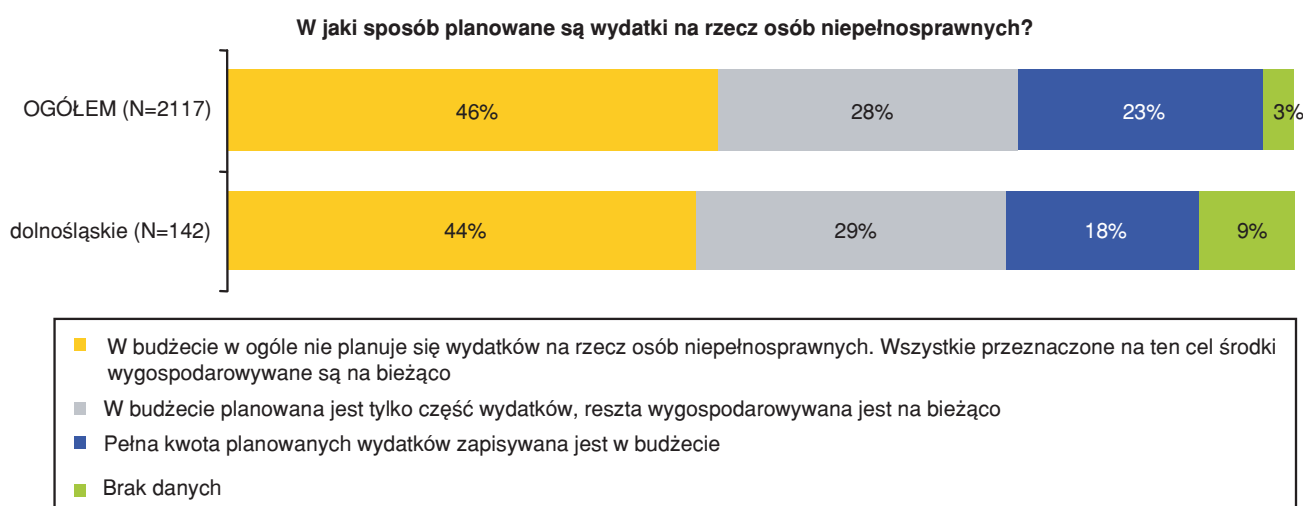

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. N=2117, Województwo dolnośląskie, N=142

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań, dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie dolnośląskim, 44% samorządów gminnych w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. 29% gmin częściowo uwzględnia wydatki przeznaczone na ten cel w budżecie. Jedynie 18% dolnośląskich gmin planuje pełną kwotę w budżecie. Pod tym względem Dolny Śląsk wypada nieco gorzej, niż pozostała część kraju, gdzie 23% gmin planuje pełną kwotę wydatków.

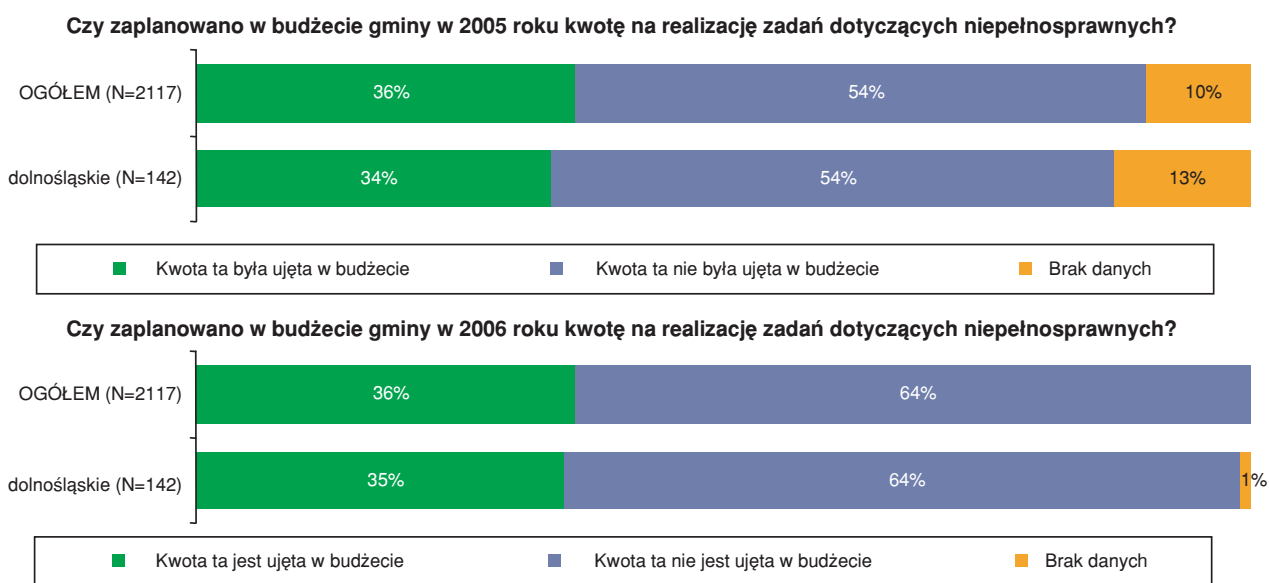
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość dolnośląskich gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. Tylko nieliczne gminy posiadają również programowe ramy działania na rzecz tej grupy. Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych, zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

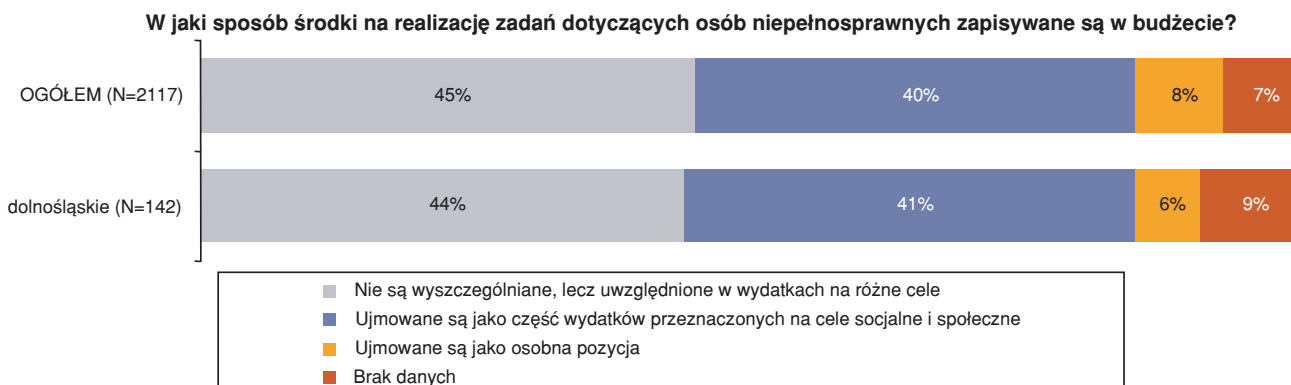
☞ **Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.**

W województwie dolnośląskim jedynie 34% gmin ujmowało tego typu wydatki w budżecie na rok 2005, zaś 35% gmin zaplanowało je w budżecie na rok 2006. Jednak większość gmin w żaden sposób nie umieszcza ich w budżetach.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w całym kraju, w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. 44% gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele. Natomiast 41% gmin środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych ujmuje jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie dolnośląskim mamy do czynienia z podobną jak w skali kraju, strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 53% środków pochodzi z ich budżetu. Natomiast, drugim co do udziału w wydatkach źródłem finansowania są, podobnie jak w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (24% środków). Dolnośląskie gminy nieco rzadziej, niż w skali całego kraju, finansują natomiast działania na rzecz osób niepełnosprawnych ze środków pochodzących z budżetów powiatowych i wojewódzkich.

Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe gminy na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?

PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)

	OGÓLEM (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=258)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlaskie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-mazurskie (N=151)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie jak w innych województwach, działalność dolnośląskich gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim dostosowaniu i finansowaniu działań aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

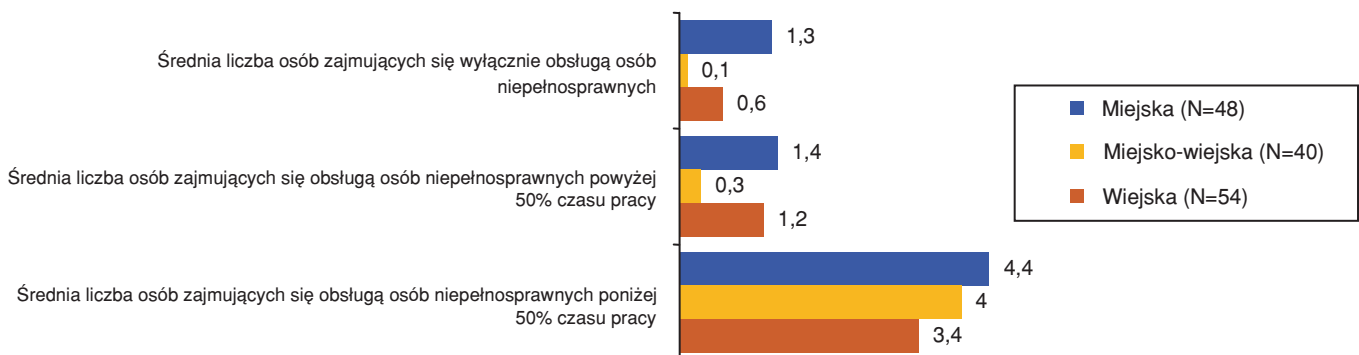
Podobnie jak w skali kraju, również w województwie dolnośląskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

☐ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

Pod względem sposobu organizacji obsługi osób niepełnosprawnych w urzędach gminy różnego typu nie obserwujemy na Dolnym Śląsku znaczących różnic.

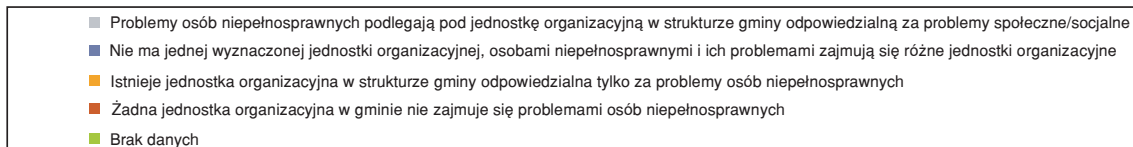
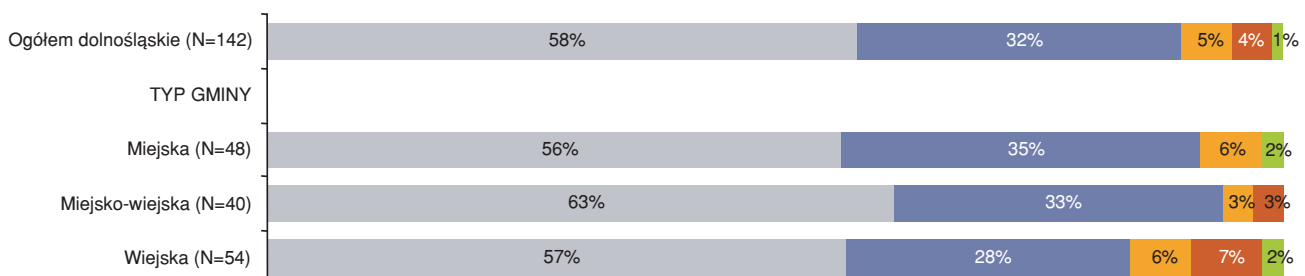
Obserwujemy natomiast duże zróżnicowanie pod względem liczby etatów dedykowanych do obsługi niepełnosprawnych. Przeciętnie najwięcej pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi (niezależnie od czasu tej pracy) posiadają gminy miejskie.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

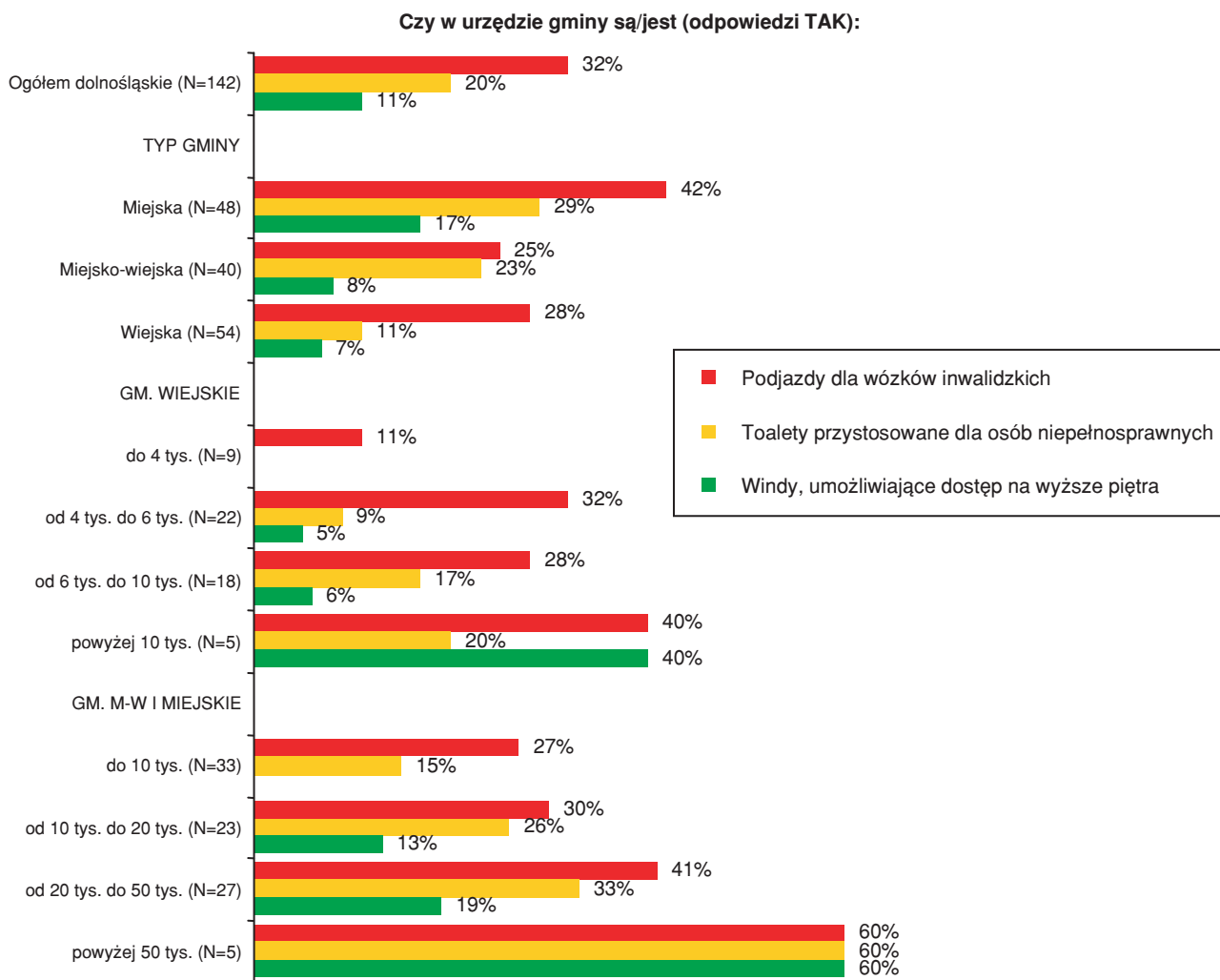

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

□ Dostosowanie architektoniczne

W województwie dolnośląskim obserwujemy podobne prawidłowości pod względem dostosowania architektonicznego urzędów gmin, jak w innych regionach kraju. Najlepiej dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych są bez wątpienia urzędy gmin miejskich, nieco gorzej gmin miejsko – wiejskich, najgorzej zaś gmin wiejskich. Dodatkowo podkreślić należy różnice rysujące się w kontekście wielkości gminy. Generalnie przyjąć możemy, im większa jest gmina, tym urząd gminny lepiej jest wyposażony w ułatwienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.

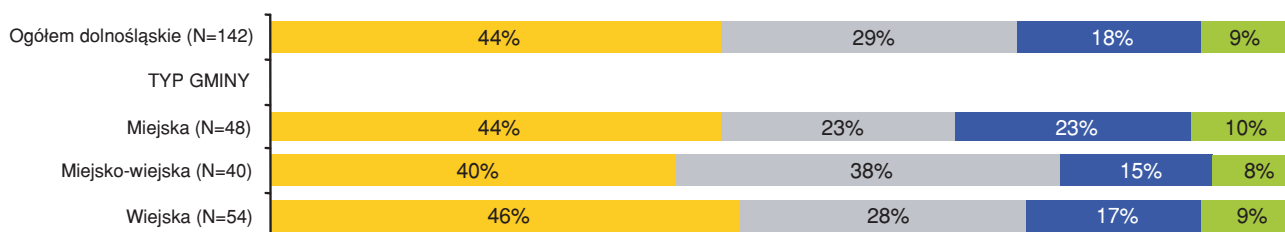
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

Gminy miejskie częściej, niż gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie (23% samorządów gminnych). Z drugiej strony, 46% gmin wiejskich i 44% gmin wiejskich w ogóle nie planuje wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

W jaki sposób planowane są wydatki na rzecz osób niepełnosprawnych?

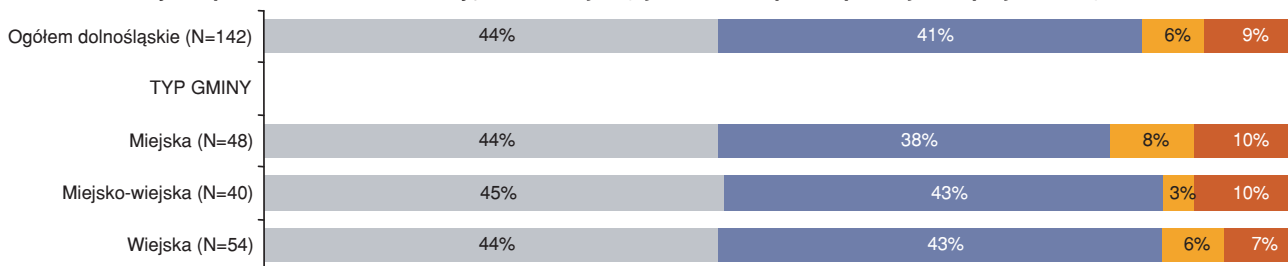
■ W budżecie w ogóle nie planuje się wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych. Wszystkie przeznaczone na ten cel środki wygospodarowywane są na bieżąco
■ W budżecie planowana jest tylko część wydatków, reszta wygospodarowywana jest na bieżąco
■ Pełna kwota planowanych wydatków zapisywana jest w budżecie
■ Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

W województwie dolnośląskim najczęściej gminy miejskie ujmują wydatki przeznaczone na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobną pozycję – jest to dwukrotnie częściej, niż w przypadku gmin miejsko-wiejskich, chociaż nadal jest to bardzo mały odsetek.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

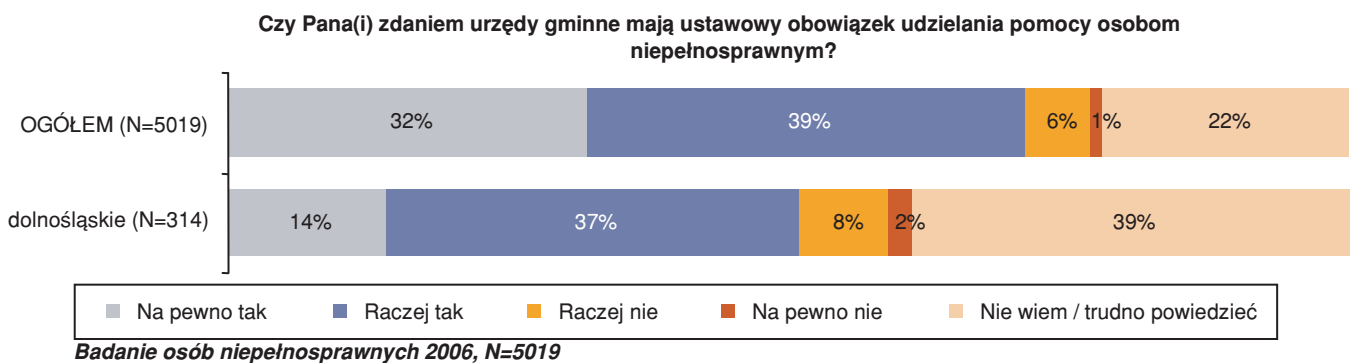
■ Nie są wyszczególniane, lecz uwzględnione w wydatkach na różne cele
■ Ujmowane są jako część wydatków przeznaczonych na cele socjalne i społeczne
■ Ujmowane są jako osobna pozycja
■ Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=142

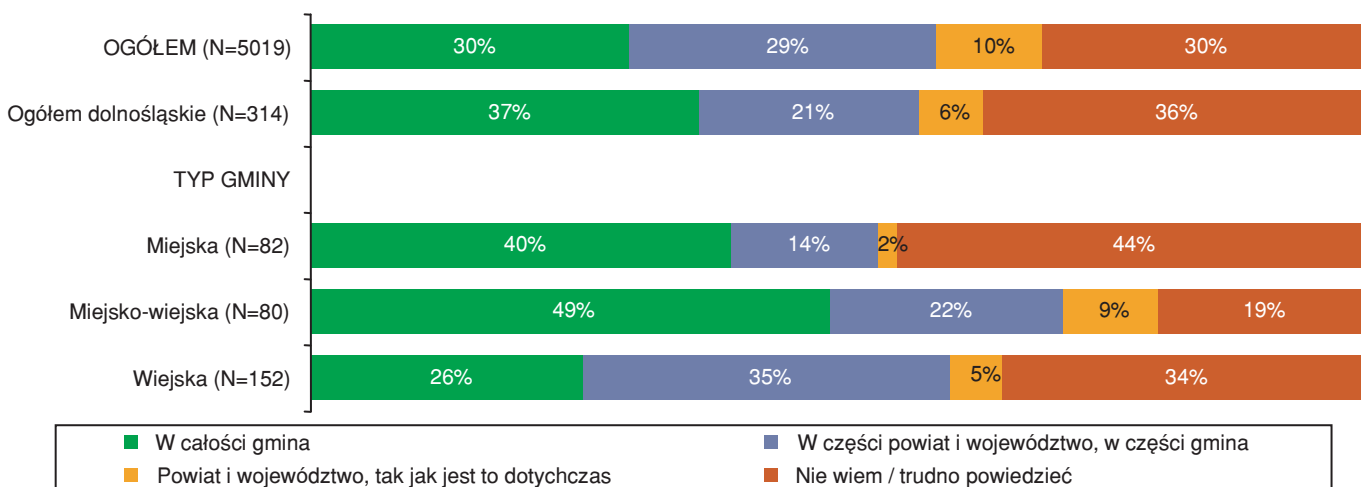
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa dolnośląskiego w 51% wyrażają przekonanie, iż gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy. Zapewne dlatego właśnie, w stosunku do samorządów gminnych formułują oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. Ponad połowa niepełnosprawnych z województwa dolnośląskiego (58%) chciałaby, aby gminy w większym stopniu, niż dotychczas – w całości, lub przynajmniej w części – odpowiadały za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. Za utrzymaniem obecnego systemu opowiada się jedynie 6% badanych. Warto zaznaczyć, iż największe oczekiwania wobec zmiany obecnego systemu wyrażają mieszkańcy relatywnie najgorzej radzących sobie na polu rehabilitacji zawodowej i społecznej gmin miejsko-wiejskich.

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

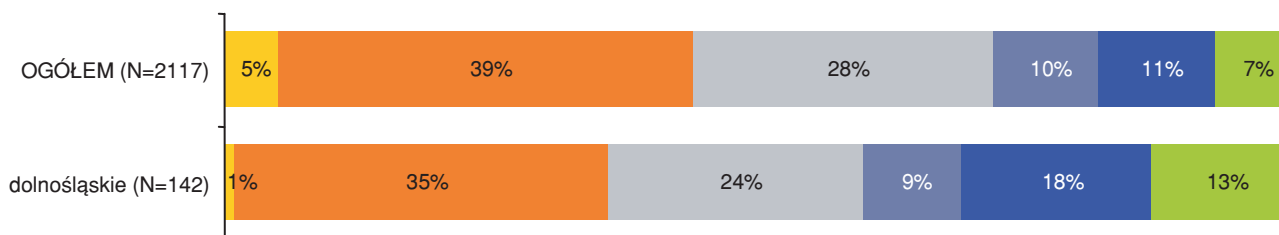

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorządy gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. **Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.**

Gminy z województwa dolnośląskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Podobnie jak w skali kraju, w większości uważają, że podstawowe założenia systemu są dobre, a modyfikacji wymaga dostosowanie go do społecznych realiów. Jednak 27% samorządów wyraża przekonanie, iż system należy opracować od nowa.

Jak gmina ocenia obowiązujący w Polsce ustawowy system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?

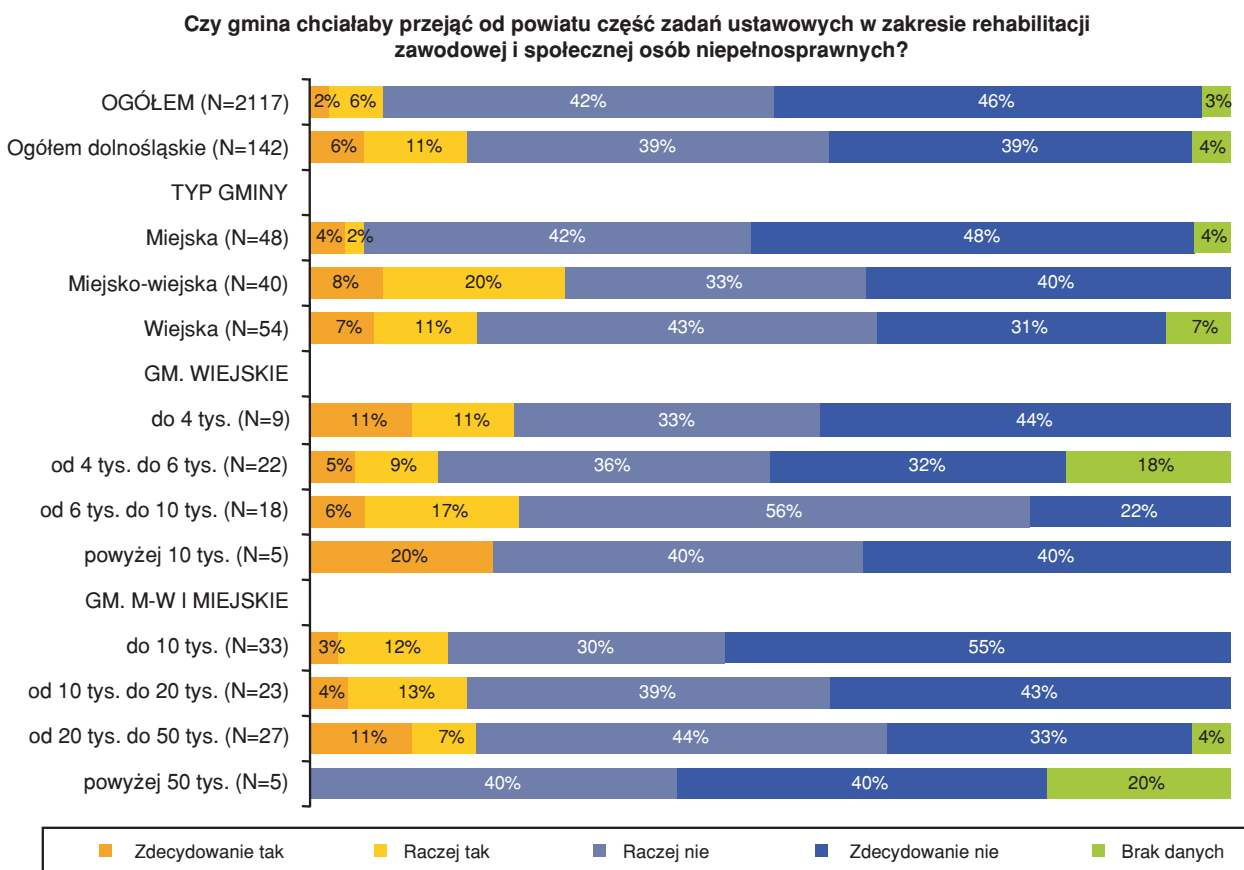
- System jest dobry, sprawdził się, nie należy go modyfikować
- System ten w ogólnych zarysach nie powinien ulec istotnym zmianom, ale konieczne są odpowiednie dostosowania do aktualnych warunków społecznych
- System należy zmienić, zachowując jego podstawowe założenia i funkcje
- Funkcjonujący obecnie system powinien być odrzucony i opracowany od nowa
- Obowiązująca ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie tworzy zwartego, odpowiadającego wymogom UE systemu, należy ją opracować od nowa
- Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa dolnośląskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejęcia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 17% gmin wyraża aprobatę dla tego pomysłu. Zaznaczyć jednak należy, iż jest to wynik dwukrotnie wyższy, niż w skali całego kraju.

Najbardziej zainteresowane przejęciem części obowiązków w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych są na Dolnym Śląsku gminy miejsko-wiejskie i wiejskie.

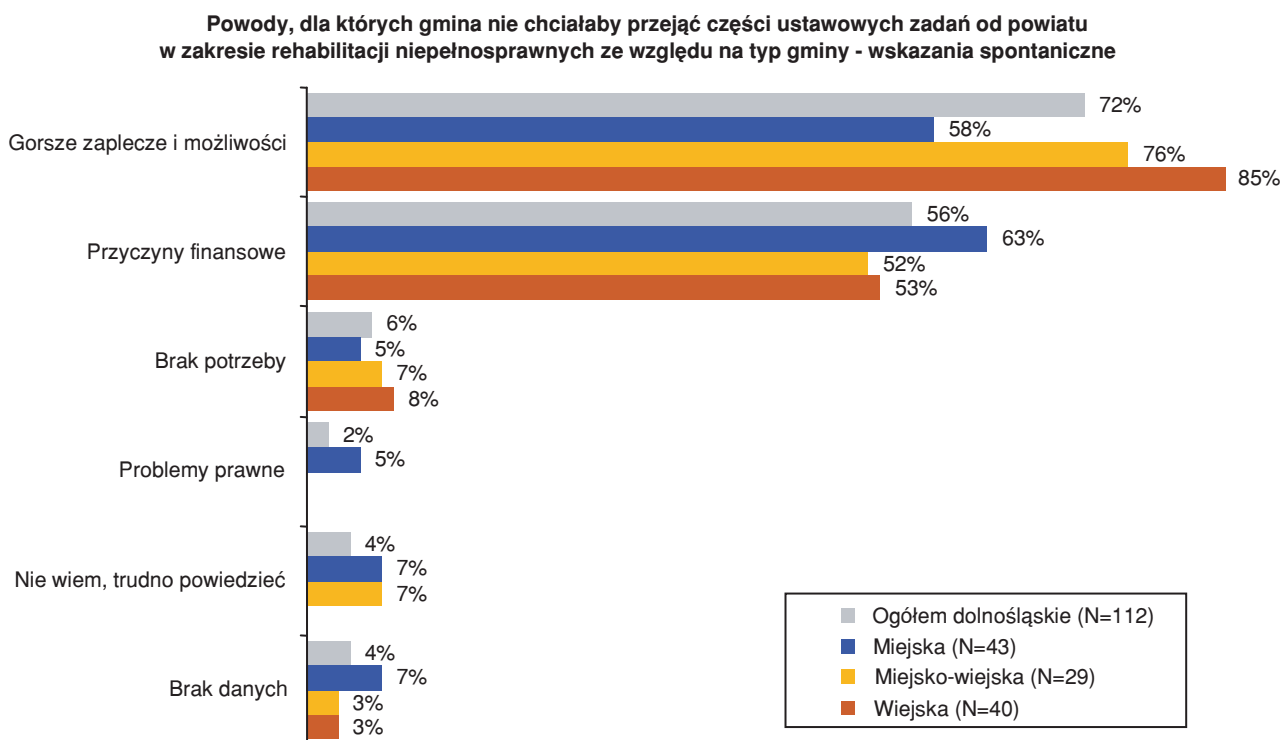

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006., Województwo dolnośląskie, N=142

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci dolnośląskich gmin wobec przejęcia obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorzady. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **przyczyny finansowe** – wskazywane najczęściej przez gminy miejskie, a także **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych (wskazywane przede wszystkim przez gminy wiejskie).

Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w przejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorzady i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo adresowanie tych zadań specyficznym do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo dolnośląskie, N=112

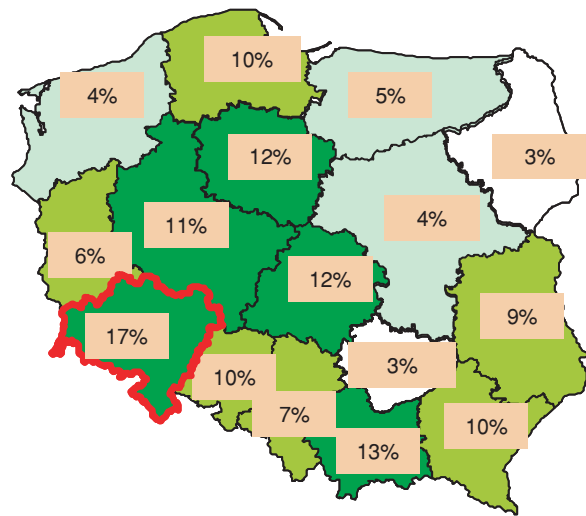
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa dolnośląskiego przejawiają największą w skali kraju skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Również w sąsiednich województwach – łódzkim, kujawsko-pomorskim i wielkopolskim mamy do czynienia z dużym zainteresowaniem wobec przejęcia odpowiedzialności za tego typu działania.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów na Dolnym Śląsku relatywnie częściej, niż w skali kraju wskazywali na gorsze zaplecze i możliwości, jako powód niechęci wobec przejęcia tych zadań.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?

(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-mazurskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=1868